

KAUNO HUMANITARINIS FAKULTETAS

FINANSŲ IR APSKAITOS KATEDRA

Apskaita, finansai ir bankininkystė
Kodas 62404S102

VITALIJA BŪZIUTĖ

MAGISTRO BAIGIAMASIS DARBAS

**OFŠORINIŲ CENTRŲ ĮTAKA LIETUVOS EKONOMIKAI:
TARPTAUTINĖS PREKYBOS IR MOKESČIŲ ASPEKTAS**

Kaunas 2010

**VILNIAUS UNIVERSITETAS
KAUNO HUMANITARINIS FAKULTETAS**

FINANSŲ IR APSKAITOS KATEDRA

VITALIJA BŪZIUTĖ

MAGISTRO BAIGIAMASIS DARBAS

**OFŠORINIŲ CENTRŲ ĮTAKA LIETUVOS EKONOMIKAI:
TARPTAUTINĖS PREKYBOS IR MOKESČIŲ ASPEKTAS**

Darbo vadovas _____
(parašas)

(darbo vadovo mokslo laipsnis,
mokslo pedagoginis vardas,
vardas ir pavardė)

Magistrantas _____
(parašas)

Darbo įteikimo data _____

Registracijos Nr. _____

Kaunas 2010

TURINYS

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS	4
LENTELIŲ SĄRAŠAS	5
PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS	5
ĮVADAS	6
1. OFŠORINIŲ CENTRŲ TEORINĖ ANALIZĖ	8
1.1. Ofšorinių kompanijų svarbiausi teoriniai aspektai	8
1.2. Specializuotos ofšorinės struktūros	17
1.3. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija ir jos įtaka ofšorinių centrų veiklai	20
2. OFŠORINIŲ CENTRŲ MOKESTINIAI ASPEKTAI	26
2.1. Ofšorinių centrų mokesčių lyginamoji analizė	26
2.2. Ofšorinių centrų pinigų srautų analizė	30
2.3. Ofšorinių centrų tyrimo metodologija	34
3. OFŠORINIŲ CENTRŲ VEIKLOS APIMTYS LIETUVOS TARPTAUTINĖJE PREKYBOJE	36
3.1. Lietuvos laisvosios ekonominės zonos ir jų mokestiniai aspektai	36
3.2. Ofšorinių centrų įtaka Lietuvos ekonomikai tarptautinės prekybos atžvilgiu	40
IŠVADOS	46
SANTRAUKA	49
SUMMARY	50
LITERATŪROS SĄRAŠAS	51
PRIEDAI	56

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS

BCG – Bostono konsultacinė grupė (Boston Consulting Group)

BVI – Britų Megelių salos (British Virgin Islands)

BVP – bendras vidaus produktas

EBPO – ekonominio bendradarbiavimo pletros organizacija

ES – Europos Sąjunga

GAO – valstybės atskaitomybės tarnyba (Government Accountability Office)

JAV – Jungtinės Amerikos Valstijos

LEZ – laisvoji ekonominė zona

NVS – Nepriklausomų valstybių sandrauga

PVM – pridėtinės vertės mokestis

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Ofšorinių bendrovių samprata.....	9
2 lentelė. Ekonominis finansinių sektorių įnašas 2007 m.....	28
3 lentelė. Stambių kompanijų turtas pagal geografinį išsidėstymą 2006 m.....	31
4 lentelė. JAV investicinių bendrovių pajamos per ofšorinius centrus 2007 m.	31
5 lentelė. Pinigų srautai per bankus aštuoniose jurisdikcijose, JAV doleriais.....	32
6 lentelė. Ofšorinių centrų pinigų srautai 2008 m. pabaigoje.....	33
7 lentelė. Mokesčių lengvatos ES šalyse	41
8 lentelė. Lietuvos importo – eksporto procedūrų vertė ofšoriniuose centruose 2007 m.mln litų ..	41
9 lentelė. Lietuvos importo – eksporto procedūrų vertė ofšoriniuose centruose 2008 m.mln.litų ..	42
10lentelė. Lietuvos importo – eksporto procedūrų vertė ofšoriniuose centruose 2009 m.mln.litų .	43

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Ofšorinės kompanijos valdymo struktūra	13
2 pav. Ofšorinių centrų duomenų teikimas bankams 2008 m.....	27
3 pav. Ofšorinių centrų tiesioginės užsienio investicijos Lietuvoje 1997m. – 2009 m.	45
4 pav. Ofšorinių tiesioginių užsienio investicijų likučio pokytis Lietuvoje 1997 m. – 2009 m.	45

IVADAS

Temos aktualumas. Per pastaruosius dvidešimt metų ofšorinių kompanijų kūrimosi vis didesnį populiarėjimą sąlygojo politinis ir ekonominis nestabilumas, rinkos globalizacija, aukšti mokesčiai ir efektyvesnis mokesčių surinkimas. Ofšorinių centrų steigimo ir veiklos sąlygomis, bei masto didėjimui įtakos turi palankios veiklos sąlygos ne tik pačiuose ofšoriniuose centruose, bet ir daugelyje Europos valstybių, kur teisės normos leidžia vykdyti ofšorinę veiklą. Ofšoriniai centrai beveik viso pasaulio verslininkams sudaro galimybes efektyviau naudoti turimas lėšas ir išvengti didelių mokesčių, galiojančių reziduojančiose aukšto apmokestinimo lygio šalyse. Efektyvesnis lėšų panaudojimas suprantamas ne tik kaip didesnis pelningumas, bet ir kaip paprastesnės integravimosi į tarptautines prekybos bei finansų rinkos galimybės.

Tiek privatūs asmenys, tiek įmonės visada ieško saugios vietos, kuri padėtų apginti jų turtą ir investicijas bei ieško teisėtų būdų, kurie padėtų sumažinti mokesčius, todėl kuriant ofšorinę kompaniją stengiamasi pasinaudoti pelno kūrimo galimybėmis, teisėtai mažinant mokesčių našta. Taigi steigiant ofšorines kompanijas pareiga mokėti mokesčius išlieka, tačiau mokesčių tarifai yra daug kartų mažesni nei baziniai.

Tyrimo **objektas** – ofšoriniai centrai, kaip investavimo galimybė tarptautinėje prekyboje.

Šio darbo **tikslas** – išanalizavus svarbiausius ofšorinių centrų mokesčius aspektus, ištirti jų įtaką Lietuvos ekonomikai tarptautinės prekybos atžvilgiu.

Šiam tikslui pasiekti išskirti šie svarbiausi **uždaviniai**:

- Trumpai apžvelgti ofšorinių kompanijų atsiradimo istoriją bei išanalizuoti jų svarbiausius teorinius aspektus.
- Atlikti penkių populiariausių ofšorinių centrų mokesčių lyginamąją analizę bei pateikti tarptautinio verslo, vykdomo per ofšorinius centrus, pinigų srautų statistiką 2005 m. – 2008 m.
- Išanalizavus Lietuvos laisvųjų ekonominių zonų mokesčius aspektus, įvertinti jų efektyvumą.
- Palyginti ofšorinių centrų importo - eksporto vertę 2007 m. – 2009 m. bei tiesiogines užsienio investicijas 1997 m. – 2009 m. ir įvertinti jų įtaką Lietuvos ekonomikai.

Tyrimo metodai. Sprendžiant išskeltus uždavinius, buvo naudotasi ekonomikos, vadybos bei tarptautinio verslo, teisės ir kitų mokslo sričių atliktais tyrimais.

Nagrinėjant teorinius ofšorinių kompanijų aspektus, naudotas bendramokslinis tyrimo metodas – mokslinės literatūros ir internetinių šaltinių analizė.

Atliekant empirinį tyrimą, naudotas loginės analizės metodas, kurios pagalba buvo įvardinti ir lyginami reikšmingiausi ofšoriniai centrai bei analizuojami tų centrų mokesčiai aspektai.

Rezultatų dalyje naudotas anketinės apklausos metodas, taip pat loginės analizės ir sintezės metodas, lyginimas ir apibendrinimas, grafinis duomenų vaizdavimas.

Darbo struktūra. Darbą sudaro įvadas, trys dalys, išvados ir pasiūlymai, santrauka lietuvių ir anglų kalba literatūros sąrašas ir priedai.

Pirmoje dalyje nagrinėjami ofšorinių kompanijų ir lengvatinio apmokestinimo zonų teoriniai aspektai.

Antroje dalyje apžvelgiami populiariausių jurisdikcijų mokestiniai aspektai bei pateikiama piniginių srautų statistika šiose jurisdikcijose remiantis įvairių internetinių šaltinių duomenimis.

Trečioje dalyje atliekamas rezultatinės informacijos rinkimas, sisteminimas, apibendrinimas, išvadų formulavimas bei pateikimas.

Darbo apimtis – 79 puslapiai, pateikta 10 lentelių, 4 paveikslai, pateikiama 8 priedų. Panaudota 50 literatūros šaltinių.

1. OFŠORINIŲ CENTRŲ TEORINĖ ANALIZĖ

Šioje dalyje apžvelgiamos ofšorinių kompanijų veiklos kryptys ir panaudojimo galimybės, svarbiausi ofšorinių finansinių centrų teisiniai aspektai bei Ekonominio bendradarbiavimo plėtros organizacijos įtaka ofšorinių centrų veiklai. Analizuojant ofšorinių kompanijų veiklą svarbu suprasti, kad šiuolaikiniame versle susidaro įvairių situacijų, kur ofšorinės kompanijos kūrimas gali būti tikslingas, o kartais ir būtinas, nes tokia įmonė suteikia jos savininkui daugybę naujų galimybių bei pranašumų prieš konkurentus. Ofšorinio verslo esmę sudaro tai, kad sukuriamas naujas ūkininkavimo subjektas valstybėse bei valstybių tam tikrose teritorijose (ofšorinėse zonose), kur mokesčių tarifai yra itin maži arba mokesčių tam tikroms verslo sritims išvis nėra (<http://www.lowtax.net/lowtax/html/obrdesc.html>).

1.1. Ofšorinių kompanijų svarbiausi teoriniai aspektai

Visos pasaulio valstybės apmokestina mokesčių mokėtojus pagal jų rezidentavimo ir veiklos vietą. Naudojant kontroliuojamą užsienio įmonę kaip savarankišką tarptautinio verslo finansinių operacijų subjektą, galima perkelti mokesčių atsiradimo vietą į tokią valstybę, kuri liberaliau žiūri į verslo plėtrą ir neapkrauna smulkaus ir vidutinio verslo įmonių įvairiausių mokesčių našta (Stungys ir kt., 2001, p. 9). Šiandien žmonės turi galimybę, priimdami sprendimą, kur dirbti, apsipirkti, investuoti finansinį kapitalą, išdėstyti savo kontroliuojamų įmonių gamybinę veiklą, pasirinkti vieną iš daugelio šalių. Tokius sprendimus jie priima, atsižvelgdami į mokesčių poveikį, ypač esant tokioms skirtingoms įvairių šalių mokesčių sistemoms, kokios egzistuoja šiandien (http://www.lrinka.lt/index.php/pranesimai_prezentacijos/ebpo_ir_es_klysta_konkurencija_mokesciu_sirtyje_reiketu_ne_pulti_o_sveikinti/2230;from_topic_id;19). Pagrindinės sąlygos steigiant verslo ir privataus kapitalo ofšorines kompanijas yra tikrumas, pasitikėjimas ir saugumas. Norint patenkinti šiuos reikalavimus svarbu pasirinkti jurisdikciją, kuri suteikia politinį ir ekonominį stabilumą (Company Express, 2000, p. 10).

Terminas „offshore“ neturi tikslaus žodyninio vertimo, žodis paprasčiausiai atspindi faktą, jog daugelis žemais mokesčiais pasižyminčių jurisdikcijų yra salos. Gaidelys, V. teigia, kad šį terminą iš anglų kalbos būtų galima išversti kaip „užsieninis“, o Buškevičiūtė, E. jį įvardija kaip „esąs tolokai nuo kranto“. Vieni užsienio autoriai, nagrinėjantys ofšorus, šį terminą apibūdina kaip vietą, kuri turi santykinai daug finansinių institucijų, vykdančių veiklą kartu su verslu, kurio vykdytojai yra ne šios jurisdikcijos gyventojai, kiti apibūdina kaip centrus, kuriuose yra žemas arba nulinis mokesčių tarifas, vidutinis arba žemas finansinis reguliavimas, banko operacijų slaptumas ir anonimiškumas (<http://www.cavehill.uwi.edu/lawlibrary/Ereserve/offshore/R.M.pdf>).

Terminas “offshore“ pirmą kartą pasirodė 1950 m. viename iš JAV Rytų pakrantės laikraščių, kur buvo rašoma apie finansinę organizaciją, kuri tinkamai parinkusi veiklos vietą, išvengė vyriausybės kontrolės. Ji perkėlė verslą į teritoriją, kur mokesčiai buvo mažesni (Bagdonavičius, 2000, p. 6). Tačiau, kaip teigia Gaidelis, V. ofšorinių centrų atsiradimas nuodugniau pradėtas nagrinėti tik apie 1990 m., kai tokio tipo įmonės tapo ypač populiarios ir paplito.

Vienas iš svarbiausių ofšorinių kompanijų privalumų – apribojama investuotojų atsakomybė. Ribotos atsakomybės įstatymai pirmiausia buvo pritaikyti XIX a. ir jais buvo norima atskirti įmonių kaip juridinių subjektų atsakomybę nuo jų savininkų atsakomybės, taip sumažinant akcininkų praradimus pagal akcinį kapitalą, kuris buvo sumokėtas arba buvo planuojamas sumokėti savininkų. Kadangi kompanija yra juridinis subjektas, kuris veikia atskirai nuo savo akcininkų ir direktorių, kompanijos gaunamas pelnas apmokestinamas mokesčiais, kurie yra priskiriami įmonei pagal jos buvimo tam tikroje šalyje vietą. Todėl kompanijos, kurios yra įsikūrusios šalyse, turinčiose didelius mokesčius, gali įkurti kompaniją kaip subjektą šalyse, kuriose yra žemi arba nuliniai mokesčiai (Bagdonavičius, 2000, p. 6).

1 lentelė

Ofšorinių bendrovių samprata

AUTORIAI	APIBRĖŽIMAS
AUTUKIENĖ, R.; DAINAUSKIENĖ, I.; UŠPALIENĖ, R. (1995)	Ofšorinė kompanija – tai kompanija, įsipareigojusi nevykdyti jokios komercinės veiklos ir turėti pajamų toje teritorijoje ar valstybėje, kurioje ji įregistruojama.
BAGDONAVIČIUS, S. (1999)	Kompanijos, registruotos lengvatinio apmokestinimo zonose ir šalyse – vadinamos ofšorinėmis. Ofšorinė firma gali nemokėti mokesčių, jeigu ji nėra tos šalies rezidentė.
GAIDELYS, V. (2003)	Ofšorinės kompanijos yra atleidžiamos nuo įprastų mokesčių mokėjimo tada, kai tos įmonės savo veiklą vykdo už to ofšorinio centro ir valstybės, kurioje ji yra registruota, ribų.
KUBILIENĖ, D. (1999)	Ofšorinė bendrovė – tai tokia bendrovė, kurių savininkai yra nerezidentai. Ji įsipareigoja nevykdyti jokios komercinės veiklos toje teritorijoje ir valstybėje, kurioje yra įregistruota.
NAVICKAS, V. (2004)	Kai kurių valstybių įstatymai faktiškai atleidžia nuo visų mokesčių jų šalyse užsiregistravusias firmas, jeigu pastarosios tose šalyse nevykdo jokios ūkinės veiklos. Tokios firmos vadinamos ofšorinėmis kompanijomis.
STUNGYS, K.; GALDIKAS, K.; VENSLOVAS, I.; SAKALAUSKAS, A. (2001)	Ofšorinė įmonė – tai sąvoka, apibūdinanti ypatingą organizacinį bei juridinį statusą, kuris padeda sumažinti mokesčius. Toks statusas yra susijęs su griežtais reikalavimais vykdyti gamybinę, prekybinę, paslaugų ar kitą veiklą už tos jurisdikcijos, kurioje ši ofšorinė įmonė yra registruota, ribų.
AFINEX GROUP (2008)	Tai kompanija, kuri yra įkuriamą kitoje šalyje, nei vykdoma veikla, remiantis tam tikromis sąlygomis ar specialiais įstatymais, turi specialų mokesčių mokėtojo statusą ir paprastai jai nėra būtina pateikti mokesčių deklaraciją ir atlikti auditą.

AUTORIAI	APIBRĖŽIMAS
	Kompanija yra įpareigojama sumokėti vienos sumos mokestį, kuris padengia metinius mokesčius (Franšizės mokestis), o tai santykinai maža.
ALLIOT PARTELLAS KILIARIS (2006)	Ofšorinė kompanija yra ribotos atsakomybės įmonė, kuri naudojama kaip įrankis tiek įmonių, tiek fizinių asmenų visame pasaulyje, kuris padeda perkelti pelnus iš aukštus mokesčius turinčių šalių į ofšorines jurisdikcijas ar tarptautinius finansinius centrus, tokiu būdu pasinaudojant žemų arba nulinių mokesčių privilegijomis ir išvengiant dvigubo apmokestinimo susitarimų.
COMPANY EXPRESS (2000)	Ofšorinė kompanija – terminas, kuris apibrėžia verslo subjekto organizacinį ir teisinį statusą. Paprastai, šis statusas yra susijęs su reikalavimais, pagal kuriuos bet kuris verslas turi būti vykdomas už šalies, kurioje jis yra registruotas, ribų. Tokiu atveju tokio tipo verslo subjektas neturi mokėti jokių arba didžiosios dalies mokesčių, kuriais yra paprastai apmokestinamas verslas, vykdamas savo veiklą šalyje, kurioje taikomi dideli mokesčiai.
KNAB INVESTIGATORS (2006)	Ofšorinė kompanija neturi tikslaus apibrėžimo teisine, mokesetine ar verslo prasme, kaip ir žodis "ofšoras" dažnai reiškia nieko daugiau kaip kitą vietą, vietą užsienyje. Ofšorinis verslas ar kompanija dažnai siejama su tarptautinio verslo susisteminimu, mokesčių planavimu ir turto valdymu.

Šaltinis: sudaryta autorės.

Taigi apibendrinant ofšorinių kompanijų apibrėžimą, galima teigti, kad ofšorinių kompanijų veikla yra vykdoma kitoje šalyje, nei ji yra registruota. Ofšorinė kompanija turi ypatingą organizacinį statusą, kuris padeda sumažinti praradimus dėl mokesčių. Visų šalių norminiai aktai, reglamentuojantys ūkinių subjektų sąveiką yra panašūs ir numato išimtis tokioms kompanijoms, kurios atitinka tam tikrus reikalavimus. Tokius reikalavimus atitinkančios kompanijos ir vadinamos ofšorinėmis.

Pagrindinė sąlyga, kalbant apie ofšorines kompanijas, yra tokia, kad firma negali vykdyti veiklos registracijos šalies teritorijoje ir turėti ten pajamų. Papildomos sąlygos gali priklausyti nuo to, kas yra kompanijų direktoriai, savininkai, administracijos vadovai: ar jie yra registracijos šalies gyventojai, ar gyvena ir vadovauja kompanijai iš užsienio (<http://www.visasverslas.lt/portal/block/39/article/6264>).

Ofšorinis verslas sujungia geriausias įmonių ir partnerysčių bruožus. Kaip įmonė, ofšoras yra juridinis subjektas, kuris veikia atskirai nuo savininkų, ir jos savininkai bei vadovai nėra asmeniškai atsakingi už skolas ir įsipareigojimus. Kaip partnerystėje, ofšorais gali būti laikoma tarpinis subjektas (transitional subject), kurio tipas pasirenkamas atsižvelgiant į mokesčių mažinimo tikslus. Šis bruožas ypač yra priimtinas europiečiams, kurie su ofšorų pagalba gali teisėtai išvengti įvairių JAV apmokestinimų (<http://www.verslobanga.lt/lt/patark.full/4029ff161fef4>).

Ofšorinių kompanijų stiprioji pusė yra ta, jog asmenys ir subjektai, fiziškai esantys ofšorinėse zonose, negali būti ofšorinio teismo sprendimų ir nutarčių subjektais

(<http://www.assetprotectioncorp.com/offshoreplanning.html>). Ofšorinė kompanija nuo kitų įmonių teisine prasme nesisikiria niekuo. Įmonė gali dalyvauti sandoriuose lygiomis teisėmis su kitais fiziniais bei juridiniais asmenimis. Ofšorinė kompanija yra lygiateisis ūkinių teisinių santykių subjektas (www.people.hbs.edu/mdesai/econlettersfinal.pdf). Šių kompanijų valdymas yra numatomas pagal rašytinį savininkų susitarimą, kuris nėra pateikiamas viešai visuomenės peržiūrai. Dėl to ofšorams suteikiamas visiškai anonimiškumas ir galimybė sukurti individualią valdymo struktūrą, kuri apibrėžia santykius tarp savininkų (http://www.offshore.net/offshore_eng/aboutllc.htm). Steigiant tokią kompaniją reikia praeiti tam tikrą bendrovės registracijos procedūrą:

- valstybinė registracija – reikalinga tam, kad neklaidentų visuomenės ir kreditoriams nekiltų klausimas, kokių turtu atsako skolininkas: ar savo asmeniniu, ar būtent skirtu šiam atskiram verslui.;
- bendrovės pavadinimas – vienas iš pagrindinių identifikavimo požymių. Jis neturi būti identiškas arba panašus į esamus pavadinimus. Registracijos įmonė atsisakys įregistruoti pavadinimą, jei jis yra įregistruotas kaip kitos kompanijos pavadinimas. Kai kuriose jurisdikcijose yra tam tikri apribojimai, pavyzdžiui, Meino saloje žodžio „tarptautinis“ naudojimas yra leidžiamas tik tokiais atvejais, kai kompanijų kapitalas yra nemažesnis nei 100 000 Didžiosios Britanijos svarų sterlingų. Paprastai įregistruotojo atsakomybė yra parinkti pavadinimą, kuris nesukeltų jokių nesusipratimų (Company Express, 2000, p. 15);
- įstatinis kapitalas – rodo, už kokią sumą ofšorinė bendrovė gali išleisti akcijų. Patvirtintas akcinis kapitalas gali būti toks, kokį pasirinks klientas, tačiau daugelyje jurisdikcijų yra renkami vienodo tarifo mokesčiai atsižvelgiant į kompanijos bendrą akcinį kapitalą;
- akcijos – jų gali būti įvairių, tačiau populiariausios paprastos, privilegijuotos ir suteikiančios daugiau nei vieno balso teisę. Daugelyje jurisdikcijų informacija apie registruotus akcininkus nėra teikiama viešai;
- vadovybė – pagrindiniai bendrovių atstovai, priimančys svarbiausius sprendimus. Juos skiria akcininkai viešame susirinkime;
- nominalūs direktoriai – tai asmenys, sutinkantys vadintis direktoriais, pasirašinėti ant visų būtinų dokumentų, bei tuo pačiu visiškai paklūstantys kliento nurodymams;
- sąskaita banke – nebūtina turėti sąskaitą banke, tačiau praktikoje visos ofšorinės kompanijos jas turi ir gali turėti neribotą kiekį;
- bendrovės dokumentai – viena pagrindinių yra ofšorinės bendrovės steigėjų sutartis arba partnerystės sutartis;

- bendrovės sekretorius – būtinas teisėtos bendrovės gyvavimo atributas. Kai kurios valstybės įstatymiškai įgalioja užsienio firmas atlikti sekretorinės bendrovės paslaugas;
- ofšorinės bendrovės užregistruotas biuras – jis gali būti bet kur, tačiau jis būtinai turi turėti savo registracijos adresą. Kai kuriose valstybėse yra sunku užregistruoti bendrovę, jeigu jos adresas yra pašto dėžutė, pvz.: PO box;
- ofšorinės bendrovės agentas jos registracijos šalyje – reikalingas, kad tos valstybės institucijoms būtų lengviau perduoti reikalingus pranešimus, ir galimybė sukurti naujas darbo vietas (<http://www.business-inc.co.uk/offshore-company-formation.htm>).

Registruoti biurai ir agentai, kompanijos sekretoriatas ir kiti buveinės reikalavimai gali skirtis skirtingose jurisdikcijose. Registruotas biuras nebūtinai turi būti ten, kur bus vykdoma kompanijos veikla, tačiau tai turi būti vieta, į kurią turėtų būti gaunami visi oficialūs pranešimai. Daugelio ofšorinių jurisdikcijų įstatymai reikalauja, kad kompanijos biuras būtų įkurtas pagal registracijos šalies vietą (Ekonomika ir vadyba, 2002, p. 25).

Kai kuriuose jurisdikcijose egzistuoja ir papildomi reikalavimai, kur siūloma pasirinkti registruotą agentą, kuris veiktų kaip oficialus kompanijos atstovas registracijos šalyse. Dar kitose ofšorinėse jurisdikcijose yra nustatyti teisiniai reikalavimai, pagal kuriuos reikia paskirti kompanijos sekretoriatą, kuris bus atsakingas už tai, kad būtų užtikrinama kompanijos gerovė ir būtų pateiktos visos būtinos ataskaitos ir registracijos įmonei, ir valstybės atsakingoms institucijoms

Stungys, K. ir kt. teigia, kad ofšorinę įmonę įsigyti galima šiais būdais:

- pačiam vyksti į įmonės registravimo vietą ir atlikti registravimo procedūras;
- įsigyti jau įregistruotą įmonę per ofšorinių įmonių registravimo agentus ar ofšorinio verslo konsultantus;
- užsakyti įmonės registravimą per agentus ar konsultantus.

Svarbiausią reikšmę turi ofšorinių kompanijų valdymas ir mokestinio statuso kontrolė (Bagdonavičius, 1999, p. 14). Mažesnių mokesčių šalis yra būdingi maži pelno, pajamų ar turto mokesčiai, nuosavybės ir finansinių operacijų atlikimo konfidencialumas, patikimos ryšių ir telekomunikacinių priemonių sistemos, liberalios kapitalo pervežimo bei valiutos kontrolės sąlygos (Buškevičiūtė; Kubilienė, 1998, p. 150 – 160). Kaip teigia Autukienė, R. ir kt., svarbiausias lengvatas galima sugrupuoti taip:

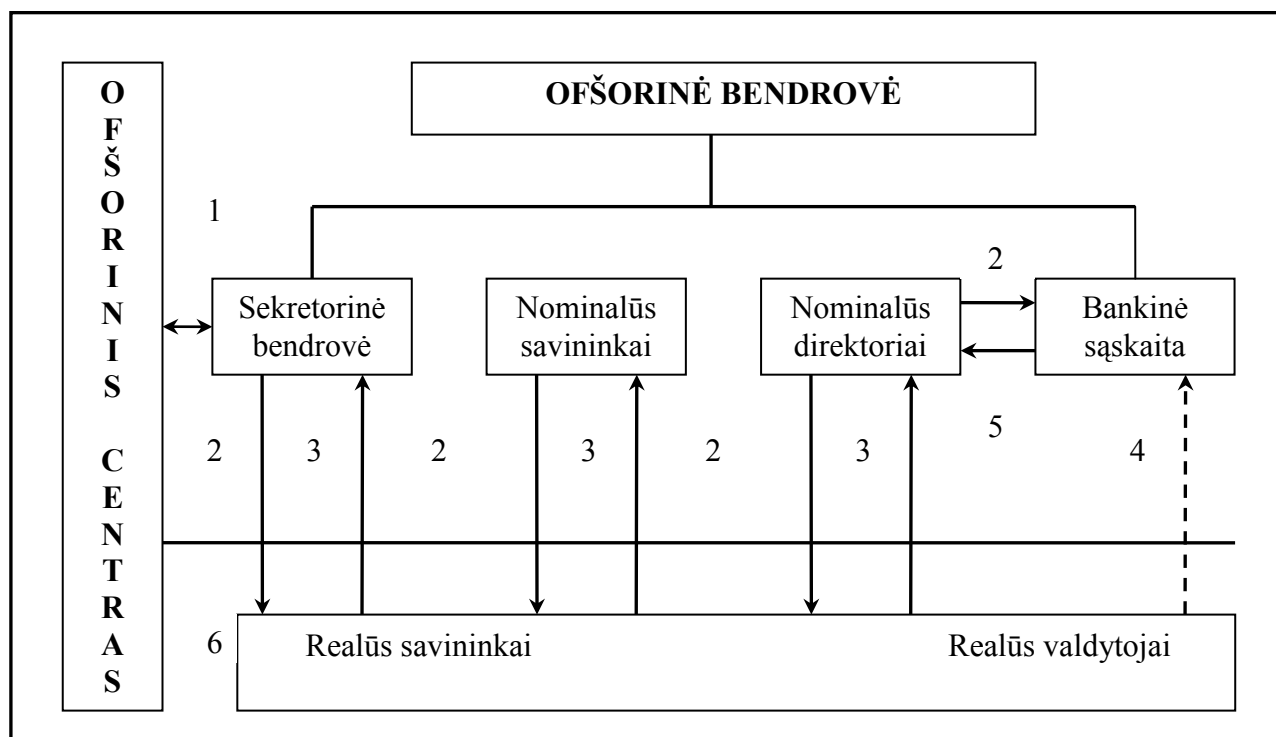
- steigiamos ofšorinės firmos neapmokestinamos arba apmokestinamos tik nedideliu registravimo mokesčiu;
- paprasta ir pigi firmų registravimo tvarka. Registruojant firmą, nurodomas jos pavadinimas, registravimo data ir numeris. Registravimo procedūra dažniausiai pavedama atlikti samdytai specializuotai sekretorinei kompanijai, kuri paprastai lieka ir

firmos administratore, nes savininko dalyvavimas šioje procedūroje nebūtinai. Savininkas, be registravimo mokesčio, turi iš anksto apmokėti ir sekretorinės kompanijos paslaugas už metus į priekį;

- nerezidentų įsteigtoms kompanijoms supaprastinta finansinė atsakomybė: nebūtina buhalterinė apskaita, neprivalomas auditas ir kitos reglamentacijos. Tai patogu verslininkams, kurie nenori reklamuoti savo veiklos;
- įsteigtos kompanijos gali be apribojimų atidaryti sąskaitas daugelio valstybių bankuose, atlikti mokėjimus įvairia valiuta, taip pat bet kuriuo metu gali išvežti ar įvežti savo pinigines lėšas kaip užsienio kapitalą (Autukienė ir kt., 1995, p. 24).

Politiškai ir finansiškai stabilios šalies pasirinkimas gali sumažinti riziką, su kuria paprastai gali susidurti įmonių savininkai savo šalyse. Tačiau mokesčių nauda paprastai priklauso nuo šalies įstatymų ir šalies, kurioje kompanija vykdo savo veiklą, reikalavimų, todėl yra rekomenduojama, kad klientai prieš steigdami ofšorines kompanijas ir sudarydami ofšorines sistemas pirmiausia pasikonsultuotų su savo teisininkais ir finansininkais (<http://www.lowtax.net/lowtax/obrdesc.html>).

Yra išskiriamos dvi ofšorinių kompanijų panaudojimo galimybės: juridinių asmenų veiklos optimizacijai ir fizinių asmenų asmeniniais tikslais. Pirmu atveju ofšorinis verslas iš dalies padeda sumažinti mokesčius ir sudaro sąlygas mažinti gaminamos produkcijos savikainą – taip produkcija rinkoje tampa konkurencingesnė. Kitu atveju ofšorinis verslas sudaro sąlygas spręsti tam tikro asmens ar grupės asmenų finansines problemas (Gaidelys, 2003, p. 18).

Šaltinis: sudaryta autorės pagal GAIDELYS, V. Ofšoriniai centrai Lietuvos įmonių tarptautinėje prekyboje. 2003, p. 19;

1 pav. Ofšorinės kompanijos valdymo struktūra

Pirmame paveiksle pavaizduota ofšorinės kompanijos veikimo ir valdymo struktūra. Skaičius 1 parodo santykius su oficialia ofšorinio centro valdžia; 2 – einamąją informaciją; 3 – konkrečias instrukcijas; 4 – realaus savininko pagal įgaliojimą betarpišką sąskaitos valdymą; 5 – sąskaitos valdymo instrukcijų vykdymą; 6 – priėjimo prie konfidencialios informacijos lygį (Gaidelys, 2003, p. 19).

Skirtingose šalyse esantiems produktų ar paslaugų pirkėjui ir pardavėjui naudojantis ofšorine bendrove, iš sandorių gaunamą pelną galima kaupti ofšorinėje teritorijoje. Tokios bendrovės paskirtis gali būti marketingas ar eksporto konsultacinė veikla (http://www.anthro.uci.edu/faculty_bios/maurer/GeogrCompass.pdf).

Sąskaitos išrašomos per ofšorinę bendrovę, tačiau prekės paprastai keliauja tiesiogiai iš pradžios į paskirties vietą. Tokios struktūros gali būti ypač naudingos sandoriams tarp ES šalių, nes PVM apskaitos problemos gali būti išspręstos, pavyzdžiui, bendrovę įregistravus Meno saloje ([http://www.cavehill.uwi.edu/lawlibrary/Ereserve/offshore/R.M Antoine-- Finan. Serv. Sec.pdf](http://www.cavehill.uwi.edu/lawlibrary/Ereserve/offshore/R.M%20Antoine--%20Finan.%20Serv.%20Sec.pdf)).

Per ofšorus paprastesnis tampa pardavimo procesas. Kai kuriose šalyse nuosavybės teisės įtvirtinimas yra ilgai trunkantis ir brangus procesas (http://www.anthro.uci.edu/faculty_bios/maurer/GeogrCompass.pdf). Įtvirtinus bendrovei priklausančio turto nuosavybės teisę, vėl to daryti niekada nebereikės. Parduodama gali būti perduodant akcijas bendrovės viduje, kad turto nuosavybės teisė išliktų bendrovei. Kai parduodama perduodant akcijas, išvengiama mokesčių už teisinės paslaugas ir kai kurių šalių taikomų turto perdavimo ir pridėtinės vertės mokesčių. Galima išvengti vyriausybių žyminio mokesčio rinkliavų ir kapitalo prieaugio mokesčių. Pavyzdžiui, Didžiosios Britanijos rezidentas per ofšorinę bendrovę gali išvengti pajamų mokesčio, kapitalo prieaugio mokesčio ir paveldėjimo mokesčio (http://www.anthro.uci.edu/faculty_bios/maurer/GeogrCompass.pdf).

Kai kuriose šalyse, pavyzdžiui, Airijoje, gamintojams taikomi lengvatiniai mokesčiai ir tuo galima pasinaudoti gamybos bendrovę įsteigiant Airijoje arba atskiriant gamybinę bendrovės veiklos dalį (http://www.hm-treasury.gov.uk/d/indreview_foot_review_progress_apr09_pu772.pdf). O, pavyzdžiui, Jungtinių Arabų Emyratų laisvosiose zonose taikomas specialus maito režimas, t.y. leidžiama atlikti eksporto operacijas, iškrovimo pakrovimo operacijas, sandėliavimą, nes nereikalaujama apmokėti maito mokesčių, kurie paskui gražinami. Jungtiniuose Arabų Emyratuose nėra pajamų mokesčio, taip pat netaikomi kapitalo prieaugio, pridėtinės vertės ir paveldėjimo mokesčiai. Taip pat nemažiau svarbi aplinkybė, lemianti Jungtinių Arabų Emyratų patrauklumą užsienio investuotojų atžvilgiu, yra ta, kad nėra užsienio valiutos kontrolės, verslo kliūčių ar kvotų. Kai kurie ekspertai pažymi, kad Jungtinių Arabų Emyratai yra laikomi trečiu

pagal svarbą re-eksporto centru pasaulyje (po Honkongo ir Singapūro) (http://www.uspirg.org/uploads/J/k2/Jk29ae38yIjd7Yxv3AYw/taxshellgamefinalreport_national.pdf).

Stungys J., Galdikas K., Venslovas I., Sakalauskas A. teigia, jog ofšorinės struktūros yra efektyvus mokesčių planavimo mechanizmas, tačiau jos turi ir trūkumų:

- ofšorinės kompanijos nėra įtraukiamos į tarpvalstybinius susitarimus dėl dvigubo apmokestinimo išvengimo. Dvigubas apmokestinimas – tai apmokestinimas, kai to paties gyventojų per tą patį mokestinį laikotarpį gautos tos pačios rūšies pajamos apmokestinamos dviejose valstybėse pagal kiekvienos jų vidaus mokesčių įstatymus (http://www.mzinios.lt/lt/2006322/straipsniai/vmi_konsultuoja/kokiu_budu_naikinamas_is_uzsienio_valstybiu_gautu_pajamu_dvigubas_apmokestinimas.html). Mokesčių tarnybos skiria daug dėmesio ir itin kruopščiai tikrina visus kontraktus, sudarytus su lengvatinio apmokestinimo zonose įkurtomis įmonėmis. Kai kuriose šalyse veikia antiofšoriniai įstatymai, kitose daug liberalesnė tvarka;
- ofšorinėms įmonėms neretai iškyla sunkumų atidarant bankų sąskaitas. Tokiu atveju padėti gali įmonės, kurių specializacija – ofšorinių kompanijų registravimo ir valdymo paslaugos.

Tinkamai organizavus verslą pagal sukurtą mokestinę – finansinę schemą, bent jau netikėto apmokestinimo galima išvengti. Ofšorinio verslo analizė reikalauja valstybinės politikos ir normatyvinės teisinės bazės, reguliuojančios ofšorinį verslą, įvertinimo. Taigi teisiniu požiūriu ofšorinio verslo struktūra yra grindžiama pagrindinių teisės sistemų: bendrąja Anglijos teise, Europos korporacine teise ir JAV korporacine teise. Be to, egzistuoja hibridiniai kompanijų teisės modeliai – tam tikros pirmųjų trijų kombinacijos (http://www.cavehill.uwi.edu/lawlibrary/Ereserve_offshore/R.M_Antoine--_Finan._Serv._Sec.pdf). Todėl organizuojant ofšorinį verslą būtina nuolat sekti teisės aktų raidą. Bet kuriuo metu ofšorinio verslo schemą gali prireikti koreguoti ar jos išvis atsisakyti ir kurti naują, atitinkančią norminių aktų reikalavimus (Stungys ir kt., 2001, p. 17 – 18).

Svarbus aspektas versle pasitelkiant ofšorines kompanijas yra dvigubo apmokestinimo panaikinimo sutartis tarp valstybių (Kubilienė, 1999, p. 2). Tarptautinio dvigubo apmokestinimo tikslai:

- paskirstyti apmokestinimo išvengimo teises tarp susitariančiųjų valstybių. Tačiau jos nenustato, kaip turi būti apmokestinamos pajamos. Valstybė, atsižvelgdama į sutarties nuostatas, turi pajamas apmokestinti pagal vidaus mokesčių įstatymus;
- panaikinti tarptautinį dvigubą apmokestinimą, t.y. tokį apmokestinimą, kai abi valstybės pagal savo vidaus įstatymus gali apmokestinti tą patį mokesčių mokėtoją už tas pačias pajamas per tą patį laikotarpį;

- užkirsti kelią fiskaliniams pažeidimams ir mokesčių nemokėjimui, ko galima pasiekti susitariančiųjų valstybių kompetentingiems asmenims keičiantis informacija;
- išvengti mokesčių diskriminacijos, t.y. valstybė įsipareigoja taikyti ne mažiau palankų apmokestinimo režimą visiems mokesčių mokėtojams, nepriklausomai nuo to, ar jie yra tos valstybės piliečiai (http://www.mzinios.lt/lt/2006322/straipsniai/vmi_konsultuoja/kokiu_budu_naikinamas_is_uzsienio_valstybiu_gautu_pajamu_dvigubas_apmokestinimas.html).

Susitarimai dėl dvigubo apmokestinimo išvengimo priskiriami normatyvinei ofšorinio verslo bazei. Šie susitarimai reguliuoja du esminius klausimus: užsienio juridinių asmenų ir jų atstovybių mokestinę atsakomybę ir pajamų, pervestų iš vienos susitarimą pasirašiusių valstybių į kitą, apmokestinimo tvarką (Stungys ir kt., 2001, p. 19).

Daugelis stambių korporacijų ir bendrovių, investuojančių į šalis, neturinčias dvigubo apmokestinimo išvengimo sutarčių su investuotojo šalimi, steigia tarpinę kompaniją toje jurisdikcijoje, kuri turi tinkamą sutartį. Pavyzdžiui, Maderos salos holdingo kompanijos yra plačiai naudojamos investicijoms į Europos Sąjungos šalis, nes Maderos saloje įsteigtos įmonės paprastai gali pasinaudoti ES direktyvomis dėl dukterinių įmonių apmokestinimo tvarkos privalumais (<http://www.docstoc.com/docs/2394274/TAX-HAVENS-AnAnalysis-of-the-OECD-Work-with-Policy-Recommendations>). Kipras yra sudaręs dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartis su daugeliu Rytų Europos ir NVS šalių, todėl Kipro kompanijos yra mokesčių požiūriu efektyvus instrumentas investicijoms į šias šalis (<http://www.taxresearch.org.uk/Documents/TaxHavenCostTRLLP.pdf>).

Sutartinės jurisdikcijos klientai, norintys pasinaudoti dvigubo apmokestinimo padedančių išvengti sutarčių privalumais, turi kurti kompaniją tinkamoje sutartinėje jurisdikcijoje. Tai yra esminis dalykas norint užtikrinti minimalų pajamų mokestį dividendų mokėtojams ir dvigubo apmokestinimo abiems sutarties šalims.

Nesutartinės jurisdikcijos naudojamos dėl to, jog nėra taikomi įmonių mokesčiai kompanijos pelnui ir dažniausiai tokiais atvejais kompanijos turi sumokėti metinius licencijos mokesčius. Labai svarbu yra įvertinti mokestinius dalykus ir tada nuspręsti, ar reikalinga sutartinė jurisdikcija. Paprastai sutarčių jurisdikcija nėra taikoma tarptautinei prekybai, prekių ir daugelio paslaugų judėjimui. Tačiau vidinės investicijos į tam tikras šalis reikalauja sutartinių jurisdikcijų, kurios padeda sumažinti apmokestinimo poveikį (http://www.anthro.uci.edu/faculty_bios/maurer/GeogrCompass.pdf).

Ofšorinės bendrovės dažnai naudojamos investicijoms ir turtui kaupti ofšorinėse teritorijose. Bendrovė gali investuoti į vertybinius popierius ir akcijas, turtą ar prekes ir gali pasinaudoti daugeliu kitų investicinių galimybių. Daugumoje jurisdikcijų, išvežant pinigus iš

jurisdikcijos, yra privaloma atskaityti mokesčius, tačiau apdairiai pasinaudojus sutartimis dėl dvigubo apmokestinimo išvengimo, iš investicijų gautų pajamų mokesčiai gali būti sumažinti arba jų gali nereikėti mokėti. Tai leidžia investuotojui į didelių mokesčių valstybes investuoti iš ofšorinės įmonės ir mokėti minimalius mokesčius (www.people.hbs.edu/mdesai/econlettersfinal.pdf). Kai kuriose šalyse neapmokestinamų obligacijų ar indėlių bankuose palūkanos išmokamos be atskaitymų ir tai galima integruoti planuojant kliento mokesčius. Pavyzdžiui, Didžiojoje Britanijoje veikiančios tarptautinės bendrovės būstinės pagalba galima tvarkyti iš dukterinių įmonių gaunamas dividendines įplaukas. Tai sudaro galimybę bendrovių grupei centralizuoti savo išteklius ir maksimaliai išnaudoti mokesčių lengvatas. Būtina apdairiai remtis mokesčių sutartimis, kad būtų galima gauti geriausių rezultatų (http://www.anthro.uci.edu/faculty_bios/maurer/GeogrCompass.pdf).

Apibendrinant galima sakyti, jog bet kuri jurisdikcija, kuri turi žemesnes mokesčių normas arba palankesnius konfidencialios informacijos įstatymus, gali pasitarnauti kaip mokesčių rojai kažkam, kas yra iš labiau reguliuojamų vietų. Daugelis jurisdikcijų, kurios yra aiškiai (arba dažniausiai iš neigiamos pusės) įvardijamos kaip mokesčių rojai, siūlo skirtingas taisykles ne šių jurisdikcijų gyventojams bei aukštą banko sąskaitų arba įmonės nuosavybės slaptumo laipsnį. Šalininkai pasakytų, jog tokios jurisdikcijos siūlo galimybes valdyti mokesčius, nekilnojamąjį turtą ir įmonės veiklos planavimą ir kad tai tikrai nėra mokesčių vengimas ar pinigų plovimas.

1.2. Specializuotos ofšorinės struktūros

Be įprastinių ofšorinių įmonių, versle yra susiduriama dar su kelių tipų specifinėmis ofšorinėmis struktūromis. Šios įmonės nuo įprastų ofšorinių įmonių skiriasi savo tikslais, struktūra ir valdymo ypatumais. Yra išskiriamos šios pagrindinės specializuotų struktūrų rūšys (Stungys ir kt., 2001, p. 108):

- ofšoriniai bankai;
- ofšorinės draudimo ir perdraudimo įmonės;
- ofšorinės holdingo, finansinės ir licencijavimo įmonės;
- trastai.

Ofšorinis bankas yra ta pati korporacija, turinti bankinės veiklos licenciją. Viena perspektyviausių ofšorinio verslo sričių yra ofšorinė bankininkystė, bet kartu tai yra ir labai sudėtingas verslas. Ofšorinei bankininkystei reikia apgalvotos, atitinkančios tarptautinius reikalavimus verslo vykdymo strategijos. Taip pat šiam verslui reikia didelių finansinių išteklių ir organizacinių gabumų. Labiau nei bet kuriame kitame ofšorinio verslo sektoriuje, bankininkystės

sferoje būtinas glaudus bendradarbiavimas su patyrusiais konsultantais. Be to, ofšorinio banko steigėjui reikalavimai būna daug didesni nei kitose ofšorinės ekonomikos srityse.

Ofšorinių bankų veikla skiriasi nuo tradicinių bankų, tačiau ir jiems galioja tokie rinkos principai kaip konkurencija, nes norėdami įgyti klientų pasitikėjimą, jie turi sukurti pakankamai patikimą veiklos tinklą (Cobbs, 1999, p. 31). Ofšoriniai bankai retai kuriami siekiant prisijungti prie tarptautinio korespondentinių sąskaitų tinklo.

Ofšorinio banko apibrėžimas jungia kelias, organizaciniu požiūriu labai skirtingas ofšorines įmones. Jas sieja bendras principas, kad šios struktūros sukuriamos ir veikia ofšorinio režimo pagrindu. Galioja bendra taisyklė, kad ofšorinis bankas turi teisę aptarnauti tik užsienio klientus.

Ofšorinė draudimo bendrovė gali būti reikalinga, kai norima išvežti iš šalies kapitalą, už tai nemokant jokių mokesčių. Be to, ofšorinės draudimo kompanijos garantuoja draudimo rezervų ir pajamų investavimą į įvairius aktyvus bei jų paskirstymą po ofšorines jurisdikcijas (Gaidelys, 2003, p. 38).

Ofšoriniam draudimo verslui naudojamos dviejų tipų firmos:

- vidinio draudimo arba keptyvinės įmonės – kuriamos siekiant sumažinti sąnaudas draudimo įmokoms. Tokios įmonės dažniausiai verčiasi aptarnaujamos šakos funkcionavimo draudimu. Šių įmonių privalumas yra tas, kad esant didelėms draudimo operacijų apimtims, yra galimybė kelis kartus sumažinti sąnaudas draudimo įmokoms. Bendrovės yra laikomos pačiomis naudingiausiomis valstybei, kurioje jos yra įsteigtos. Kaip teigia Stungys, K. ir kt., vidinis draudimas naudingas tik tada, kai daikto ar verslo praradimo rizikos beveik nėra, o draudimas reikalingas tik kaip formalumas. Vidinio draudimo arba keptyvinės bendrovės dar skirstomos į: grynai keptyvines bendroves – tai tokios bendrovės, kurias įsteigė tam tikros grupės įmonių motininė bendrovė ir jos draudžia tik tas įmonių grupes; abipusiškai naudingas keptyvinės bendrovės – tai tokios bendrovės, kurios draudžia organizacijos dalyvių kolektyvus, pvz.: prekybines ir pramonines organizacijas; kolektyvinės keptyvinės bendrovės – tai tokios bendrovės, kurios draudžia nepriklausomų įmonių rizikas kolektyviniu pagrindu (Gaidelys, 2003, p. 40);
- perdraudimo įmonės – kuriamos dėl to, kad draudimo premijos yra pervedamos į ofšorines draudimo įmones, kur jos nėra apmokestinamos pelno mokesčiu arba šis mokesčio tarifas yra itin mažas (Stungys ir kt., 2001, p. 117 – 120). Tokios bendrovės neatsako už galimą viso turto praradimą. Perdraudimo operacijoms atlikti yra būtina draudimo kontrolė. Paprastai reikalaujama turėti licenciją perdraudimo operacijoms vykdyti.

Kita specifinė ofšorinio verslo sritis yra holdingo įmonės. Holdingo kompanija – tai finansinė struktūra, valdanti kitų kompanijų akcijas arba teises: patentus, prekybos ženklus, autorinės teises (Autukienė ir kt. 1995, p. 27). Jos kontroliuoja dukterines įmones, valdydamos jų akcijų paketus. Holdingo įmonių valdymas palyginti nesudėtinga ofšorinio verslo sritis, tačiau norint sukurti patikimą holdingu pagrįstą struktūrą ir veiklos modelį, būtinos nepriekaištingos teorinės finansinės žinios.

Per holdingo įmones daromos investicijos, kuriomis siekiama įgyti kitų užsienio įmonių kontrolę, nors ofšoriniame versle kitų įmonių kontrolė nėra dažniausia holdingo įmonių panaudojimo sritis. Tradicinė ir dažniausia holdingo bendrovių sritis yra operacijos su nekilnojamuoju turtu. Jei holdingo kompanija yra užregistruota ofšoriniame centre, kur nerenkami pelno ir korporaciniai mokesčiai, holdingo filialai turi galimybę gauti papildomo pelno, akumuliuodami savo kapitalą ofšoriniame centre ir apmokestindami tik pelną už procentus, gautus pagal depozitus, kuriuos holdingas gali naudoti filialų reikmėms arba investuoti juos pakartotinai. Holdinginės kompanijos pelnas yra kaupiamas dividendų, už kapitalą investuotų į kitų firmų akcijas, sąskaitas, o gautos pajamos gali būti peradresuotos motininei bendrovei.

Per holdingo įmones atliekamas investicinio kapitalo ir iš investicijų gaunamo pelno tranzitas. Dukterinės firmos bei jų filialai gali būti kuriami ne tiesiogiai, o per holdingo įmonę, esančią lengvatinio apmokestinimo jurisdikcijoje. Pasinaudojus holdinginės bendrovės teikiamais pranašumais yra didelės galimybės privatizuoti vienos ar kitos valstybės kurią nors verslo šaką, o po to daryti įtaką valstybinei valdžiai. Tai gali būti strateginės dujų, naftos, energetinės įmonės (Gaidelys, 2003, p. 42). Holdingo kompanijos dažniausiai steigiamos Bermudų salose, Bahamų sandraugoje, Kaimanų salose, Lichtenšteino Kunigaikštystėje, Didžiosios Britanijos Mergelių salose, Džersyje bei Olandijos Antiliuose.

Atskira įmonių kategorija yra specializuotos finansinės kompanijos, turinčios holdingo bruožų. Šiam įmonių tipui dažniausiai priskiriamas didelis juridinių asmenų, turinčių teisę atlikti įvairias finansines operacijas, ratas – bankų korporacijos, kreditinės sąjungos. Finansinių įmonių bruožas yra jų teisė gauti ir suteikti kreditus, naudojamus susijusios įmonės verslo operacijoms užtikrinti. Tarptautinio ofšorinio verslo praktikoje tokios kompanijos apibūdinamos specifiniu terminu „conduit company“, kuris reiškia „kompanija-laidininkė“ ar „finansinis kanalas“.

Trastas – unikalus nuosavybės valdymo būdas, kuris leidžia taip organizuoti turto apsaugą, kad realus skolos išieškojimas ar turto iššvaistymas būtų praktiškai neįmanomas. Trastas yra iš fondų rūšių: trastas į fondą panašus savo kryptingumu ir sudėtimi labai artimas fondui, tačiau jis yra įsteigtas kitos teisinės bazės pagrindu (http://www.californiataxattorneyblog.com/2007/09/domestic_trust_schemes_the_irs_1.html). Trasto unikalumas pasireiškia tuo, kad:

- savininkas perduoda savo nuosavybės teises kitam asmeniui – patikėtiniui visam trasto veikimo laikui;
- perduoto į trastą turto savininku tampa globėjas;
- pelną iš trasto turto valdymo gauna naudos gavėjas. Naudos gavėju gali būti ir steigėjas.

Į trastą perduotai nuosavybei negali būti iškeltas teisminis civilinis ieškinys, kadangi precedentinės teisės požiūriu nuosavybė iš trasto steigėjo pereina trasto globėjui, tačiau globėjo kreditoriai taip pat negali nukreipti išieškojimo į trasto turtą, nes į jį perduotas turtas yra patikėtas ir paprastai gali grįžti tik į buvusio savininko nuosavybę. Toks uždaras ratas paverčia trastą efektyvia apsauga nuo politinių, ekonominių ir teismo rizikų (http://www.eif.org/attachments/publications/about/2009_OFC_and_Governance_Transparency_Policy.pdf).

Ofšorinis trastas kuriamas pasinaudojant profesionalių trastų globėju, kuriais būna specializuotos įmonės, paslaugomis. Šias paslaugas teikia sekretorinės kompanijos, aptarnaujančios ofšorinių įmonių veiklą. Yra ir kitas būdas – įkurti nuosavą ofšorinę trastinę kompaniją, kuri taptų ofšorinio trasto globėja (Stungys ir kt., 2001, p. 131 – 132). Steigiant trastą verta atsižvelgti ne tik į teisinės jurisdikcijos įstatymus, bet taip pat į įstatymus tų valstybių, kuriose bus trasto turtas, tarp jų banko sąskaitos, nekilnojamas turtas ir kitos vertybės. Trastai dažniausiai steigiami Bermudų salose, Bahamų sandraugoje, Kaimanų salose bei Lichtenšteino Kunigaikštystėje.

Taigi apibendrinant galima teigti, kad specializuotos ofšorinės struktūros yra svarbus dalykas multinacionalinių kompanijų versle, prekybos finansavime ir draudime, taip pat tai yra aktualu pensijų fondams ir kur kas labiau egzotiškiems finansiniams instrumentams, tokiems kaip išvestinės finansinės priemonės ir rizikos fondai. Pačiame paprasčiausiame lygyje jie suteikia pagalbą sušvelninant riziką ir perkeliant turtą bei padeda efektyviai valdyti užsienio valiutą tarp bankų ir įmonių. Jie leidžia įmonėms ir fiziniams asmenims tvarkytis su pajamų srautais iš skirtingų jurisdikcijų, nesusiduriant su dvigubo apmokestinimo problemomis. Kadangi mokesčių mokėjimas skirtingose jurisdikcijose gali tapti svarbiu fizinio asmens ar įmonės balanso komponentu, turto judėjimas į skirtingas ofšorines struktūras ar patikimus ūkio subjektus gali būti svarbi „turto apsaugos“ forma ir svarbi bet kokios rizikos sumažinimo strategijos dalis, o tai yra gerai, žiūrint iš pasitikėjimo perspektyvos, kada turtas yra padalijamas į daugybę priemonių ir daugybę vietovių.

1.3. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija ir jos įtaka ofšorinių centrų veiklai

Ofšoriniai centrai valdo didžiulę masę piniginių išteklių, iš kurių gautos pajamos praktiškai neapmokestinamos. Šie centrai patrauklūs turtingiems asmenims iš šalių, kuriose aukšti mokesčių tarifai bei griežta valiutinių biržos ir kitų spekuliacinių operacijų kontrolė. Atliekant tarptautines

finansines operacijas į užsienį pervedami procentiniai pinigai, dividendai, rentos bei lizingo mokėjimai, draudimo premijos (Buškevičiūtė; Kubilienė, 1998, p. 158).

Ofšorinių centrų pavyzdžiais gali būti Airija ir Lichtenšteino Kunigaikštystė Europoje, Honkongas ir Singapūras Azijoje ir įvairios Karibų salų valstybės Amerikoje. Žemų mokesčių jurisdikcijos taip pat yra gana dažnos šalyse, kurios turi tam tikras specialias ekonomines zonas (Kinija), žemų mokesčių valstijas ir zonas Jungtinėse Amerikos Valstijose bei subnacionaliniuose regionuose, kurie propaguoja mokesčių lengvatas apimant rytų Vokietiją, pietų Italiją, rytų Kanadą ir kitas šalis (<http://www.freedomandprosperity.org/Articles/dwyer-11-00.pdf>).

Konkrečiai lyginti ofšorinius centrus sunku, tačiau galima išskirti dvi jų kategorijas: centrai, orientuoti į turto registraciją, ir centrai, aptarnaujantys finansinius verslo poreikius (<http://www.lt.articlesphere.com/Article/Offshore-Banking---Explained/187543>). Yra du požiūriai į ofšorinius finansinius centrus. Šalininkai teigia, jog ofšoriniai finansiniai centrai atlieka svarbų vaidmenį tarptautinėje ekonomikoje, jie gali pasiūlyti įvairių privalumų kompanijoms ir individams, ir leidžia įteisinti finansinį planavimą ir rizikos valdymą. Oponentai kritikuoja nepakankamas teisinės sistemas, sudaromas galimybes plauti pinigus, galimybes išvengti mokesčių ir teisinės rizikos vengimą (<http://www.oecd.org/dataoecd/61/17/43841099.pdf>).

Apžvelgus daugelį internetinių šaltinių apie teisėtą ir neteisėtą ofšorinių finansinių centrų veiklą, galima teigti, kad teisėti ofšorinių finansinių centrų veiksmai apima kompanijos rizikos sumažinimą holdingų instrumentais. Daugelis bendrų konglomeratų (įmonių susivienijimas, kurių sudaro įmonės, veikiančios skirtingose ekonomikos šakose) įtraukia daugybę holdingo kompanijų ir dažnai aukšta rizika pasižyminčios lėšos yra perkeliamos į atskiras kompanijas, nes tai padeda išvengti teisinės rizikos, kuri gali atsirasti pagrindinėje kompanijoje (http://www.lrinka.lt/index.php/meniu/ziniasklaidai/straipsniai_ir_komentarai/ofsuru_medziokle/1851;from_topic_id;19).

Taip pat teisėti veiksmai apima siekį užtikrinti geresnę lėšų apsaugą, nes pasiturintys asmenys, kurie gyvena politiškai nestabiliose šalyse, pasitelkia ofšorines kompanijas, kad išsaugotų šeimos gerovę ir išvengtų potencialaus turto nusavinimo ar valiutos kontrolės apribojimų šalyje, kurioje jie gyvena. Dar apima ir rizikingų investicijų pasitelkimą, kai pasiturintys asmenys dažnai naudoja ofšorus užsiimdami rizikingomis investicijomis, tokiomis kaip prekyba išvestinėmis finansinėmis priemonėmis, kurias tikrai sudėtinga užsiimti dėl finansinių rinkų stipraus reguliavimo. Apima ir bandymą išvengti lėšų gražinimo valstybei, jei tai reiškia riziką, kada yra panaudojamos valiutos kontrolės pardavimo priemonės. Šalyse, kuriose yra valiutos kontrolė arba jei jose atsiranda padidėjusi politinė rizika dėl lėšų nusavinimo, pagrindiniai eksportuotojai dažnai suformuoja prekybos priemones ofšorinėse kompanijose, kad pardavimai iš eksporto galėtų būti perkelti į ofšorines priemones tol, kol jas reikės panaudoti tolimesnėms investicijoms (http://www.eif.org/attachments/publications/about/200_and_Governance_Transparency_Plcy.pdf).

Prie teisėtų ofšorinių finansinių centrų veiklos dar galima priskirti ir pinigų investavimą per investicinius fondus. Investiciniai fondai paprastai yra finansinis tarpininkas, kuris leidžia grupei investuotojų sudėti savo pinigus, iš anksto nustatant investicinius tikslus. Investicinis fondas turės fondo vadovą, kuris bus atsakingas už sudėtų pinigų investavimą į specifinius vertybinius popierius (paprastai akcijas ar obligacijas). Akcijų rinkos listingavimo priemonių įsigijimą. Sėkmingos kompanijos, kurios negali būti listinguojamos akcijų rinkoje dėl blogai išvystytų įmonių įstatymų jų šalyje, dažnai pasirenka galimybę perkelti savo akcijas ir tada listinguoti ofšorinę priemonę (<http://www.itdweb.org/financialconference/documents/presentations/9%20202Marcello%20Distaso%20-%20Funds%20presentation%5B1%5D.PPT>). Finansavimo įgijimą, traktuojant tai kaip „nebalansinę veiklą“, nustatant prekybos finansų priemones. Didžiulės įmonių grupės dažnai suformuoja ofšorines kompanijas, dažnai tai darydamos per kompanijas, kurios yra įkurtos kaip labdaros fondai, leidamos joms gauti finansavimą, kai finansavimas yra traktuojamas kaip nebalansinė veikla pagal taikomas apskaitos procedūras (<http://www.twinside.org.sg/title2/resurgence/2009/224/cover5.htm>).

Dar galima prie teisėtos ofšorinių finansinių centrų veiklos priskirti ir bendrų įmonių įrankių neutraliose jurisdikcijose, kuriose veikia sudėtingesni įmonių ir komerciniai įstatymai, sukūrimą. Ofšorinės jurisdikcijos dažnai yra naudojamos kuriant bendras kompanijas, tiek kaip kompromisas neutralioms jurisdikcijoms ir todėl, kad jurisdikcijos, kuriose bendros įmonės turi savo komercinius centrus, turi nepakankamai sudėtingus ir apgalvotus įmonių ir komercinius įstatymus (http://www.hm-treasury.gov.uk/d/indreview_foot_review_progress_apr09_pu772.pdf).

O pagrindiniai neteisėti ofšorinių finansinių centrų veiksmai gali apimti manipuliavimą rinka, t.y. sąmoningus bandymus išiskverbti į rinką, kada atsiranda galimybė nevaržomai ir skaidriai veikti rinkoje. Taip pat pinigų plovimą, kai pinigai perkėliami iš į teisėtą ekonomiką iš neteisėtos. Daugelis nusikalstamų sandorių yra atliekami grynaisiais pinigais ir pinigų plovimo funkcija dažnai pasireiškia tuo, kad šios nedidelės pinigų sumos yra paverčiamos didelėmis labiau likvidžiomis sumomis, kurias yra sunku susekti ir kur kas lengviau investuoti. Privačios bankininkystės paslaugos ir ofšoriniai finansiniai centrai yra pagrindiniai kanalai ir šaltiniai kuriais vaikšto kyšiai ir iš korupcinių veiksmų gautos pajamos. Taip yra todėl, kad kai nešvarūs pinigai dingsta ofšorinėse kompanijose, tada tampa labai sudėtinga vyriausybėms patvirtinti korupcinę veiklą. Dar neteisėti ofšorinių finansinių centrų veiksmai gali apimti mokesčių vengimą, kai individai ir įmonės, kurie pasitiki bankų teikiamų duomenų saugumu, leidžia jiems naudoti neskaidrias įmonių struktūras, vengiant deklaruoti pajamas ir lėšas atitinkamiems mokesčių atstovams. Taip pat terorizmo finansavimą, kur finansinės institucijos, kurios atlieka sandorius, žinodamos, jog lėšos arba nuosavybė yra teroristų ar teroristinių organizacijų valdomos ir

kontroliuojamos, gali būti apkaltintos nusikalstama veikla pagal daugelio jurisdikcijų įstatymus (<http://www.imf.org/external/np/aml/eng/2003/090503.pdf>).

Tam, kad verslas per ofšorines kompanijas neiškreiptų ekonomikos būtinas reguliavimas. Tuo užsiima ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija – EBPO. Ši organizacija buvo įkurta 1961 m. JAV ir Kanadai prisijungus prie Europos ekonominio bendradarbiavimo organizacijos, vienijusios Europos šalis bendram tikslui – atstatyti po II-ojo Pasaulinio karo sugriautą ekonomiką. EBPO svarstomų klausimų spektras yra labai platus – nuo makroekonominių iki aplinkosauginių, švietimo, mokslo, technologijų, inovacinių. Kitos tarptautinės ekonominės organizacijos ir finansinės institucijos aukštai vertina EBPO ruošiamas tyrimais bei analizėmis pagrįstas studijas, kurios įvertina atskirų valstybių vykdomą politiką konkrečioje srityje (<http://www.lnb.lt/lnb/selectPage.do?docLocator=B72FDD254EEB11DBB866746164617373&language=lt>). Pasak Gaidelio, V. EBPO organizacija siekia:

- maksimaliai stabilizuoti ekonominį augimą, užimtumą, gyvenimo lygio kilimą valstybėse, kurios prisideda prie finansinio stabilumo palaikymo ir kartu užtikrina tarptautinės ekonomikos plėtotę;
- tarpininkauti ekonominiam augimui ne tik valstybėse – narėse, bet ir valstybėse, kurios nedalyvauja ekonominio augimo skatinimo procese;
- tarpininkauti plečiant tarptautinę prekybą, remiantis daugiašaliu nediskriminaciniu pagrindu bei tarptautiniais įsipareigojimais (Gaidelys, 2003, p. 77).

Ypatingą dėmesį EPBO kreipia į finansinės veiklos reguliavimą ir apmokestinimą. Pirmasis kriterijus toks, kad maži efektyvūs mokesčiai yra svarbūs ir būtini, tačiau jie nėra pakankami.

Taigi galima sakyti, kad vienas iš EBPO tikslų yra nesąžiningų mokesčių konkurencijos mažinimas. Vieni autoriai teigia, kad konkurencija mokesčių srityje turi teigiamą poveikį, ji neleidžia vyriausybėms taikyti apmokestinimo labai dideliais tarifais režimų, trukdančių verslininkystės dvasiai ir kenkiančių ekonomikai, ir padeda išvengti mokesčių naštos suvienodinimo aukščiausiu lygiu. Kiti autoriai teigia, kad konkurencija yra žalinga, nes bet kuri su mažesnių tarifų režimu pradėjusi konkuruoti vyriausybė savo konkurentą gali pasmerkti kaip „pavojingą“ (http://www.lrinka.lt/index.php/pranesimai_prezentacijos/ebpo_ir_es_klysta_konkurencija_mokesciu_srityje_reiketu_ne_pulti_o_sveikinti/2230;from_topic_id;19).

EPBO akimis, kai kurios mokesčių sistemos yra „žalingos“, jos neigiamai veikia tarptautinę konkurenciją. Pagrindiniai veiksniai, lemiantys ar EPBO pripažįsta šalies mokesčių sistemą „žalinga“ yra (<http://www.gao.gov/products/GAO-07-237>):

- maži arba nuliniai efektyvūs (t.y. realūs, o ne nominalūs) mokesčių tarifai;
- sistemos uždarumas ir neskaidrumas;
- apsisveikimo informacija tarp šalių nebuvimas.

EBPO yra sudariusi pripažintą ofšorinių finansinių centrų „juodąjį sąrašą“. EBPO įtrauktoms į „juodąjį sąrašą“ jurisdikcijoms yra suteiktas terminas savo pozicijai apsvarstyti. Jei jos nesilaiko EBPO standartų, joms gali grėsti sankcijos. Sąraše esančioms valstybėms neįvykdžius keliamų reikalavimų, EBPO gali imtis šių sankcijų (Gaidelys, 2003, p. 17):

- uždrausti kitoms valstybėms sumažinti išlaidas ir pajamas iki savikainos nebendradarbiaujančių valstybių atžvilgiu;
- iš tokiuose ofšoriniuose centruose dirbančių asmenų reikalauti visiškos atskaitomybės pagal visas sutartis, o tiems asmenims pateikus neteisingus duomenis arba vengiant duoti ataskaitą, EBPO žada imtis visų sankcijų;
- organizacija pasilieka sau galimybę priimti įstatymų bazę, analogišką amerikietiškajai, pagal kurią kontroliuojama ofšorinė įmonė turės mokėti mokesčius toje šalyje, kurioje yra ją kontroliuojantis asmuo;
- įvesti rezidentams mokesčių už vykdomus piniginius pavedimus iš su minėta tarptautine organizacija nebendradarbiaujančių ofšorinių centrų;
- įvesti didelius komisinius mokesčius už finansines operacijas, atliekamas per nebendradarbiaujančius ofšorinius centrus.

Bendru didžiųjų ekonominių valstybių spaudimu kiekviena ofšorinė jurisdikcija yra verčiama pakeisti verslo vykdymo metodus. Daugumoje ofšorinių centrų jau priimti pinigų plovimo prevencijos teisės aktai.

Daugelyje ofšorinių centrų yra priimti arba priimami teisės aktai, kuriuos galima suskirstyti į dvi grupes (Bagdonavičius, 1999, p. 56):

- pinigų plovimo prevencijos įstatymai, susiję su pajamomis, gautomis iš prekybos narkotikais ir terorizmo, priimti beveik visuose ofšoriniuose centruose. Apie įtartinus sandorius turi būti pranešama.
- baudžiamieji įstatymai, kurie veikia daugelyje jurisdikcijų ir yra platesni už pinigų prevencijos įstatymus, nes apima visas nusikalstamos veiklos formas. Apie įtartinus sandorius, įskaitant ir tai, kad klientas gal būt pažeidžia savo šalies įstatymus, privaloma pranešti valdžios institucijoms. Kai kurių įstatymų projektai parengti taip, kad į juos neištraukti nusikaltimai mokesčių mokėjimo tvarkai.

EBPO, siekdama priversti palankius mokesčius taikančias šalis laikytis jos reikalavimų, siūlo, kad nedidelius mokesčius taikančios valstybės narės vykdytų griežtą ir diskriminuojantį finansinį protekcionizmą (http://www.lrinka.lt/index.php/pranesimai_prezentacijos/ebpo_ir_es_klysta_konkurencija_mokesciu_sirtyje_reiketu_ne_pulti_o_sveikinti/2230;from_topic_id;19).

2009 m. balandžio mėnesį Londone vykusio didžiųjų valstybių dvidešimtuko susitikime buvo svarstomas jurisdikcijų, kurios vengia keistis informacija apie mokesčius ir yra įtrauktos į

vadinamąjį „juodąjį sąrašą“, klausimas. Šiame sąrašė rikiavosi Kosta Rika, Malaizija, Filipinai ir Urugvajus, kurios nevykdė ir nebuvo įsipareigojusios vykdyti EBPO standartų dėl keitimosi informacija. Tačiau 2009 m. balandžio pradžioje šios jurisdikcijos deklaravo savo pasiryžimą įgyvendinti tarptautinius standartus ir prisiėmė įsipareigojimus keistis informacija ateityje, todėl galima sakyti, kad šiuo metu juodojo sąrašo valstybių praktiškai nebeliko (http://www.ru.company-express.com/news/view/juodojo_OECD_saraso_valstybiu_nebeliko?id=314).

Taigi apibendrinant galima teigti, kad ofšoriniai centrai pastebimai figūruoja klausimuose apie mokesčių konkurencijos apimtis ir pasekmes. Šalys, konkuruojančios dėl mobilių užsienio investicijų, gali turėti paskatų sumažinti mokesčius iki tokio lygio, kuris būtų panašus į tokį, kai nėra jokios užsienio konkurencijos. Iš tiesų, egzistuoja aplinkybės, kurioms esant tarptautinė mokesčių konkurencija skatina vyriausybes sumažinti visus kapitalo rodiklius iki nulio. Gana plačiai yra manoma, jog mokesčių rojai paspartina mokesčių konkurencijos tarp vyriausybių procesą. Tačiau yra manoma, jog mokesčių vengimo galimybės, kurias suteikia mokesčių rojai, leidžia kitoms šalims palaikyti aukštas kapitalo mokesčių normas, kada nėra būtina ypač stipriai apriboti tiesioginių užsienio investicijų. Dėl šios priežasties ofšorinių centrų paplitimas gali sulėtėti ir sukelti agresyvią konkurenciją tarp kitų šalių, norinčių sumažinti mokesčius ir pritraukti bei išlaikyti investicijas.

2. OFŠORINIŲ CENTRŲ MOKESTINIAI ASPEKTAI

Šioje dalyje apžvelgiami mokestiniai aspektai skirtingose ofšorinėse jurisdikcijose, taip pat ir Lietuvoje esančios dvi Laisvos ekonominės zonos. Kadangi šiuo metu visame pasaulyje egzistuoja daugiau nei 60 jurisdikcijų, kuriose yra naudojami ofšorinių kompanijų įstatymai, analizuojamos didžiausios ir svarbiausios ofšorinės jurisdikcijos. Vienos jų pristato naujus ir modernius įmonių įstatymus, kurie yra specialiai sukurti tarptautiniam verslui, kitos pritaiko egzistuojančius vietinius įstatymus, kad šie atitiktų ofšorinių kompanijų keliamus reikalavimus. Taip pat apžvelgiami Lietuvos įstatymai, susiję su ofšorinių kompanijų verslu, bei aptariama tyrimo metodologija.

2.1. Ofšorinių centrų mokesčių lyginamoji analizė

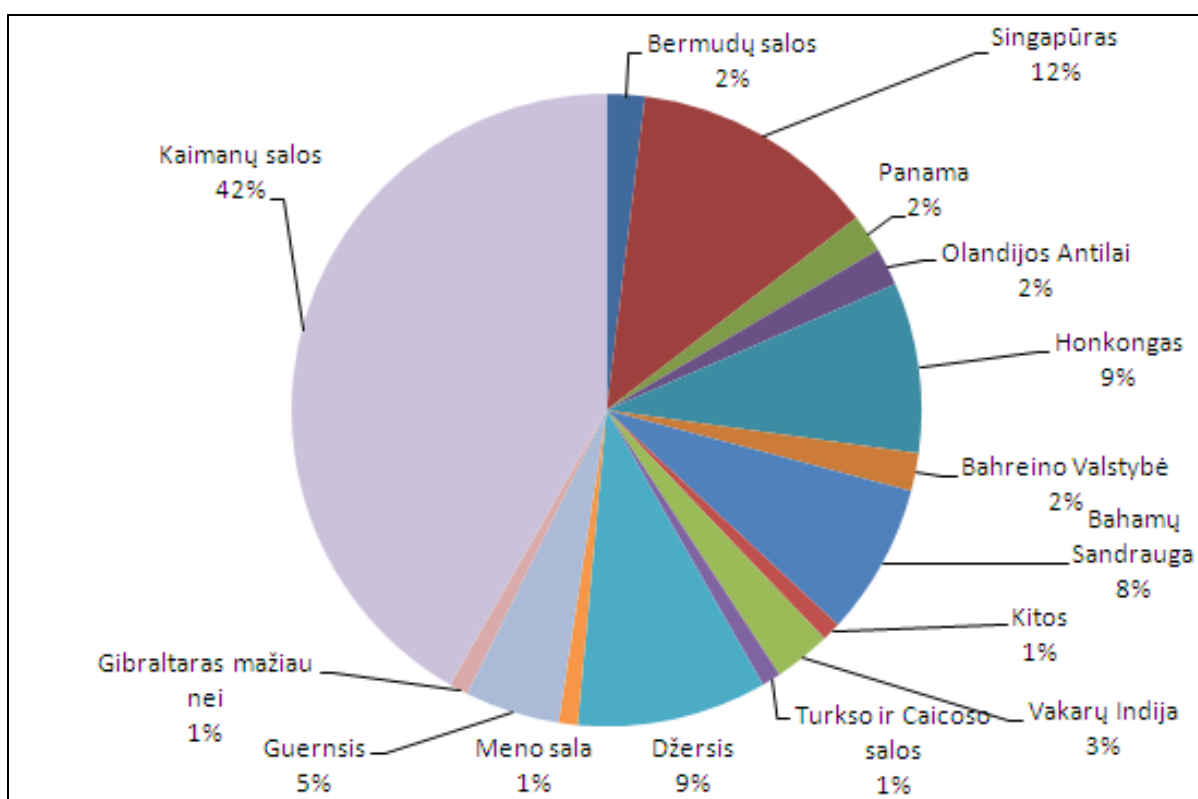
Dauguma ofšorinių jurisdikcijų neturi naudingųjų iškasenų ir yra mažai tinkamos žemės ūkiui plėtoti. Tokioms šalims yra būdingas politinis stabilumas, nuosavybės ir finansinių operacijų atlikimo konfidencialumas, maži pelno, pajamų ir turto mokesčiai, efektyvios ryšių ir telekomunikacijos priemonių sistemos, liberalios kapitalo pervežimo ir valiutos kontrolės sąlygos (Kubilienė, 1999, p. 10).

Nagrinėjant ofšorines jurisdikcijas, jos dažniausiai klasifikuojamos pagal geografinį, mokesčių dydžio, įmonės išlaikymo sudėtingumo bei prestižo principus. Remiantis šiais principais ofšorinės jurisdikcijos dažniausiai skirstomos taip:

- Karibų baseino šalys – tai tikros „mokesčių prielaukos“. Šiose valstybėse arba visai nėra mokesčių, arba jie neimami iš ofšorinių įmonių. Čia paprastai egzistuoja tik fiksuotas kasmetinis perregistravimo mokestis. Šiose jurisdikcijose valdžia nereikalauja audito ir finansinės atskaitomybės. Tačiau pagrindinis šių valstybių trūkumas – aiški ofšorinė priklausomybė, kurią puikiai gali matyti verslo partneriai ir valstybės institucijos.
- Ramiojo vandenyno ofšoriniai centrai – dažniausiai tai naujos ofšorinės jurisdikcijos, paprastai laikomos nestabiliomis ir su neaiškia ateitimi. Ten registruotų įmonių ofšorinis statusas taip pat nekelia abejonių.
- Viduržemio jūros šalys – tai prestižiškesnės jurisdikcijos, tačiau kelia tam tikrus reikalavimus registruotų įmonių veiklai, būtina mokėti nedidelius pelno mokesčius.
- Didžiosios Britanijos teritorijos Europoje – pelno mokesčių nėra, tačiau yra didokas metinis perregistravimo mokestis. Čia registruotos įmonės yra prestižiškesnės nei Karibų jūros regione, tačiau taip pat aiškiai ofšorinės.

- JAV – pastebėtinės tendencijos sudaryti kuo geresnes sąlygas įmonių-nerezidenčių registravimui, nes iš to valstijos gauna didelių papildomų pajamų. Ofšorines įmones galima įregistruoti praktiškai visose valstijose. Kai kuriose JAV valstijose įregistruotos įmonės laikomos labai prestižinėmis ir stabiliomis.
- Kontinentinė Europa – įmonėms taikomi didžiausi reikalavimai iš vietinės valdžios. Dauguma Europos ofšorinių jurisdikcijų tinkamesnės specifinei veiklai – holdingui, draudimui, bankininkystei. Čia mokesčių tarifai pakankamai dideli – iki 10 %–15 %.
- Kitos zonos – tai netradicinės jurisdikcijos su gana neapibrėžta ateitimi, pvz.: Ingušetija ir Kalmukija Rusijoje (<http://www.imf.org/external/np/aml/eng/2003/090503.pdf>).

Daugelis jurisdikcijų yra sukūrusios svarbią tarptautinių finansinių rinkų nišą, tačiau jų svarbą pasaulio mastu labai sunku išmatuoti, tai iš dalies galima padaryti tiriant finansinius srautus tik per bankų sistemą (<http://www.bviiibc.com/gencomp.html>). Tarpvalstybiniuose finansiniuose srautuose 2008 metais privačių asmenų ir subjektų veikla siekė 2,72 trilijono eurų. Paveiksle (žr. 2 pav.) matyti kiekvieno ofšorinio centro procentinė šios sumos dalis pagal “Bank of International Settlements“ (BIS) duomenis.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal www.hm-treasury.gov.uk/d/foot_review_main.pdf

2 pav.: Ofšorinių centrų duomenų teikimas bankams 2008 m.

Pasaulyje pirmaujantis finansinis centras yra Kaimanų salos. Tai draudimo fondų ir didmeninės bankininkystės centras su didelės apimties greito aptarnavimo internetine bankininkyste iš JAV. Bermudų salos yra trečias pagal dydį perdraudimo centras pasaulyje ir antras pagal gyvenamosios vietos apdraudimą kartu su verslo partneriais Didžiojoje Britanijoje ir JAV. Didžiosios Britanijos Mergelių salos yra pagrindinė jurisdikcija tarptautinio verslo bendrovėms, kurioje daugiausiai verslo klientų yra iš Tolimųjų Rytų, bei daug stiprių verslo ryšių su JAV, o Gibraltaras yra vartai į Europos bendrąją rinką (http://www.oecdwash.org/PDFILES/06_01_09_Gurria_Taxation.pdf).

Remiantis informacija, kurią skelbia ofšorinių centrų vietinė valdžia, pateikiama kiekvieno finansų centro pagrindinių mokesčių ir rinkliavų santrauka, kuri yra reikšminga ir svarbi tarpvalstybiniuose finansiniuose srautuose (žr. 2 lentelę).

2 lentelė

Ekonominis finansinių sektorių įnašas 2007 m.

Jurisdikcija	BVP Didžiosios Britanijos svarais sterlingų	Finansinių centrų BVP Didžiosios Britanijos svarais sterlingų, iš viso %	Darbo vietos finansiniuose centruose, iš viso %
Angilija	104 mln.	12 mln. (12 %)	250 (4 %)
Bermudų salos	2.925 mln.	1.207 mln. (41 %)	7.600 (19 %)
Didžiosios Britanijos Mergelių salos	571 mln.	206 mln. (36 %)	2.1006 (13 %)
Kaimanų salos	1.283 mln.	465 mln. (36 %)	7.500 (21 %)
Gibraltaras	740 mln.	145 mln. (20 %)	2.400 (12 %)
Guernsis	1.666 mln.	528 mln. (32 %)	7.500 (24 %)
Džersis	4.089 mln.	2.177 mln. (53 %)	13.300 (23 %)
Meno sala	1.817 mln.	721 mln. (40 %)	8.000 (14 %)
Turkso ir Caicoso salos	414 mln.	44 mln. (11 %)	500 (3 %)

Šaltinis: sudaryta autorės pagal http://www.hm-treasury.gov.uk/d/indreview_foot_review_progress_apr09_pu772.pdf

Šiuo metu visame pasaulyje daugiau kaip 60 šalių jurisdikcijų galioja įstatymai, apimantys užsieninių kompanijų veiklą. Kai kurios šalys papildė savo jurisdikcijose buvusius korporacijų įstatymus naujomis moderniomis nuostatomis, specialiai sukurtomis ir taikytinomis tarptautiniam verslui. Kitos šalys padarė įstatymų pakeitimų siekdamos, kad jų jurisdikcijose esantys įstatymai atitiktų didžiausio veiklos palankumo reikalavimus (http://www.companyexpress.lt/viskas_apie_ofsora/jurisdikcijos_pasirinkimo_kriterijai). Žemiau pateikiama penkių, vienu iš populiariausių jurisdikcijų svarbiausi mokestiniai aspektai.

Kaimanų salose nėra pelno, gyventojų pajamų bei pridėtinės vertės mokesčio. Socialinio draudimo įmokos yra privalomos visiems privataus sektoriaus darbuotojams. Darbdaviai taip pat turi pensijų planą savo darbuotojams (užsienio darbuotojams, dirbantiems trumpiau nei 9 mėnesius, netaikomas). Importo muitai paprastai yra 0 %, 15 % ir 20 %. Aukštesnės normos taikomos tam

tikroms priemonėms (pvz.: variklinėms transporto priemonėms 27,5 % – 40 %). Kiti mokesčiai ir rinkliavos: kiekvienas asmuo ar bendrovė, vykdanči veiklą, turi turėti metinę licenciją (išskyrus išimtis). Mokestis priklauso nuo verslo rūšies ir vietos, taip pat nuo darbuotojų skaičiaus. Licencijų galiojimo laiko pratęsimo mokesčiai svyruoja nuo 9 146 JAV dolerių iki 48 780 JAV dolerių ir bankų korporacijoms nuo 487 480 JAV dolerių iki 45 121 JAV dolerių.

Bermudų salose taip pat nėra pelno, gyventojų pajamų ir pridėtinės vertės mokesčio. Mokestis nuo atlyginimo atskaičiuojamas nuo kintamų palūkanų, kurios priklauso nuo bendrovės dydžio ir tipo. Mokestis svyruoja nuo 4,75 % (daugiausiai vyriausybės institucijos) iki 14 % (mokesčių mokėtojams, kurių metinis atlyginimas yra didesnis nei 1 000 000 JAV dolerių, ir atleistoms nuo mokesčių įmonėms). Socialinio draudimo įmokos yra vienodo dydžio – 60 JAV dolerių per savaitę, mokestis mokamas lygiomis dalimis darbuotojo ir darbdavio. Nekilnojamojo turto sandoriai yra apmokestinami, svyruoja nuo 2 % iki 6 %. Turto mokestis yra taikomas pagal laipsnišką skalę (pagal šešerių metų nuomos vertės juostą). Mokesčio tarifas svyruoja nuo 0,6 % iki 18,23 %. Komerčinės paskirties nekilnojamas turtas yra apmokestinamas bendra norma – 4,4 %. Importo maitas paprastai yra 22,25 %, nors yra ir mažesni tarifai maisto produktams ir didesni tarifai kai kurioms prekėms, pvz.: elektros prekėms.

Didžiosios Britanijos Mergelių salose pelno, gyventojų pajamų bei pridėtinės vertės mokesčio irgi nėra. Mokestis nuo atlyginimo yra nuo 8 % iki 14 % ir jį moka darbuotojas, o likutį darbdavys. Smulkaus verslo indėlis (kur dirba mažiau kaip septyni žmonės) yra 2 %. Socialinio draudimo įmokų tarifas yra 8,5 % (4,5 % darbdavio ir 4 % darbuotojo). Nekilnojamas turtas apmokestinamas 4 % nuo pardavimų (12 %, jei pardavėjas – nerezidentas). Žemės mokestis yra mokamas kiekvienais metais, mokestis nevienodo dydžio: 1,5 % nuo įvertintos metinės nuomos vertės. Daugumai importuotojų maito mokestis svyruoja nuo 5 % iki 20 %. Kiti mokesčiai ir rinkliavos: visos verslo įmonės įstatymų nustatyta tvarka atleidžiamos nuo Didžiosios Britanijos Mergelių salų (BVI) mokesčių. Tokios bendrovės turi mokėti metinį licencijos mokestį, kuris yra maždaug nuo 350 JAV dolerių iki 1 100 JAV dolerių priklausomai nuo dydžio. Bendras bankinis licencijos mokestis yra 20 000 JAV dolerių.

Meno saloje pelno mokestis yra 0 %, 10 %, kai pajamos iš bankinės veiklos, 10 %, kai pajamos iš turto. Gyventojų pajamų mokestis progresinis: 10 % standartinio dydžio (iki 10 500 svarų), 18 % – daugiau nei 10 500 Didžiosios Britanijos svarų sterlingų. Pridėtinės vertės / pardavimo mokestis 17,5 % (standartinis tarifas), 0 %, 5 % (sumažintas tarifas). Kapitalo prieaugio mokesčio nėra. Socialinės įmokos darbuotojams pirmąją savaitę yra nulios, kai uždirbama 110 Didžiosios Britanijos svarų sterlingų per savaitę ir 10 % pajamų iki aukščiausios pajamų ribos – 730 Didžiosios Britanijos svarų sterlingų per savaitę. Darbdavio įmokos tarifas yra 12,8 % darbo užmokesčio, kai užmokestis yra didesnis nei 110 Didžiosios Britanijos svarų sterlingų per savaitę.

Nekilnojamojo turto metinis mokestis priklauso nuo srities, kurioje nekilnojamas turtas yra. Importo muitai ir akcizo mokesčiai yra renkami kartu su Didžiosios Britanijos pajamų mokesčiu ir tada dalijama iš dviejų. Meno saloje taikomas bendras išorės muitų tarifas iš ES. Kiti mokesčiai ir rinkliavos: metinis korporacinis mokestis nuo 250 Didžiosios Britanijos svarų sterlingų taikomas visoms bendrovėms rezidentėms.

Džersyje pelno mokestis yra 0 %, 10 % – pajamos iš bankinės veiklos, 10 % – įmonės reguliuojamos Finansinių paslaugų komisijos, 20 % – pajamos iš Džersio nuosavybės. Gyventojų pajamų mokestis visiems vienodas – 20 %. PVM standartinis tarifas yra 3 %, o sumažintas tarifas – 0 %. Socialinio draudimo įmokos darbuotojams: 6 %, kai atlyginimas per mėnesį didesnis nei 3540 Didžiosios Britanijos svarų sterlingų. Darbdavys moka 6,5 % darbo užmokesčio, iki 3540 Didžiosios Britanijos svarų sterlingų darbuotojui per mėnesį (52 % atskaityti iš pelno, kaip verslo išlaidos). Nekilnojamojo turto mokestis yra perkant ir dėl tam tikrų dokumentų, tarifas svyruoja nuo 0 % iki 3 %. Tarifas svyruoja priklausomai nuo zonos (pajamos atskaitomos iš prekybos pelno ir nuomos). Džersyje taikomas bendras išorės muitų tarifas iš ES. Dalis bendroje rinkoje yra tarifinė kliūtis tarp Džersio ir likusios ES (http://www.hm-treasury.gov.uk/d/indreview_foot_review_progress_apr09_pu772.pdf).

Tarptautinė prekyba ir investicijos diktuoja būtinybę renkantis kompanijos registravimo vietą nuodugniai išnagrinėti vienos ar kitos šalies jurisdikcijos ypatumus. Svarbu pasirinkti tą jurisdikciją, kuri geriausiai atitinka kompanijos ir asmeninius tikslus bei poreikius. Daugelyje didžiausio veiklos palankumo šalių jurisdikcijų nėra valiutos kontrolės. Aptariamose šalyse galioja įvairios teisės normos, atitinkančios pačius įvairiausius tarptautinio verslo keliamus reikalavimus (http://www.companypress.lt/viskas_apie_ofsora/jurisdikcijos_pasirinkimo).

2.2. Ofšorinių centrų pinigų srautų analizė

Remiantis Didžiosios Britanijos atliktais mokesčių tyrimais galima teigti, kad duomenis apie turto vertę ofšoruose yra sunku pateikti, nes nei vyriausybės, nei tarptautinių finansų institucijos moksliniais tyrimais negali nustatyti, kiek tiksliai pasaulio pinigų keliauja per ofšorus (http://www.hm-treasury.gov.uk/d/indreview_foot_review_progress_apr09_pu72.pdf). Tarptautinių atsiskaitymų bankuose pagal pateiktus bankų duomenis, 2006 metais birželio mėnesį bankų indėliai sudarė 14,4 trilijono JAV dolerių iš kurių 2,7 trilijono JAV dolerių keliavo per ofšorus. Taigi apie vienas penktadalis visų indėlių yra laikomas ofšoruose (šis rodiklis siejamas tik su gryniaisiais pinigais). Kitą finansinį turtą, pvz.: atsargas, akcijas ir obligacijas, ar materialiojo turto vertę, pvz.: nekilnojamąjį turtą, auksą, kontroliuojamą per ofšorines kompanijas, yra sunku nustatyti, nes tokio tipo kompanijoms nereikia pateikti net metinių ataskaitų.

2006 metais „World Wealth Report“ apskaičiuota, kad trečdalis viso pasaulio didelio kapitalo kompanijų turto keliauja per ofšorus. Pagal turto ataskaitą bendrovių turimo turto didelio kapitalo kompanijų per 2005 m. – 2006 m. buvo 27,2 trilijonų JAV dolerių, iš kurių 8,5 trilijono (31 %) turto keliavo per ofšorinius centrus. Šis skaičius auga maždaug 600 mlrd. kasmet, dabar jis siekia maždaug apie 9,7 trilijono JAV dolerių. Bostono konsultacinė grupė (BCG) apie stambių kompanijų grynuosius pinigus ir indėlius per ofšorus 2006 metais skelbia pagal geografinės kilmės regionus (žr. 3 lentelę) (http://www.hmtreasury.gov.uk/d/foot_review_main.pdf).

3 lentelė

Stambių kompanijų turtas pagal geografinį išsidėstymą 2006 m.

Žemynas	Turtas, iš viso trilijonų JAV dolerių	Numanomas turtas ofšoruose trilijonų JAV dolerių
Š. Amerika	16,2	16
Europa	10,3	2,6
Vidurio Vakarai ir Azija	10,2	4,1
Lotynų Amerika	1,3	0,7
Iš viso	38	9,0

Šaltinis: sudaryta autorės pagal http://www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/Price_of_Offshore.pdf

Vyriausybės atskaitomybės tarnybos (GAO) teigia, kad virš 80 % didžiausių JAV korporacijų turi darbo santykių su mokesčių rojų šalimis: tai tokios kompanijos kaip „American Express“, „Boeing“, „Cisco“, „Dow“, „Hewlett-Packard“, „JP Morgan Chase“ ir „Pfizer“. Viena jurisdikcija, kuri ypač populiaru JAV, yra Kaimanų salos. Pagal oficialų pranešimą iš Senato Finansų komiteto, virš 12000 JAV įmonių yra įregistruota viename penkių aukštų pastate Kaimanų salose, o vyriausybės atskaitomybės tarnyba nustatė, kad tokių bendrovių yra per 18 tūkstančių (<http://www.itdweb.org/financialconference/documents/presentations/9%20%204Phil%20.PPT>).

4 lentelė

JAV investicinių bendrovių pajamos per ofšorinius centrus 2007 m.

Investicinė bendrovė	Pajamos JAV doleriais	Filialai, įkurti mokesčių rojuose
City Group	159 229 000 000	427
Bank of America	119 190 000 000	115
Morgan Stanley	87 79 000 000	273

Šaltinis: sudaryta autorės pagal www.uspirg.org/uploads/J-k2/J.../taxshellgamefinalreport_national.pdf

Maždaug apie 11,5 trilijonų JAV dolerių stambių kompanijų turto keliauja per ofšorus (žr. 4 lentelę). Pagal metines pajamas toks turtas gali uždirbti apie 860 milijardų JAV dolerių, o

remiantis šiais duomenimis galima teigti, kad mokesčių nuostolis gali būti apie 255 milijardai JAV dolerių kasmet (http://www.uspirg.org/uploads/J/k2/38ydtaxshellgamefinalreport_national.pdf).

Žemų mokesčių jurisdikcijos palengvina užsienio investicijų pritraukimą ir padidina ekonominį aktyvumą aukštų mokesčių jurisdikcijose tuose pačiuose regionuose tuo atveju, jei sugebėjimas perkelti mokesčiais apmokestinamus pelnus į žemų mokesčių jurisdikcijas padidina norą investuoti aukštų mokesčių srityse arba jei žemų mokesčių jurisdikcijos palengvina šalies šeiminiškės pajamų, uždirbtų kitur, apmokestinimo atidėjimą, arba jei dukterinės kompanijos žemų mokesčių srityse pasiūlo vertingas tarpines prekes ir paslaugas dukterinėms kompanijoms, esančioms aukštų mokesčių srityse. Tada šalys, kurioms yra būdingi aukšti mokesčiai, turi naudoti iš mokesčių įvairovės regionuose, ypač tais atvejais, kai vietos vyriausybės yra linkusios pasiūlyti mokesčių nuolaidas multinacionaliniams investuotojams, tačiau jos yra ribojamos tai daryti dėl politinių ir kitų aplinkybių (<http://www.cavehill.uwi.edu/lawlibrary/Ereserve/offshore/R.M.Antoine--Finan.Serv.Sec.pdf>).

Pagal skelbiamus Anglijos banko duomenis didžiausi pinigų srautai 2008 m. keliavo iš Kaimanų salų – 243,6 bilijono JAV dolerių ir iš Džersio – 95,7 bilijono JAV dolerių. Penktoje lentelėje matyti, kokie pinigų srautai keliavo per bankus į ofšorines jurisdikcijas 2002 m. – 2009 m. Didžiojoje Britanijoje. Lentelėje matyti, kad 2000 m. – 2007 m. pinigų srautai augo, o 2008 m. – 2009 m. staigiai nukrito, įvykus pasaulinei finansų krizei. Taip pat galima teigti, kad išskyrus Kaimanų salas, finansiniai kitų jurisdikcijų srautai nėra labai dideli, bet šie skaičiai nėra globalios perspektyvos ir santykinės svarbos rodiklis tarp ofšorinių jurisdikcijų, ir teigti, kad tik Kaimanų salos yra pats stipriausias ofšorinis verslas Didžiojoje Britanijoje, negalima, nes kiekviena jurisdikcija gali turėti įvairių skirtingų stiprių nišų (www.hm-treasury.gov.uk/d/footer_review_main.pdf).

5 lentelė

Pinigų srautai per bankus aštuoniose jurisdikcijose, JAV doleriais

Jurisdikcija	2002	2005	2007	2008	2009
Bermudų salos	7,5	16,6	32,2	16,6	13,1
Kaimanų salos	90,9	228,5	372,2	240,2	243,6
Gibraltaras	1,4	2,7	3,5	3,6	4,2
Guernsis	6,4	9,1	21,9	18,7	18,0
Džersis	4,1	6,5	19,1	14,3	16,5
Meno sala	27,3	78,3	127,7	97,7	95,7
Turkso ir Caicoso salos	0,1	0,1	0,1	0,3	0,3
Vakarų Indija	8,6	18,0	26,2	27,1	22,5
Iš viso:	146,3	359,8	602,9	418,5	413,8

Šaltinis: sudaryta autorės pagal www.hm-treasury.gov.uk/d/footer_review_main.pdf

Kaip teigia ofšorinių kompanijų steigimo konsultantai, šių aštuonių jurisdikcijų didžiausi konkurentai yra Airijos, Liuksemburgo ir Šveicarijos ofšorinės zonos.

Taigi kalbant apie finansinius srautus per bankus iš pastarųjų trijų jurisdikcijų, pasak Anglijos banko, jie nelabai skiriasi nuo konkurenčių Didžiojoje Britanijoje. Kaip matyti 6 lentelėje, aštuonios Didžiojoje Britanijoje jurisdikcijos pagal finansinius srautus iš esmės nelabai skiriasi nuo Šveicarijos 2008 m. pabaigoje.

6 lentelė

Ofšorinių centrų pinigų srautai 2008 m. pabaigoje

Jurisdikcija	Pinigų srautai trilijonais JAV dolerių	Skolos bankams trilijonais JAV dolerių
Airija	1,2	0,6
Kaimanų salos	1,5	1,8
Liuksemburgas	1	0,9
Švedija	0,7	1,2
Kitos Didžiosios Britanijos jurisdikcijos	0,8	1
Visi kiti ofšoriniai centrai	1,3	2
Iš viso:	6,5	7,5

Šaltinis: sudaryta autorės pagal www.hm-treasury.gov.uk/d/foot_review_main.pdf

Apžvelgiant jurisdikcijų ekonominį stabilumą, galima teigti, kad jis labai skiriasi kiekvienoje jurisdikcijoje, svyruoja nuo 161 000 000 Didžiosios Britanijos svarų sterlingų iki 4,3 billijono Didžiosios Britanijos svarų sterlingų 2007 m. –2008 m. (tokie svyravimai fiskalinių metų pabaigoje tarp įvairių jurisdikcijų). Daugiausiai pajamų ofšorinėse jurisdikcijose uždirba finansine ir turizmo veikla užsiimančios bendrovės, o valstybės sektorius pajamas gauna iš sumokėtų mokesčių ir užimtumo. Daugelyje jurisdikcijų ekonominis stabilumas priklauso nuo šių dviejų sektorių, finansinio ir valstybės. Finansinių paslaugų ir turizmo ekonomika svyruoja nuo 35 % BVP Angilijoje ir 74 % Kaimanų saloje. Valstybės pajamų dalis, sukurta šių dviejų sektorių, apima apie 50 % BVP ir užimtumas sudaro apie 48 %. Karibų jūros salose statybos sektorius taip pat yra glaudžiai susijęs su turizmo sektoriaus būkle. Vyriausybės pajamos Karibų jūros salose ir Bermudoje dažniausiai gaunamos iš importo muitų, finansų sektoriuje už licencijas ir tam tikras kitas paslaugas, įskaitant ir darbo užmokesčio fondo mokesčius (kiekvienoje jurisdikcijoje šis tarifas yra skirtingas) (www.hm-treasury.gov.uk/d/foot_review_main.pdf).

Taigi apibendrinant galima teigti, kad valstybės paprastai kovoja su mokesčių politikos įvairovės poveikiais ir patrauklumu tarp šalių narių. Iš esmės, vyrauja pakankamai paplitęs požiūris, jog žemų mokesčių sritys, esančios jurisdikcijose, primeta fiskalinį pobūdį kitoms šalims ir gali pritraukti investicijas, kurios, kitu atveju, būtų panaudojamos tų pačių regionų aukštų mokesčių srityse. Tačiau nėra patikimų tokios įvairovės įvertinimų dydžių.

2.3. Ofšorinių centrų tyrimo metodologija

Daugelyje pasaulio valstybių vienas svarbiausių ekonominio saugumo uždavinių – aiški investuojamų lėšų kilmė. Šiuo požiūriu ofšorinės bendrovės yra sunkiai prognozuojamos, nes vienas iš pagrindinių tokių bendrovių bruožų yra konfidencialumas, ir jų tikrieji savininkai yra slepiami, todėl nustatyti realią investuojamo kapitalo kilmę gana sunku.

Taigi atliekant šį tyrimą galima daryti tik prielaidas kokia yra importo – eksporto procedūrų statistinė vertė pagal tikslines teritorijas 2007 m. – 2009 m. ir kokios yra tiesioginės užsienio investicijos Lietuvoje pagal ofšorinius centrus investuotojus 1997 m. – 2009 m.

Apie Lietuvos laisvųjų ekonominių zonų veiklą ir jose galiojančius įstatymus buvo atliekama žodinė apklausa keturiose Lietuvos įmonėse, kurios konsultuoja ofšorinių kompanijų steigimo klausimais. Šių įmonių pagrindinė veikla yra:

- ofšorinio verslo konsultavimas;
- ofšorinių ir rezidentinių įmonių registravimas užsienio valstybėse;
- užsienio kapitalo įmonių steigimas Lietuvoje;
- užsienio įmonių atstovybių steigimas Lietuvoje;
- teisinės konsultacijos ir teisinių dokumentų ruošimas;
- konsultacijos bankinių ir anoniminių sąskaitų klausimais;
- verslo pirkimo ir pardavimo konsultavimas;
- buhalterinė apskaita ir finansinės atskaitomybės dokumentų rengimas Lietuvoje ir užsienyje.

Atliekant apklausą kompanijose buvo siekiama išsiaiškinti svarbiausius Lietuvos laisvųjų ekonominių zonų mokestinius aspektus.

Tyrimo atlikimui pagal gautus duomenis iš Lietuvos statistikos departamento apie importo – eksporto procedūrų vertę, suklasifikuotą pagal šalis, buvo iškelti tokie uždaviniai:

- atrinkti ir susisteminti tikslines teritorijas, per kurias vykdomos Lietuvos importo – eksporto procedūros;
- ištirti Lietuvos importo – eksporto procedūrų vertę ofšorinėse zonose 2007 m. – 2009 m.

Tyrimo atlikimui pagal gautus statistinius duomenis iš Lietuvos banko apie tiesiogines užsienio investicijas buvo iškelti tokie uždaviniai:

- atrinkti ir susisteminti tikslines teritorijas, per kurias vykdomos tiesioginės užsienio investicijos;
- ištirti tiesioginių užsienio investicijų srautus Lietuvoje pagal ofšorinius centrus investuotojus 1997 m. – 2009 m.

Tyrimo **tikslas** – ištirti ofšorinių centrų įtaką Lietuvos ekonomikai tarptautinės prekybos aspektais.

Tyrimo **objektas** – ofšorinių centrų importo – eksporto procedūrų vertė.

Tiriamoji visuma – tai aibė išskirtų pagal tam tikrą požymį objektų, iš kurių norima gauti informacijos. Šio darbo tiriamoji visuma yra tikslinės teritorijos, kitaip dar vadinamos ofšoriniais centrais.

Atranka. Tyrimuose informacija apie tiriamąją visumą dažnai renkama atrankos būdu. Todėl atranka apibūdinama kaip tyrimui atrinkta visumos dalis, galinti tinkamai ir pakankamai atstovauti visumai bei teikti reikiamą informaciją.

Tyrimo imtis – 60 ofšorinių centrų

Atliekant tyrimą, pirmiausia buvo suklasifikuojamos tikslinės teritorijos. Jos buvo atrenkamos pagal patvirtintą Lietuvos Respublikos finansų ministro Tikslinių teritorijų sąrašą Lietuvoje (žr. 1 priedą). Tada gavus duomenis iš Lietuvos statistikos departamento apie importo – eksporto procedūrų vertę, suklasifikuotą pagal šalis, buvo atrinktos tikslinės teritorijos ir susisteminius atrinktų ofšorinių centrų duomenis buvo daromos prielaidos apie ofšorinių kompanijų importo – eksporto procedūrų vertę.

Analogiškai buvo atliktas tyrimas susisteminius statistinius duomenis gautus iš Lietuvos banko apie tiesiogines užsienio investicijas, suklasifikuotas pagal šalis. Ofšorinius centrus atrinkus pagal Tikslinių teritorijų patvirtintą sąrašą Lietuvoje buvo galima daryti prielaidas apie tiesiogines ofšorinių centrų investicijas į Lietuvą.

3. OFŠORINIŲ CENTRŲ VEIKLOS APIMTYS LIETUVOS TARPTAUTINĖJE PREKYBOJE

Investicijos iš ofšorinių finansinių centrų į Lietuvos ekonomiką pradėtos fiksuoti nuo 1997 metų. Pažymėtina, kad LR Vyriausybės priimtuose teisės aktuose JAV, Šveicarija, Malaizija, Liuksemburgas, Vengrija bei Rusija nėra laikomos mažesnių nei Lietuvoje mokesčių šalimis, nors daugelio ekspertų vertinimu, jos gali būti laikomos ofšorinėmis valstybėmis.

Šiuo metu svarbiausias vietas tarp ofšorinių įmonių užima bendrija, ribotos atsakomybės bendrovė ir akcinė bendrovė. Bendrovių formų būna įvairių, tačiau, pasak V. Gaidelio, išskirti galima tokias svarbiausias:

- Ltd – ribotos atsakomybės įstaiga;
- LLC – ribotos atsakomybės bendrovė, labai vertinama Amerikoje;
- Inc – ribotos atsakomybės įstaiga, ypač populiari Amerikoje;
- Corp. – korporacija, tas pats kaip ir Ltd.;
- Plc – viešoji ribotos atsakomybės įstaiga;
- SA – akcinė bendrovė (Prancūzijoje, Belgijoje, Šveicarijoje);
- AG – akcinė bendrovė Vokietijoje ir Austrijoje;
- BV – ribotos atsakomybės bendrovė Olandijoje (Gaidelys, 2003, p. 16–17).

Taigi remiantis Lietuvos įmonių, kurios konsultuoja ofšorinių kompanijų steigimo klausimais suteikta informacija, galima teigti, kad per ofšorinius centrus apie 33 % muitinės operacijų vykdo LLC tipo bendrovės, apie 8 % per JAV korporacijas ir apie 10 % per bendroves, registruotas JAV ofšoriniuose centruose, ir apie 49 % importo – eksporto operacijų vyksta per įvairiuose ofšoriniuose centruose registruotas Ltd tipo ofšorines bendroves.

3.1. Lietuvos laisvosios ekonominės zonos ir jų mokestiniai aspektai.

Lietuvoje yra įkurtos dvi laisvosios ekonominės zonos - Klaipėdoje ir Kaune. Šios laisvosios ekonominės zonos priskiriamos plataus profilio laisvosioms zonoms, nes jose kapitalas pritraukiamas į prekybos, gamybos, mokslo, paslaugų, turizmo sferas, skatinama ne tik užsienio, bet ir vietos verslininkystė. Lietuvoje Kauno ir Klaipėdos LEZ vystėsi gana skirtingomis sąlygomis, todėl jų lygis šiuo metu yra nevienodas. Klaipėdos LEZ turi didesnę pranašumą, nes jo plėtros neriboja žemės nuomos klausimai, kaip tai yra Kauno LEZ – laisvoji ekonominė zona Kaune buvo steigama neišpirkus numatyto kiekio žemės iš privačių savininkų, o Klaipėdos LEZ buvo

steigiamas valstybei priklausančiame žemės plote (Augustinaitė, 2009 m., p. 61). Lietuvos LEZ veikia pagal Laisvųjų zonų įstatymus bei kitus teisės aktus.

Atlikus apklausą Lietuvos įmonėse, kurios konsultuoja ofšorinių kompanijų steigimo klausimais, galima pateikti tokią informaciją apie ofšorinių kompanijų steigimą ir svarbiausius mokesčius Lietuvoje.

Taigi Lietuvos laisvosiose zonose veikiančios įmonės yra įregistruotos laisvąją zoną valdančios kompanijos, pagal Lietuvos Respublikos įmonių registravimo įstatymą. LEZ įmonių įkūrimo procedūra atliekama pagal toje zonoje galiojančius įstatus. LEZ valdanti kompanija privalo informuoti Lietuvos Respublikos Registro vyriausiąjį registratorių ir valstybės institucijas, kurios vykdo valstybės laisvųjų ekonominių zonų kontrolę, apie įmones, kurios įregistruojamos per mėnesį iki 10 kito mėnesio dienos. LEZ veikiančios įmonės turi vykdyti savo veiklą, atsižvelgdamos į įstatymus, laisvosios ekonomikos zonos įstatus, jos kūrimo dokumentus, į susitarimą su laisvajai ekonomikos zonai vadovaujančia kompanija bei atsižvelgdamos į laisvosios ekonomikos zonos veikų sąlygas. Ekonominės – komercinės veikos turi būti leidžiamos, kaip nurodyta įkūrimo dokumentuose, o apribojimai taikomi tiek, kiek nustatyta pagal Lietuvos Respublikos įmonių įstatymą ir tinkamo tipo įmonių įstatymus laisvojoje ekonominėje zonoje. Mažmeninė prekyba turėtų būti leidžiama tiek, kiek ji yra reikalinga vidinių laisvosios zonos poreikių tenkinimui.

Laisvąją ekonominę zoną valdanti kompanija mokės mokesčius, kurie yra priskiriami įmonėms pagal Lietuvos Respublikos įstatymus. Įmonės, registruotos laisvoje ekonominėje zonoje ir šių kompanijų darbuotojai moka tokius mokesčius ir rinkliavas:

- pelno mokestį;
- gyventojų pajamų mokestį;
- mokestį už aplinkos teršimą ir gamtos išteklius;
- valstybinio socialinio draudimo įmokas;
- privalomojo sveikatos draudimo įmokas;

Įmonės, įregistruotos ir veikiančios laisvojoje ekonominėje zonoje, kurios vykdo gamybinę veiklą, moka žemės nuomos mokesčius, kurie yra 50 % mažesni nei įprastiniai. Žemės mokestis, renkamas iš laisvosios zonos įmonių, o sumokamas laisvąją zoną valdančios kompanijos.

Jei užsienio investuotojas (investuotojai) įgyja maždaug 30 % įstatinio įmonės kapitalo, kuri yra įregistruota ir veikia laisvojoje zonoje ir investuoja užsienio kilmės kapitalą, kuris yra ne mažesnis nei 2 milijonai JAV dolerių, įmonė bus atleista nuo pelno (pajamų) mokesčio trejiems metams po to, kai įmonė pradės gauti pelną. Kitus trejus metus įmonė mokės pelno (pajamų) mokestį, kuris bus 50 % mažesnis nei įprastinis. Kompanijos, kurios investuoja daugiau nei 1 mln. eurų Lietuvos laisvosiose ekonominėse zonose, yra atleidžiamos nuo įmonių pajamų mokesčių

pirmiesiems šešeriems metams ir gauna 50 % mokesčių kompensaciją kitiems 10 metų. Nuosavybės mokesčių ir PVM mokesčių lengvatos yra taikomos neatsižvelgiant į investicijų lygį.

Norėdama įgyvendinti teisę gauti norimą apmokestinimą, įmonė turi pateikti Mokesčių inspekcijai dokumentus, kurie yra nustatyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir kurie patvirtina užsienio kapitalo ir investicijų kilmę, bei nepriklausomo audito ataskaitas, kuriose yra įvertinamos užsienio kapitalo investicijos.

Įmonių pelno dalis, naudojama reikalaujamų fiksuotų lėšų įgijimui, tyrimų atlikimui ir naujų technologijų pristatymui, taip pat kaip ir investicijos laisvojoje ekonominėje zonoje, neturėtų būti įtraukiama į apmokestinamą pelną. PVM neturėtų būti skaičiuojamas ir mokamas į valstybės biudžetą. Dividendai, kuriuos gauna užsienio investuotojai laisvosiose ekonominėse zonose, bus atleisti nuo apmokestinimo. Kitos mokesčių privilegijos pritaikomos, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos įstatymus.

Lietuvoje apmokestinamos pajamos apima prekybos pajamas, pajamas, investuotas kaip kapitalą, kapitalo pajamas ir užsienio įmonių tarpininkų pelną. Dividendai yra įtraukiami į apmokestinamas pajamas, nebent jie patenka į Lietuvos tarpininkavimo lengvatas, kurios taikomos Europos ekonominės erdvės šaltinių dividendams ir taip pat maždaug 10 % tarpininkavimo veiklos, nebent dividendai nėra apmokestinami mokesčiais savo kilmės šalyje. Tam tikros lengvatos yra taikomos tikriems kapitalo pajamų tipams, kurie atsiranda iš bendradarbiavimo pardavimų, kada Lietuvos pardavėjas turi bent 25 % kompanijos kapitalo. Veiklos netekimai gali būti perkelti į ateitį, vertybinių popierių pardavimų praradimai gali būti perkelti į ateitį penkeriems metams ir gali būti padengiami tik iš panašaus pelno, nėra alternatyvių minimalių mokesčių, įprastinės verslo išlaidos yra atskiriamos nuo pajamų, mokesčių kreditas yra galimas įvairaus tipo investicijoms. Užsienio mokesčių kreditai yra panašaus lygio kaip Lietuvos mokesčių lygis, kuris mokamas pagal tam tikras pajamas.

Lietuvos LEZ negali kurti nuolatinių Lietuvos gyventojai. Tokiu gyventoju asmuo laikomas tada, kai jo asmeniniai, socialiniai ar ekonominiai interesai yra Lietuvoje per mokestinį tam tikrą laikotarpį, jei jis praleidžia daugiau nei 183 dienas Lietuvoje per metus arba jei jis praleidžia daugiau nei 280 dienų Lietuvoje per dvejus iš eilės einančius metus. Lietuvos gyventojai yra apmokestinami pagal jų visame pasaulyje gaunamas pajamas. Asmenys negyvenantys Lietuvoje, moka mokesčius už pajamas, kurios yra gaunamos Lietuvoje ir į kurias taip pat įtraukiami dividendai, pajamos arba kapitalo pajamos, kurios gaunamos iš nekilnojamojo turto, autorinių honorarų ir verslo pajamos.

LEZ veiklą reglamentuojantys įstatymai, jų kokybė ir praktinis pritaikymas – vienas svarbiausių faktorių, Lietuvai siekiant sudaryti palankias sąlygas nacionalinio ir užsienio kapitalo investicijoms ir veiklai laisvosiose ekonominėse zonose. Tiek vietos savivaldos laisvųjų

ekonominių zonų įstatymų (pvz.: Kauno laisvosios ekonominės zonos įstatymas), tiek Muitinės įstatymo trūkumai ir spragos ypatingai sunkina sąlygas bei padėti investuotojams, mažina pasitikėjimą laisvųjų ekonominių zonų perspektyvomis. Slopinamas ne tik užsienio investuotojų galimas susidomėjimas, bet ir mažinamas nacionalinio ūkio subjekto entuziazmą.

7 lentelė

Mokesčių lengvatos ES šalyse

	Čekija	Estija	Latvija	Lietuva	Slovėnija	Slovakija	Vengrija
Laisvos ekonominės zonos		x	x	x	x		x
Mokestinės nuolaidos ne LEZ teritorijoje	x		x		x	x	x
Parama darbo vietų sukūrimui	x				x	x	
Parama darbuotojų mokymams	x				x		x
Parama žemės įsigijimui	x				x		
Parama pastatų įsigijimui	x				x		
Parama tyrimams ir plėtrai	x	x			x		x

Šaltinis: sudaryta autorės pagal http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT_134029-24999/DS.005.0.02.ETD

Lentelėje matyti, kad Lietuva užsienio investuotojams gali pasiūlyti tik lengvatas esančias laisvosiose ekonominėse zonose, kai tuo tarpu kitos valstybės ES narės pateikia žymiai daugiau mokesčių nuolaidų. Esant tokiam konkurencingumui, laimi ta šalis, kurioje potencialus investuotojas mato mažesnę mokesčių naštą. Ne gana to, kad Lietuva be LEZ taikomų lengvatų, negali pasiūlyti lanksčios ir palankios mokesčių sistemos, dar ir ne kiekvienam investuotojui yra priimtinos laisvosiose ekonominėse zonose siūlomos sąlygos (Augustinaitė, 2009, p. 63).

Pavyzdžiui, kada prekės patenka į Lietuvos muitų teritoriją iš laisvosios zonos, joms yra taikomi Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisiniai aktai, kurie reguliuoja importuojamų prekių judėjimą iš užsienio, importo prievolės ir mokesčius, taikomus prekėms, ir kitus ekonominio tipo apribojimus bei draudimus. Prekės, gabenamos iš laisvosios zonos į užsienį, yra laikomos kaip esančios už Lietuvos Respublikos muitų teritorijos ir joms yra taikomos eksporto prievolės ir mokesčiai.

O Lietuvoje prekės, patekusios į laisvąją zoną, yra laikomos kaip esančios už Lietuvos Respublikos muitų teritorijos ribų ir joms taikomos atitinkamos importo prievolės ir mokesčiai, taip pat ekonominio pobūdžio draudimai ir apribojimai. Kada prekės yra transportuojamos iš Lietuvos Respublikos muto teritorijos į laisvąją zoną, joms yra taikomi Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisiniai aktai, kurie reguliuoja importuojamų prekių judėjimą iš užsienio, importo prievolės, mokesčius, taikomus prekėms, ir kitus ekonominio tipo apribojimus bei draudimus.

3.2. Ofšorinių centrų įtaka Lietuvos ekonomikai tarptautinės prekybos atžvilgiu

Investicine prasme šalies patrauklumas priklauso nuo daugelio faktorių. Investicijų pritraukimą dažniausiai lemia bendra šalies infrastruktūra, specializuota ir ūkio šakai pritaikyta infrastruktūra, reglamentuojanti konkrečios ūkio šakos veiklą, žmoniškųjų išteklių pasiūla, įstatyminė bazė, bendra teisinė aplinka. Vienas iš svarbiausių rodiklių yra šalies BVP pokyčių tendencijos, nulemiančios šalies ekonomikos kilimą ar smukimą. Šiuo metu Lietuvoje, kaip ir daugelyje pasaulio šalių, vis dar jaučiami 2008 m. įvykusios pasaulinės ekonominės krizės padariniai. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, šalies metinis BVP augimas 2009 m. buvo -15 % ir palyginti su 2007 m. sumažėjo labai ženkliai, kur tada augimas buvo 9,8%, o 2008 m. buvo 2,8 %. Taigi galima teigti, kad Lietuvos ekonomiką paveikė pramonės pridėtinės vertės mažėjimas. Lietuvos, kaip ir kitų Baltijos šalių ekonomikoms, šiuo metu pildosi pesimistinis ūkio raidos scenarijus, kurį ypač paaštrino pasaulinė kredito krizė. Dėl pastarosios įmonėms ir namų ūkiams smarkiai pabrango finansavimas, kuris buvo vienas iš lemiamų vidaus paklausos variklių. Neprisideda ir užsienio paklausa, nes pagrindinių Lietuvos eksporto partnerių padėtis taip pat yra nepavydėtina. (Augustinaitė, 2009 m., p. 45).

Lietuva yra labai palankioje geografinėje padėtyje tiek eksportuoti lietuviškos kilmės prekes, tiek plėsti paslaugų teikimą, nes Lietuva, skirtingai nei kai kurios kitos šalys, pavyzdžiui, Airija, yra gana patogioje tranzitinėje pozicijoje, puikiai išplėtotas automobilių ir jūros kelių tinklas. Tačiau lanksčios mokestinių lengvatų ir kitų subsidijų sistemos Lietuvoje, kokios populiaros ir plačiai taikomos Vidurio ir Rytų, Europos šalyse, užsienio investuotojai dažnai pasigenda. Todėl galima teigti, kad nelygią kovą Lietuva dažnai pralaimi pritraukiant stambius ir strateginius investuotojus į kitas Vidurio ir Rytų Europos šalis.

Žemiau esančioje lentelėje matyti 2007 m. importo - eksporto tarp Lietuvos Respublikos ir ofšorinių centrų procedūrų vertė. Už didžiausią sumą produkcijos eksportuota į Jungtines Valstijas, 1109,3 mln. Lt. Kiek tiksliai eksportuota produkcijos ir į kokias Jungtinių Valstijų ofšorines zonas, neįmanoma apskaičiuoti, tačiau matyti, kad Jungtinės Valstijos yra aiškus lyderis tarp kitų šalių. Antroje vietoje yra Jungtinė Karalystė – į ją eksportuota produkcijos už 1968 mln. Lt. Trečioje vietoje yra Džibučio Respublika – į ją eksportuota produkcijos už 56,5 mln. Lt. Ši suma ženkliai skiriasi nup pastarųjų dviejų lyderių. Tačiau nuo Džibučio Respublikos eksportuotos produkcijos nedaug skiriasi Panamos Respublikos eksporto vertė, kuri 2007 m. sudarė – 42, 2 mln. Lt.

Kadangi iš Lietuvos per 2007 m. iš viso eksportuota produkcijos už 43192,4 mln. Lt, galima daryti prielaidą, kad į ofšorinius centrus ar valstybes turinčias jų požymių eksportuota produkcijos 12,69 karto mažiau (eksportuota iš viso už 3404 mln. Lt.) nei į kitas valstybes. Procentais ši suma sudaro 7,88 % visos eksporto sumos.

Lietuvos importo – eksporto procedūrų vertė ofšoriniuose centruose 2007 m. mln. litų

Ofšorinis centras	Eksportas	Importas	Ofšorinis centras	Eksportas	Importas
Antigva ir Barbuda	10,5	2	Kosta Rikos Respublika	0,5	0,9
Bahamų Sandrauga	0,1	30,9	Kuveito Valstybė	5,1	0
Bahreino Valstybė	0,9	0,3	Libano Respublika	0,8	1,4
Belizas	18,6	15,5	Liberijos Respublika	16,4	0
Mergelių salos (UK)	4,9	0	Lichtenšteino Kunigaikštystė	0,8	0,9
Dominika	0,3	0	Macao	0,3	0,5
Dominikos Respublika	8,2	0,1	Maldyvų Respublika	0,1	0
Džibučio Respublika	56,5	0	Maltos Respublika	21	8,9
Kipras	15,2	14,1	Maršalo Salų Respublika	2,3	0
Gibraltaras	24,2	0,1	Mauricijaus Respublika	0	0,9
Jamaika	0,1	0	Panamos Respublika	42,2	1
Jungtinė Karalystė	1968	1736	San Marino Respublika	0	0,5
Jungtinės Valstijos	1109,3	1356,2	Seišelių Respublika	2,4	0
Jungtiniai Arabų Emyratai	20,6	23,1	Sent Vinsentas ir Grenadinai	2,2	0
Kaimanų salos	45,2	0	Urugvajaus Rytų Respublika	1,7	1,4
Kenijos Respublika	24,7	0	Venesuelos Respublika	0,4	2,1

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis

Už didžiausią sumą importuota produkcijos (žr. 8 lentelę) iš Jungtinės Karalystės, už 1736 mln. Lt. Kiek tiksliai importuota produkcijos, taip pat sunku tiksliai apibrėžti, bet Jungtinėje Karalystėje yra plačiai paplitusios ofšorinės zonos. Antroje vietoje yra Jungtinės Valstijos – į jas importuota prekių už 1356, 2 mln. Lt., trečioje vietoje yra Bahamų Sandrauga, iš jos eksportuota 30, 9 mln. Lt.

Kadangi iš Lietuvos per 2007 m. iš viso importuota produkcijos už 61503,5 mln. Lt., galima daryti prielaidą, kad iš ofšorinių centrų ar valstybių turinčių ofšorinių bendrovių bruožų importuota produkcijos 19,23 karto mažiau (importuota produkcijos iš viso už 3198,3 mln. Lt.) nei iš kitų valstybių. Procentais ši suma sudaro 5,2 % visos importo sumos. Taigi galima daryti prielaidą, kad iš ofšorinių centrų 2007 m. eksportuota produkcijos 2,68 % daugiau nei importuota.

Už didžiausią sumą 2008 m. (žr. 9 lentelę) eksportuota produkcijos į Jungtinę Karalystę - 2567,8 mln. Lt. Antroje vietoje yra Jungtinės Valstijos – į ją eksportuota produkcijos už 1775,7 mln. Lt. Trečioje vietoje yra Gibraltaras – į jį eksportuota produkcijos už 128, 9 mln. Lt.

Kadangi iš Lietuvos per 2008 m. iš viso eksportuota produkcijos už 55511 mln. Lt, galima daryti prielaidą, kad į ofšorinius centrus ar valstybes turinčias jų požymių eksportuota produkcijos 11,77 karto mažiau nei į kitas valstybes, eksportuota iš viso už 4714,1 mln. Lt. Išreiškus tai procentais, į ofšorines zonas ar valstybes turinčias ofšorinių centrų požymių, eksportuota 8,49 % visos eksportuotos produkcijos.

Lietuvos importo – eksporto procedūrų vertė ofšoriniuose centruose 2008 m. mln. litų

Ofšorinis centras	Eksportas	Importas	Ofšorinis centras	Eksportas	Importas
Antigva ir Barbuda	0,3	13,2	Kosta Rikos Respublika	0,5	0,3
Bahamų Sandrauga	59,7	0	Kuveito Valstybė	3,9	0
Bahreino Valstybė	1,6	0,6	Libano Respublika	12,9	0,6
Belizas	11,8	0,1	Liberijos Respublika	0,3	1,1
Mergelių salos (UK)	16	17,2	Lichtenšteino Kunigaikštystė	0,4	1,3
Dominika	0,1	0	Macao	0,2	0,5
Gibraltaras	128,9	0	Maltos Respublika	25,6	6,3
Gvatemala	0,5	0,7	Maršalo Salų Respublika	1,6	0
Honkongas	19,5	32,7	Mauricijaus Respublika	0,2	0
Jungtinė Karalystė	2567,8	1371,9	Panamos Respublika	23,6	0,2
Jungtinės Valstijos	1775,7	1275	Seišelių Respublika	0,8	0
Jungtiniai Arabų Emyratai	20,7	7,1	Sent Vinsentas ir Grenadinai	1,5	0
Kenijos Respublika	1,1	0	Urugvajaus Rytų Respublika	17,4	1,9
Kipro Respublika	20,2	98	Venesuelos Respublika	0	2,7

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis

Už didžiausią sumą (žr. 9 lentelę) produkcijos importuota iš Jungtinės Karalystės, už 1771,9 mln. Antroje vietoje yra Jungtinės valstijos – į jas importuota prekių už 1275 mln. Lt., trečioje vietoje yra Kipro Respublika, iš jos eksportuota 98 mln. Lt.

Kadangi iš Lietuvos per 2008 m. iš viso importuota prekių už 73006,3 mln. Lt., galima daryti prielaidą, kad iš ofšorinių centrų ar valstybių turinčių ofšorinių bendrovių bruožų importuota produkcijos 25,78 karto mažiau nei iš kitų valstybių, importuota produkcijos iš viso už 2831,4 mln. Lt, o išreiškus procentais ši suma sudaro 3,8 %. Taigi galima daryti prielaidą, kad iš ofšorinių centrų 2008 m. eksportuota produkcijos 4,69 % daugiau nei importuota.

Už didžiausią sumą produkcijos (žr. 10 lentelę) eksportuota į Jungtinę Karalystę, už 1790 mln. Lt. Kiek tikslai eksportuota produkcijos ir į kokias Jungtinės Karalystės ofšorines zonas, neįmanoma paskaičiuoti, tačiau ir vėl matyti, kad Jungtinė Karalystė yra aiškus lyderis tarp kitų šalių. Antroje vietoje yra Jungtinės Valstijos – į jas eksportuota produkcijos už 1200,9 mln. Lt. Trečioje vietoje yra Jungtiniai Arabų Emyratai – į juos eksportuota produkcijos už 183,7 mln. Lt.

Kadangi iš Lietuvos per 2009 m. iš viso eksportuota produkcijos už 40724,9 mln. Lt., galima daryti prielaidą, kad į ofšorinius centrus ar valstybes turinčias jų požymių eksportuota produkcijos 11,97 karto mažiau nei į kitas valstybes, eksportuota iš viso už 3401,5 mln. Lt. Išreiškus tai procentais, į ofšorines zonas ar valstybes turinčias ofšorinių centrų požymių, eksportuota 8,35 % visos eksportuotos produkcijos.

Už didžiausią sumą produkcijos eksportuota į Jungtinę Karalystę, už 1790 mln. Lt. Kiek tikslai eksportuota produkcijos ir į kokias Jungtinės Karalystės ofšorines zonas, neįmanoma

paskaičiuoti, tačiau ir vėl matyti, kad Jungtinė Karalystė yra aiškus lyderis tarp kitų šalių. Antroje vietoje yra Jungtinės Valstijos – į jas eksportuota produkcijos už 1200,9 mln. Lt. Trečioje vietoje yra Jungtiniai Arabų Emyratai – į juos eksportuota produkcijos už 183,7 mln. Lt.

10 lentelė

Lietuvos importo – eksporto procedūrų vertė ofšoriniuose centruose 2009 m. mln. litų

Ofšorinis centras	Eksportas	Importas	Ofšorinis centras	Eksportas	Importas
Antigva ir Barbuda	0,2	0	Kenijos Respublika	35,5	0,1
Bahamų Sandrauga	0,9	0	Kipro Respublika	10,9	9,6
Bahreino Valstybė	1,1	0,5	Kosta Rikos Respublika	0,3	1,4
Barbadosas	0,2	0	Kuveito Valstybė	3,1	3,6
Belizas	1,2	0	Libano Respublika	3,4	0,8
Mergelių salos (UK)	1	0	Liberijos Respublika	0,3	0
Dominika	1,3	0	Lichtenšteino Kunigaikštystė	0,1	0,5
Dominikos Respublika	0,3	0,1	Macao	0	0,4
Ekvadoro Respublika	0,6	5,8	Maltos Respublika	2,2	3,9
Gibraltaras	0,8	0	Maršalo Salų Respublika	0,3	0
Grenada	0,2	0	Mauricijaus Respublika	3	0
Gvatemalos Respublika	0,2	0	Panamos Respublika	21,5	0,1
Honkongas	21,3	21,8	San Marino Respublika	0,3	0,2
Jungtinė Karalystė	1790	750,2	Singapūras	83,8	14,7
Jungtinės Valstijos	1200,9	504,8	Urugvajaus Rytų Respublika	32,7	1,1
Jungtiniai Arabų Emyratai	183,7	16,8	Venesuelos Respublika	0,1	2,6

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis

Kadangi iš Lietuvos per 2009 m. iš viso eksportuota produkcijos už 40724,9 mln. Lt., galima daryti prielaidą, kad į ofšorinius centrus ar valstybes turinčias jų požymių eksportuota produkcijos 11, 97 karto mažiau nei į kitas valstybes, eksportuota iš viso už 3401,5 mln. Lt. Išreiškus tai procentais, į ofšorines zonas ar valstybes turinčias ofšorinių centrų požymių, eksportuota 8,35 % visos eksportuotos produkcijos.

Už didžiausią sumą importuota produkcijos iš Jungtinės Karalystės, už 750,2 mln. Lt. Antroje vietoje yra Jungtinės valstijos – į jas importuota prekių už 504,8 mln. Lt., trečioje vietoje yra Honkongas, iš jo eksportuota produkcijos už 21,8 mln. Lt.

Kadangi iš Lietuvos per 2009 m. iš viso importuota prekių už 45138 mln. Lt., galima daryti prielaidą, kad iš ofšorinių centrų ar valstybių turinčių ofšorinių bendrovių bruožų importuota produkcijos 33,71 karto mažiau nei iš kitų valstybių, importuota produkcijos iš viso už 1339 mln. Lt, o išreiškus procentais ši suma sudaro 2,96 %. Taigi galima daryti prielaidą, kad iš ofšorinių centrų 2009 m. eksportuota produkcijos 5,39 % daugiau nei importuota.

Taigi apžvelgus 2007 m. – 2009 m. importo – eksporto procedūrų vertę ofšorinėse zonose, galima teigti, kad eksportas į ofšorinius centrus viršija importą. Taip yra dėl to, kad vykdant

tarptautinę prekybą per ofšorinius centrus sumažianmi mokesčiai ir uždirbamas didesnis pelnas. Palankus mokesčių režimai skatina Lietuvius vykdyti importo – eksporto proceduras per juos.

Į kitas šalis Lietuva daugiausia eksportuoja: į Kolumbiją ir Peru dirbinių iš geležies arba iš plieno (iš juodųjų metalų), Paragvajų trąšas, į Boliviją antžeminio transporto priemonės, išskyrus geležinkelio ir tramvajaus riedmenis, jų dalis ir reikmenis. Į Urugvajų eksportuojami gyvūniniai arba augaliniai riebalai ir aliejus bei jų skilimo produktai, paruošti valgomieji riebalai, gyvūninis arba augalinis vaškas, branduoliniai reaktoriai ir katilai eksportuojami į Venesuelą ir Surinamą. Šios šalys patenka į Tikslinių teritorijų sąrašą (žr. 1 priedą).

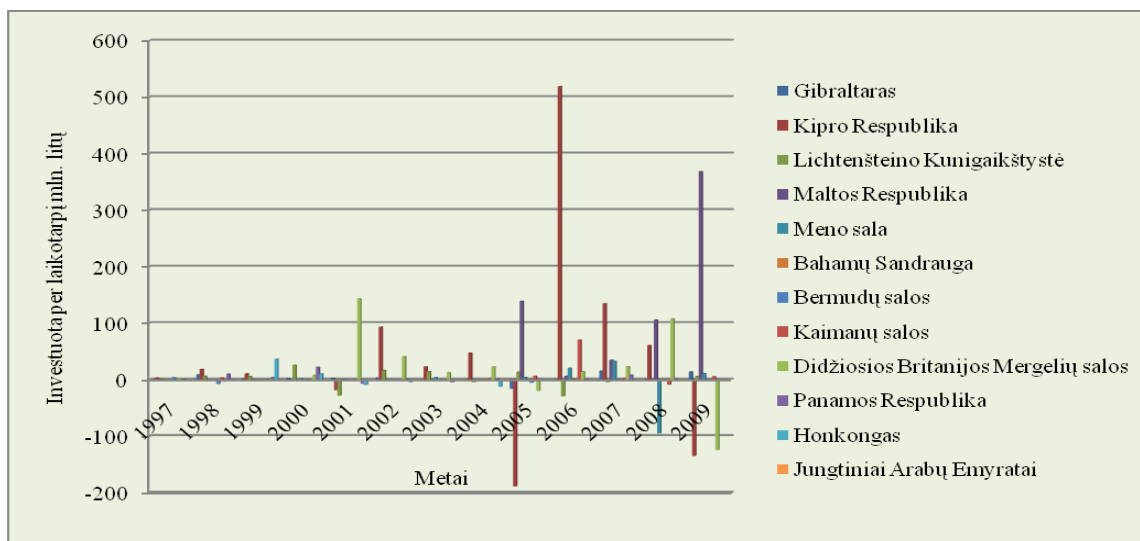
Pastebima, kad metalų ir įrengimų rinkoje žaliavos nuolatos brangsta, o dėl emigracijos ir kitų veiksnių mažėja kvalifikuotos darbo jėgos pasiūla ir auga atlyginimai.

Metalų ir įrengimų sektoriaus vystymuisi Lietuvoje grėsmę kelia sulėtėjęs Lietuvos ekonomikos augimas, arši kaimyninių šalių įmonių konkurencija, reinvesticijų iš pelno apmokestinimas. Daugiau nei 60 % Lietuvos metalų ir įrengimų gamybos įmonių produkcijos eksportuojama į Vakarų Europą ir Rusiją.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, daugiausiai 2010 m. iš Lietuvos buvo eksportuojama į Urugvajų (32,66 mln. litų), Braziliją (6,14 mln. litų) ir Čilę (4,45 mln. litų). Visiškai nebuvo eksportuota į Gajaną, o mažiausios eksporto apimtys buvo į Surinamą (3,2 tūkst. litų) bei Venesuelą (97,6 tūkst. litų) (<http://www.etaplus.lt/layout/set/print/Verslas/Lietuviu-ir-estu-eksporto-srautai-i-Pietu-Afrikos-salis-panasus>).

Taigi atlikus tyrima, galima teigi, kad tarptautinė prekyba per ofšorines zonas Lietuvos ekonomikai ir BVP augimui didelės įtakos nedaro, nes importo – eksporto procedūrų apimtys nėra didelės palyginus su kitomis šalimis, tokiomis kaip Rusija, kurios 2009 m. importo procedūrų vetė sudarė 13602,6 mln. Lt, o eksportas 5392,9 mln. Lt.

Tiesioginių užsienio investicijų pritraukimas ypač svarbus nuo planinės prie rinkos ekonomikos sąlygų pereinančioms valstybėms. Tokios šalys paprastai pasižymi pakankamai aukštos kvalifikacijos darbo jėga, tačiau joms trūksta kapitalo, o jų technologijos gerokai atsilikusios nuo naudojamų išsivysčiusiose valstybėse. Tokioms valstybėms tiesioginės užsienio investicijos yra galimybė pasiekti greitesnį ekonominį augimą (Ruplienė ir kt., 2008, p. 271 - 272). Tiesioginių užsienio investicijų pritraukimo strategijoje vienas svarbiausių veiksnių, kuri naudoja nemažai valstybių yra mokesčių lengvatos. Jos labiau veikia vertikalias investicijas, kadangi mokesčių lengvatos mažina gamybos kaštus, o šio tipo investicijos jautriai reaguoja į apimčių pokyčius. Ir apžvelgus iš Lietuvos banko gautus duomenis apie tiesiogines užsienio investicijas (žr. pav. 3), galima daryti prielaidą, kad iš ofšorinių centrų tiesioginės investicijos iki 2007 m. augo, tais metais jos buvo didžiausios, siekė 5085,35 mln. Lt. ir nuo 2007 m. pradėjo sparčiai kristi ir 2009 m. jos siekė tik 864,51mln. Lt.

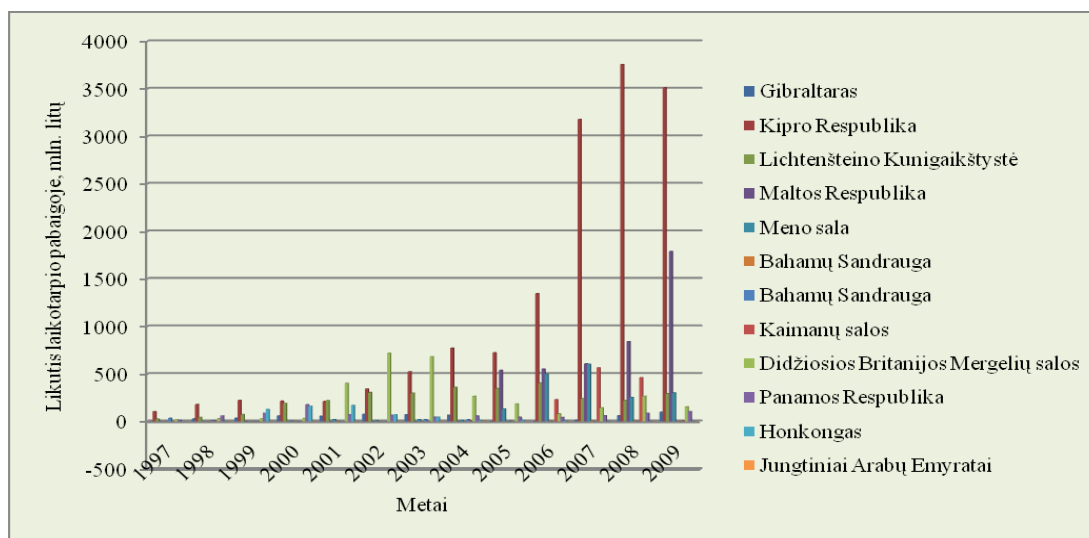

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Lietuvos banko suteiktus duomenis

3 pav. Ofšorinių centrų tiesioginės užsienio investicijos Lietuvoje 1997m. – 2009 m.

Daugiausiai tiesioginių užsienio investicijų keliauja per Maltos Respubliką, iš viso nuo 1997 m. iki 2009 m. jos sudarė 1308,44 mln. Lt. Antroje vietoje yra Kipro Respublika, kur tiesioginės užsienio investicijos sudaro 1129,58 mln. Lt, o trečioje vietoje yra Didžiosios Britanijos Mergelių salos, iš jų tiesioginės užsienio investicijos sudarė 453,58 mln. Lt. Mažiausiai investuojama iš Bahamų Sandraugos – 0,34 mln. Lt, bei Jungtinių Arabų Emyratų – 0,96 mln. Lt.

Sukauptos tiesioginės užsienio investicijos – tai likutis laikotarpio pabaigoje, kuris apima sukauptas tiesiogines užsienio investicijas laikotarpio pradžioje (per laikotarpį nupirkta akcijos, suteiktas paskolas) bei per laikotarpį sumažintas investicijas (parduotas akcijas, gražintas paskolas).

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Lietuvos banko suteiktus duomenis

4 pav. Ofšorinių tiesioginių užsienio investicijų likučio pokytis Lietuvoje 1997 m. – 2009 m.

Kaip matyti 4 paveiksle, daugiausiai sukaupta tiesioginių užsienio investicijų iš Kipro Respublikos – 29826,35 mln. Lt, antroje vietoje yra Didžiosios Britanijos Mergelių salos - 5976,36 mln. Lt, ir nuo jų labai nedaug skiriasi Lichtenšteino Kunigaikštystė - 5973,26 mln. Lt, Mažiausiai tiesioginių užsienio investicijų sukaupta iš Jungtinių Arabų Emyratų – 31, 03 mln. Lt ir iš Bahamų Sandraugos – 66, 83 mln. Lt.

Įmonės priima sprendimą investuoti užsienyje siekdamas sumažinti gamybos kaštus, todėl vietinės rinkos dydis ir santykinė gamybos veiksnių kaina lemia laukiamą užsienio investicijų pelningumą. Tiesioginės užsienio investicijos priklauso nuo makroekonominio bei politinio stabilumo, infrastruktūros lygio bei užsienio prekybos apribojimų (Ruplienė ir kt., 2008, p. 271 - 272). Taigi apžvelgus tiesiogines užsienio investicijas iš ofšorinių centrų, galima daryti prielaidą, kad didžiausią tiesioginių užsienio investicijų naudą Lietuva gauna iš Kipro Respublikos ir Didžiosios Britanijos Mergelių salų.

Neatitikimas tarp tiesioginių užsienio investicijų laikotarpio pabaigai ir tiesioginių užsienio investicijų srautų galimas dėl valiutų kursų pokyčių, vertybinių popierių perkainojimo ir kitų panašių veiksnių įtakos (www.stat.gov.lt/uploads/docs/TUImetod2000.doc).

Taigi galima teigti, kad tiesioginės užsienio investicijos yra vienas svarbiausių šalies makroekonominių rodiklių. Kaip buvo minėta anksčiau, dauguma valstybių stengiasi atrodyti patraukliai užsienio investuotojams, neretai kuriamos specialios strategijos ir programos jiems pritraukti, nes teigiama, kad iš užsienio pritrauktas kapitalas leidžia padidinti vidaus produkto apimtį, produktyvumą, perimti naujausias technologijas.

IŠVADOS

1. Ofšorinis verslas sujungia geriausias įmonių ir partnerysčių bruožus. Kaip įmonė, ofšoras yra juridinis subjektas, kuris veikia atskirai nuo savininkų ir jos savininkai bei vadovai nėra asmeniškai atsakingi už skolas ir įsipareigojimus. Ofšorinė kompanija nuo kitų įmonių teisine prasme nesisikiria niekuo.
2. Ofšorinio verslo analizė reikalauja valstybinės politikos ir normatyvinės teisinės bazės, reguliuojančios ofšorinį verslą, įvertinimo. Mažesnių mokesčių šalims yra būdingi maži pelno, pajamų ar turto mokesčiai, nuosavybės ir finansinių operacijų atlikimo konfidencialumas, patikimos ryšių ir telekomunikacinių priemonių sistemos, liberalios kapitalo pervežimo bei valiutos kontrolės sąlygos.
3. Pasaulyje pirmaujantis finansinis centras yra Kaimanų salos. Tai draudimo fondų ir didmeninės bankininkystės centras, su didelės apimties greito aptarnavimo internetine bankininkyste iš JAV. Bermuda yra trečias pagal dydį perdraudimo centras pasaulyje ir antras pagal gyvenamosios vietos apdraudimą kartu su verslo partneriais DB ir JAV. Didžiosios Britanijos Mergelių salos yra pagrindinė jurisdikcija tarptautinio verslo bendrovėms, kurioje daugiausiai verslo klientų yra iš Tolimųjų Rytų, bei daug stiprių verslo ryšių su JAV, o Gibraltaras yra vartai į Europos bendrąją rinką.
4. Lietuvos laisvosiose zonose bandoma pritraukti užsienio investicijas taikant nuolaidas tik laisvose ekonominėse zonose įsikūrusioms įmonėms, kai tuo tarpu kitose naujose ES šalyse – narėse, užsienio investuotojams siūlomas visas paketas mokesčių lengvatų ir paskatų kurti savo verslą tose šalyse.
5. Veiklą LEZ vystantys subjektai mažiau varžomi mokesčių naštos, todėl turi galimybę investuoti į veiklą ženklesnę kapitalo dalį, tačiau dalį investuotojų atbaido neišspręsti žemės nuomos klausimai bei ne visos laisvosios ekonominės zonos teisinis priskyrimas laisvosioms zonoms pagal LR Muitinės įstatymą. Dėl įstatymų spragų LEZ negali pasiekti galimo efektyvumo.
6. Lietuva užsienio investuotojams gali pasiūlyti tik lengvatas esančias LEZ, kur kitos valstybės pateikia žymiai daugiau mokesčių nuolaidų. Esant tokiam konkurencingumui, pirmauja ta šalis, kurioje potencialus investuotojas mato mažesnę mokesčių našta.
7. Apžvelgus 2007 m. – 2009 m. import eksporto procedūrų vertę ofšorinėse zonose, galima teigti, kad yra eksportuojama daugiau produkcijos iš Lietuvos į centrus nei importuojama į Lietuvą iš ofšorinių centrų. 1997 m. – 2009 m. daugiausiai sukaupta tiesioginių užsienio investicijų iš Kipro Respublikos – 29826,35 mln. Lt, antroje vietoje yra Didžiosios Britanijos Mergelių salos – 5976,36 mln. Lt, Mažiausiai tiesioginių užsienio investicijų sukaupta iš Jungtinių Arabų Emyratų – 31,03 mln. Lt ir iš Bahamų sandraugos – 66,83 mln. Lt.

8. Tarptautinė prekyba per ofšorines zonas Lietuvos ekonomikai ir BVP augimui didelės įtakos nedaro, nes importo – eksporto procedūrų apimtys nėra didelės palyginus su kitomis šalimis, tokiomis kaip Rusija, kurios 2009 m. importo procedūrų vertė sudarė 13602,6 mln. Lt, o eksportas 5392,9 mln. Lt.

BŪZIUTĖ, Vitalija. (2010) *Ofšorinių centrų įtaka Lietuvos ekonomikai: tarptautinės prekybos ir mokesčių aspektas*. Magistro baigiamasis darbas. Kaunas: Vilniaus universiteto Kauno humanitarinis fakultetas. 79 p.

SANTRAUKA

RAKTINIAI ŽODŽIAI: ofšorinės kompanijos, jurisdikcijos, maži mokesčiai.

Aktualumas: Ofšoriniai centrai beveik viso pasaulio verslininkams sudaro galimybes efektyviau naudoti turimas lėšas ir išvengti didelių mokesčių, galiojančių reziduojančiose aukšto apmokestinimo lygio šalyse. Efektyvesnis lėšų panaudojimas suprantamas ne tik kaip didesnis pelningumas, bet ir kaip paprastesnės integravimosi į tarptautines prekybos bei finansų rinkos galimybės. Tiek privatūs asmenys, tiek įmonės visada ieško saugios vietos, kuri padėtų apginti jų turtą ir investicijas bei ieško teisėtų būdų, kurie padėtų sumažinti mokesčius, todėl kuriant ofšorinę kompaniją stengiamasi pasinaudoti pelno kūrimo galimybėmis, teisėtai mažinant mokesčių našta. Taigi steigiant ofšorines kompanijas pareiga mokėti mokesčius išlieka, tačiau mokesčių tarifai yra daug kartų mažesni nei baziniai.

Tyrimo **objektas** – ofšoriniai centrai, kaip investavimo galimybė tarptautinėje prekyboje.

Šio darbo **tikslas** – išanalizavus svarbiausius ofšorinių centrų mokesčius aspektus, ištirti jų įtaką Lietuvos ekonomikai tarptautinės prekybos atžvilgiu.

Šiam tikslui pasiekti išskirti šie svarbiausi **uždaviniai:**

- Trumpai apžvelgti ofšorinių kompanijų atsiradimo istoriją bei išanalizuoti jų svarbiausius teorinius aspektus.
- Atlikti penkių populiariausių ofšorinių centrų mokesčių lyginamąją analizę bei pateikti tarptautinio verslo, vykdomo per ofšorinius centrus, pinigų srautų statistiką 2005 m. – 2008 m.
- Išanalizavus Lietuvos laisvųjų ekonominių zonų mokesčius aspektus, įvertinti jų efektyvumą.
- Palyginti ofšorinių centrų importo - eksporto vertę 2007 m. – 2009 m. bei tiesiogines užsienio investicijas 1997 m. – 2009 m. ir įvertinti jų įtaką Lietuvos ekonomikai.

Darbo struktūra. Darbą sudaro įvadas, trys dalys, išvados ir pasiūlymai, santrauka lietuvių ir anglų kalba literatūros sąrašas ir priedai. Pirmoje dalyje nagrinėjami teoriniai ofšorinių kompanijų aspektai. Antroje dalyje apžvelgiami populiariausių jurisdikcijų mokesčiai aspektai bei pateikiama piniginių srautų statistika šiose jurisdikcijose. Trečioje dalyje atliekamas rezultatinės informacijos rinkimas, sisteminimas, apibendrinimas, išvadų formulavimas bei pateikimas.

SUMMARY

Keywords: offshore company, jurisdiction, low taxes.

Relevancy: Going offshore nowadays is the most popular way of starting or managing business. This status relates to the requirement that any business activity should be conducted outside the country of registration. In this case the entity is exempted from all or most of taxes in the country of registration. Both individuals and corporations are seeking a safe place to protect their assets and investments and legal ways to avoid taxes - trying to take advantage of profit-making opportunities that are unavailable onshore. Thus, the establishment of offshore companies remain liable for taxes, but tax rates are many times smaller than the base.

The Object of research – the object of research - offshore centers as an investment opportunity in international trade.

The goal of the paper – the analysis of the key tax aspects of offshore centers, to investigate their effects on the Lithuanian economy, international sales.

The following key tasks were set in order to achieve **the goal**:

- Brief overview of the history of offshore companies and analyzed their main theoretical aspects.
- The analysis of Lithuanian liberal economic zones, tax issues, evaluate their effectiveness.
- Compared to offshore centers for the import - export value in 2007 - 2009 and foreign direct investment in 1997 - 2009 and assess their impact on the Lithuanian economy.

The structure of paper: The work consists of an introduction, three main parts, conclusions and recommendations, a summary of Lithuanian and English literature and findings. In the first chapter deals with theoretical aspects of offshore. The second section provides an overview of the most popular aspects of the tax jurisdictions and the cash flow statistics for these jurisdictions. The third chapter are waste result information gathering, organization, a summary of the findings, the formulation and presentation.

The study can be stated that setting up offshore companies to create new jobs, which means that unemployment is decreasing, which promotes new investment and growth in gross domestic product.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. AUTUKIENĖ, Rasa; DAINAUSKIENĖ, Irma; UŽPALIENĖ, Romantė. (1995) *Lietuvos verslininkui apie mokesčius užsienio šalyse*. Vilnius: Lietuvos informacijos institutas. 35 p. ISBN 9986-12-044-6.
2. BAGDONAVIČIUS, Sergejus. (1999) *Ofšorinės firmos versle: schemos apžvalgos patarimai*. Vilnius: S. Bagdonavičiaus informacinis biuras. 87 p. ISBN 9986-92-991-1.
3. BUŠKEVIČIŪTĖ, Eugenija; PUKELIENĖ, Violeta. (1998) *Valstybės mokesčių sistema: mokomoji knyga*. Kaunas: Technologija. 221 p.
4. COBB, S. C. (1999) *The role of corporate, professional, and personal networks in the provision of offshore financial services*. USA: New York. 31 p.
5. COMPANY EXPRESS LTD. (2000) *Company Express brochure offshore company formation*. GB: London. 48 p.
6. GAIDELYS, Vaidas. (2003) *Ofšoriniai centrai Lietuvos įmonių tarptautinėje prekyboje: daktaro disertacijos santrauka*. Kaunas: Technologija. 30 p.
7. GAIDELYS, Vaidas. (2003) *Ofšoriniai centrai Lietuvos įmonių tarptautinėje prekyboje: daktaro disertacija*. Kaunas: Technologija. 165 p.
8. KUBILIENĖ, Daiva. (1999). *Ofšorinis verslas*. Vilnius: Lietuvos Technikos biblioteka. 15 p. ISBN 9986-13-433-3.
9. NAVICKAS, Valentinas. (2003) *Valdymo kontrolė tarptautinėse firmose: mokomoji knyga*. Kaunas: Technologija. 158 p. ISBN 9986-13-956-2.
10. SNIEŠKA, Vytautas; GAIDELYS, Vaidas. (2004) *Ofšoriniai centrai Lietuvos įmonių tarptautiniame versle: mokomoji monografija*. Kaunas: Technologija. 332 p. ISBN 9955-09-557-1.
11. STUNGYS, Kęstutis; GALDIKAS, Kostas; VENSLOVAS, Irmantas; SAKALAUSKAS, Arvydas. (2001) *Ofšorinis verslas*. Vilnius: UAB Kredito brokeris. 646 p. ISBN 9986-555-23-X.
12. *Ekonomika ir vadyba* (2002) *Tarptautinė ekonomika ir prekyba: 3 knyga*. Kaunas: Technologija. 107 p. ISBN 9955-09-155-X.
13. *Ekonomika ir vadyba*. (2001) *Tarptautinė ekonomika ir prekyba: 4 knyga*. Kaunas: Technologija. 217 p. ISBN 9986-13-927-9.
14. AFINEX GROUP, LTD. *Reasons to move your business or property offshore?* USA: New York [interaktyvus] www.afinex.net [žiūrėta 2009 kovo 16 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.afinex.net/default.asp?l=en&kod=1&id=11>>.

15. ALLIOT PARTELLAS KILIARIS LTD. (2006) *Why go international (offshore)?* Nicosia: Cyprus. [interaktyvus] www.pkcy.com [žiūrėta 2009 kovo 18 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.pkcy.com/why_go_international.html>.
16. ALMEIDE, Aloisio. (2004) *TAX HAVENS: An Analysis of the OECD Work with Policy Recommendations*. UK: Ford School of Public Policy. [interaktyvus] www.docstoc.com [žiūrėta 2010 sausio 21 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.docstoc.com/docs/2394274/TAX-HAVENS-AnAnalysis-of-the-OECD-Work-with-Policy-Recommendations>>.
17. ASSET PROTECTION CORPORATION. (2005) *Offshore planning*. USA: New York. [interaktyvus] www.assetprotectioncorp.com [žiūrėta 2009 balandžio 6 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.assetprotectioncorp.com/offshoreplanning.html>>.
18. BUSINESS INC LTD. (2007) *Ltd company formation*. GB: London. [interaktyvus] www.business-inc.co.uk [žiūrėta 2009 balandžio 8 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.business-inc.co.uk/offshore-company-formation.htm>>.
19. DISTASO, Marcello. (2009) *Private Equity and Hedge Funds: The Tax Challenge*. BG: Amsterdam. [interaktyvus] www.itdweb.org [žiūrėta 2010 sausio 21 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.itdweb.org/financialconference/documents/presentations/9%20202Marcello%20Distaso%20-%20Funds%20presentation%5B1%5D.PPT>>.
20. DWYER, Terry. (2005) *'Harmful' tax competition and the future of offshore financial centres, such as Vanuatu*. [interaktyvus] www.freedomandprosperity.org [žiūrėta 2009 gruodžio 19 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.freedomandprosperity.org/Articles/dwyer-11-00.pdf>>.
21. EURO COMERCE LLC. (2001) *What is a limited liability company?* USA: County of Sussex. [interaktyvus] www.off-shore.net [žiūrėta 2009 balandžio 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.off-shore.net/offshore.eng/aboutllc.htm>>.
22. EUROPEAN INVESTMENT FUND. (2009) *Revised policy on offshore financial centres and governance transparency*. [interaktyvus] www.eif.org [žiūrėta 2009 gruodžio 1 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.eif.org/attachments/publications/about/2009_OFC_and_Governance_Transparency_Policy.pdf>.
23. FOOT, Michael. (2009) *Final report of the independent Review of British offshore financial centres*. UK: London. [interaktyvus] <http://www.hm-treasury.gov.uk> [žiūrėta 2010 sausio 21 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.hm-treasury.gov.uk/d/foot_review_main.pdf>.
24. FOOT, Michael. (2009) *Progress report of the independent Review of British offshore financial centres*. UK: London. [interaktyvus] <http://www.hm-treasury.gov.uk> [žiūrėta 2010 sausio 28 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.hm-treasury.gov.uk/d/indreview_foot_review_progress_apr09_pu772.pdf>

25. FRIEDMAN, Rose; FRIEDMAN, Milton. (2007) *Living tax free*. TTD: International. [interaktyvus] www.blissfullytaxfree.com [žiūrėta 2010 vasario 21 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.blissfullytaxfree.com/PDF/LTFExcerpt.pdf>>
26. GILLESPIE, Peter. *Taxing matters: The G20 and offshore tax havens*. TWN. [interaktyvus] www.twinside.org [žiūrėta 2010 vasario 15 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.twinside.org/sg/title2/resurgence/2009/224/cover5.htm>>.
27. GLOBAL LEGAL GROUP. (2009) *A practical insight to cross-border Corporate Tax work*. UK: London. [interaktyvus] www.researchandmarkets.com [žiūrėta 2010 sausio 20 d.]. Prieiga per internetą: <www.researchandmarkets.com/.../the_international_comparative_legal_guide_to.pdf>.
28. GLOTZER, Melisa. (2009) *Offshore banking*. Worldwide. [interaktyvus] www.lt.articlesphere.com [žiūrėta 2010 vasario 5 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.lt.articlesphere.com/Article/Offshore-Banking---Explained/187543>>.
29. GOVERNMENT ACCOUNTABILITY OFFICE. (2007) *Tax Administration: Additional Time Needed to Complete Offshore Tax Evasion Examinations*. USA: Washington. [interaktyvus] www.gao.gov [žiūrėta 2009 gruodžio 1 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.gao.gov/products/GAO-07-237>>.
30. INTERNATIONAL MONETARY FUND AND THE WORLD BANK. (2003) *Anti-money laundering and combating the financing of terrorism*. [interaktyvus] www.imf.org [žiūrėta 2009 gruodžio 13 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.imf.org/external/np/aml/eng/2003/090503.pdf>>.
31. INTERNAXX LTD. (1999) *Offshore usiness rewiew – history and current status*. GB: London. [interaktyvus] www.lowtax.net [žiūrėta 2009 balandžio 18 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.lowtax.net/lowtax/html/obrdesc.html>>.
32. JURISDICON. (1996) *Ofšorinio verslo ateitis - profesionalių konsultantų rankose*. Vilnius. [interaktyvus] www.jurisdicon.lt [žiūrėta 2009 spalio 5 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.juridicon.lt/index.php?-593341668>>.
33. LOW TAX LIBRARY (1999) *Ineectual property*. USA. [interaktyvus] www.lowtax.net [žiūrėta 2009 spalio 5 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.lowtax.net/lowtax/html/obrdesc.html>>.
34. MARCINKEVIČIUS, Laimonas. (2004) *Ofšorinis verslas*. [interaktyvus] www.verslobanga.lt [žiūrėta 2009 gruodžio 1 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.verslobanga.lt/lt/patark_full/4029ff161fef4>.

35. MIHIR, A.; DESAI, C.; FRITZ, Foley; JAMES, R.; HINES, Jr. (2004) *Economic Effects of Regional Tax Havens*. USA: Boston. [interaktyvus] www.bus.umich.edu [žiūrėta 2009 birželio 18 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.bus.umich.edu/OTPR/WP2004-9.pdf>>.
36. MIHIR, A.; DESAI, C.; FRITZ, Foley; JAMES, R.; HINES, Jr. (2006) *Do tax havens divert economic activity? USA: Boston*. [interaktyvus] www.people.hbs.edu [žiūrėta 2009 birželio 17 d.]. Prieiga per internetą: <www.people.hbs.edu/mdesai/econlettersfinal.pdf>.
37. MITCHELL, J. DanieL. (2002) EBPO ir ES klysta: konkurenciją mokesčių srityje reikėtų ne pulti, o sveikinti. [interaktyvus] www.lrinka.lt [žiūrėta 2009 spalio 5 d.]. Prieiga per internetą: <[http://www.lrinka.lt/index.php/pranesimai_prezentacijos/ebpo_ir_es_klysta_konkurencija_mokesciu_sirtyje_reiketu_ne_pulti_o_sveikinti/2230;from topic id;19](http://www.lrinka.lt/index.php/pranesimai_prezentacijos/ebpo_ir_es_klysta_konkurencija_mokesciu_sirtyje_reiketu_ne_pulti_o_sveikinti/2230;from%20topic%20id%3A19)>.
38. Mokesčių žinios. *Kokiu būdu naikinamas iš užsienio valstybių gautų pajamų dvigubas apmokestinimas*. [interaktyvus] 2006 Nr. 12 [žiūrėta 2009 balandžio 8 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.mzinios.lt/lt/2006322/straipsniai/vmi_konsultuoja/kokiu_budu_naikinamas_is_uzsienio_valstybiu_gautu_pajamu_dvigubas_apmokestinimas.html>.
39. MURPHY, Richard. (2009) *The direct tax cost of tax havens to the UK*. UK: Downham Market. [interaktyvus] www.taxresearch.org.uk [žiūrėta 2010 vasario 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.taxresearch.org.uk/Documents/TaxHavenCostTRLLP.pdf>>
40. OECD, Washington. (2009) *The OECD's Evolving Role in Shaping International Tax Policy*. USA: Washington. [interaktyvus] www.oecdwash.org [žiūrėta 2009 lapkričio 19 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.oecdwash.org/PDFFILES/06_01_09_Gurria_Taxation.pdf>.
41. OECD. (2009) *Money laundering awareness handbook for tax examiners and tax auditors*. [interaktyvus] www.oecd.org [žiūrėta 2009 lapkričio 23 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.oecd.org/dataoecd/61/17/43841099.pdf>>.
42. OFFSHORE FINACIAL SERVICES INFORMATION CENTER. (1998) *Comparison of Offshore Jurisdictions for International Business Companies*. UK: British Virgin Islands. [interaktyvus] www.bviibc.com [žiūrėta 2010 sausio 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.bviibc.com/gencomp.html>>.
43. OFFSHORE CORPORATION. (2008) *Why Should I Have My Own Offshore Corporation?* USA: New York. [interaktyvus] www.offshorecorporation.com [žiūrėta 2009 balandžio 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.offshorecorporation.com/why-offshore.aspx>>.
44. RAPPLE, Colm. (2004) *Tax haven?* UK. [interaktyvus] www.gillmacmillan.ie [žiūrėta 2010 vasario 15 d.]. Prieiga per internetą: <[http://www.gillmacmillan.ie/Ecom/Library3.nsf/FilesWeb/827024DAB637369D802571F800A024/\\$file/Chapter%2012.doc](http://www.gillmacmillan.ie/Ecom/Library3.nsf/FilesWeb/827024DAB637369D802571F800A024/$file/Chapter%2012.doc)>.

45. TAX JUSTICE NETWORK. (2005) *Briefing paper – The price of offshore*. UK. [interaktyvus] www.taxjustice.net [žiūrėta 2010 vasario 20 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/Price_of_Offshore.pdf>
46. TICHON, Nicole; FEDERAL TAX; BUDGET REFORM advocate. (2009) *Tax shell game: The taxpayer cost of offshore corporate tax havens*. US. [interaktyvus] www.uspirg.org [žiūrėta 2010 vasario 20 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.uspirg.org/home/reports/report-archives/tax--budgetpolicy/taxbudget-policy--reports/tax-shell-game-the-taxpayer-cost-of-offshore-corporate-havens>>
47. VAINIENĖ, Rūta. (1998) *Ofšorų medžioklė*. Vilnius: Respublika. [interaktyvus] www.lrinka.lt [žiūrėta 2010 vasario 15 d.]. Prieiga per internetį: <http://www.lrinka.lt/index.php/meniu/ziniasklaidai/straipsniai_ir_komentarai/ofsuru_medziokle/1851;from_topic_id;19>.
48. VAINIENĖ, Rūta. (1999) *Ar taptų Lietuva ofšorų šalimi panaikinus pelno mokestį*. Vilnius: Respublika. [interaktyvus] www.lrinka.lt [žiūrėta 2009 sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.lrinka.lt/index.php/meniu/ziniasklaidai/straipsniai_ir_komentarai/ar_taptu_lietuv_ofsuru_salimi_panaikinus_pelno_mokesti/1250;from_topic_id;19>.
49. VISAS VERSLAS. (2009) *Ofšorinės jurisdikcijos*. Vilnius. [interaktyvus] www.visasverslas.lt [žiūrėta 2009 rugsėjo 19 d.]. Prieiga per internet: <<http://www.visasverslas.lt/portal/index/article/6264>>.
50. WEST, R. Philip. (2009) *Private Equity and Hedge Funds: The Tax Challenge*. USA: Washington. [interaktyvus] www.itdweb.org [žiūrėta 2009 gruodžio 19 d.]. Prieiga per internetą: <[http://www.itdweb.org/financialconference/documents/presentations/9%20-%204-Phil%20West%20Beijing%20presentation%20on%20Funds%20\(Oct%202009\)\(2\)%5B1%5D.PPT](http://www.itdweb.org/financialconference/documents/presentations/9%20-%204-Phil%20West%20Beijing%20presentation%20on%20Funds%20(Oct%202009)(2)%5B1%5D.PPT)>.

PRIEDAI

1 PRIEDAS. Tikslinių teritorijų sąrašas	57
2 PRIEDAS. Eksportas, importas pagal valstybes 2007 m.....	58
3 PRIEDAS. Eksportas, importas pagal valstybes 2008 m.....	62
4 PRIEDAS. Eksportas, importas pagal valstybes 2009 m.....	66
5 PRIEDAS. Tiesioginės užsienio investicijos pagal šalis investuotojas (likutis)	70
6 PRIEDAS. Tiesioginės užsienio investicijos pagal šalis investuotojas	75
7 PRIEDAS. Tarptautinės Lietuvos Respublikos dvišalės dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartys	78
8 PRIEDAS. Ofšoriniai centrai	79

1 PRIEDAS. Tikslinių teritorijų sąrašas

Tikslinių teritorijų sąrašas patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001 m. gruodžio 22 d. įsakymu Nr. 344 *"Dėl Tikslinių teritorijų sąrašo patvirtinimo"* ir pakeistas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004 m. rugpjūčio 16 d. įsakymu Nr. 1K-291 *„Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001 m. gruodžio 22 d. įsakymo Nr. 344 "Dėl Tikslinių teritorijų sąrašo patvirtinimo" pakeitimo“* ir apima šias valstybes:

Andoros Kunigaikštystė	Liberijos Respublika
Angilija	Lichtenšteino Kunigaikštystė
Antigva ir Barbuda	Macao
Aruba	Maderos salos
Azorų salos	Maldyvų Respublika
Bahamų Sandrauga	Maltos Respublika
Bahreino Valstybė	Maršalo Salų Respublika
Barbadosas	Mauricijaus Respublika
Belizas	Meno sala
Bermudų salos	Mergelių salos (JAV)
Brunėjaus Darusalamas	Monako Kunigaikštystė
Didžiosios Britanijos Mergelių salos	Montserratas
Dominikos Sandrauga	Naujoji Kaledonija
Džersis	Nauru Respublika
Džibučio Respublika	Niue
Ekvadoro Respublika	Olandijos Antilai
Guernsis, Sarkas, Aldernis	Panamos Respublika
Gibraltaras	Samoa Nepriklausomoji Valstybė
Grenada	San Marino Respublika
Gvatemalos Respublika	Seišelių Respublika
Honkongas	Sent Kitso ir Nevio Federacija
Jamaika	Sent Pjeras ir Mikelonas
Jungtiniai Arabų Emyratai	Sent Vinsentas ir Grenadinai
Kaimanų salos	Šv. Elenos sala
Kenijos Respublika	Taičio sala
Kipro Respublika	Turkso ir Caicoso salos
Kosta Rikos Respublika	Tongos Karalystė
Kuko salos	Urugvajaus Rytų Respublika
Kuveito Valstybė	Vanuatu Respublika
Libano Respublika	Venesuelos Respublika

2 PRIEDAS. EKSPORTAS, IMPORTAS PAGAL VALSTYBES 2007 M.

Mln. litų

Sąjunga, valstybė	2007 m. sausis–gruodis	
	eksportas	importas
Iš viso	43192,4	61503,5
Europos Sąjunga	27968,5	42029,7
Airija	182,3	167,0
Austrija	184,7	708,4
Belgija	728,3	1774,4
Bulgarija	66,6	62,5
Čekijos Respublika	388,8	959,3
Danija	1749,4	1687,0
Estija	2513,7	2198,3
Graikija	41,2	51,7
Ispanija	609,2	1038,9
Italija	981,3	2451,1
Jungtinė Karalystė	1968,0	1736,0
Kipras	15,2	14,1
Latvija	5562,4	3365,5
Lenkija	2713,7	6532,9
Liuksemburgas	74,6	53,6
Malta	21,0	8,9
Nyderlandai	1295,2	2628,9
Portugalija	101,9	48,8
Prancūzija	1580,0	2153,1
Rumunija	138,3	67,6
Slovakija	80,5	314,8
Slovėnija	31,8	180,9
Suomija	570,3	1720,5
Švedija	1640,9	2301,9
Vengrija	193,6	582,0
Vokietija	4534,4	9221,5
NVS	10566,7	13465,6
Armėnija	3,5	0,3
Azerbaidžanas	30,6	16,9
Baltarusija	1733,4	1220,4
Gruzija	38,0	14,4
Kazachstanas	834,5	208,7
Kirgizijos Respublika	90,0	0,2
Moldovos Respublika	55,4	15,4
Rusija	6473,0	11083,2
Tadžikistanas	86,7	1,2
Turkmėnistanas	1,3	0,4
Ukraina	1176,3	847,9
Uzbekistanas	44,1	56,6
ELPA	1436,4	632,5
Islandija	323,8	45,0
Lichtenšteinas	0,8	0,9

Norvegija	993,4	299,5
Šveicarija	118,4	287,1
Kitos valstybės	3220,7	5375,7
Afganistanas	19,5	-
Albanija	0,1	0,0
Alžyras	36,7	0,0
Andora	0,0	-
Angola	1,0	-
Antigva ir Barbuda	10,5	2,0
Argentina	31,6	51,1
Aruba	0,0	-
Australija	10,3	10,5
Bahamos	0,1	30,9
Bahreinas	0,9	0,3
Bangladešas	1,2	0,6
Barbadosas	0,0	-
Belizas	18,6	15,5
Beninas	2,4	-
Bisau Gvinėja	0,0	-
Bolivija	0,1	0,8
Bosnija ir Hercegovina	2,6	0,6
Brazilija	7,8	71,7
Burkina Fosas	0,2	-
Buvusioji Jugoslavijos Respublika Makedonija	2,2	1,2
Centrinės Afrikos Respublika	0,1	-
Čadas	-	0,0
Čilė	2,3	25,7
Didžiosios Britanijos Mergelių salos	4,9	0,0
Dominika	0,3	-
Dominikos Respublika	8,2	0,1
Drambio Kaulo Krantas	9,0	2,0
Džibutis	56,5	-
Egiptas	4,4	13,8
Ekvadoras	0,5	1,5
Etiopija	16,3	0,7
Falklando (Malvinų) salos	-	1,7
Farerų salos	4,2	4,3
Filipinai	2,2	16,7
Gabonas	0,3	0,1
Gambija	1,3	-
Gana	0,5	1,0
Gibraltaras	24,2	0,1
Grenlandija	0,4	0,1
Gvatemala	0,4	0,3
Gvinėja	0,6	0,0
Haitis	-	0,0
Hondūras	0,0	0,1
Honkongas	23,0	26,3

Indija	32,9	78,4
Indonezija	1,0	66,3
Irakas	63,3	0,0
Iranas	2,3	37,6
Izraelis	50,3	59,2
Jamaika	0,1	-
Japonija	43,2	220,6
Jemenas	0,1	-
Jordanija	1,2	0,3
Jungtinės Valstijos	1109,3	1356,2
Jungtiniai Arabų Emyratai	20,6	23,1
Jungtinių Valstijų mažosios aplinkinės salos	0,0	-
Juodkalnija	0,1	0,3
Kaimanų salos	45,2	-
Kambodža	0,0	0,6
Kamerūnas	10,5	1,1
Kanada	192,0	58,2
Kataras	9,7	1,2
Kenija	24,7	0,0
Kinija	53,0	1720,2
Kolumbija	3,0	85,1
Komorai	8,5	-
Kongas	0,8	0,2
Kongo Demokratinė Respublika	-	0,3
Kosovas	0,5	-
Kosta Rika	0,5	0,9
Kroatija	36,4	23,8
Kuba	0,8	0,2
Kuko salos	-	0,0
Kuveitas	5,1	0,0
Libanas	0,8	1,4
Liberija	16,4	-
Libija	38,3	-
Macao	0,3	0,5
Madagaskaras	-	0,0
Mayotte'as	0,2	-
Malaizija	91,5	70,4
Malavis	0,1	6,5
Maldyvai	0,1	-
Malis	0,4	0,0
Marokas	68,1	106,0
Maršalo Salos	2,3	-
Mauricijus	0,0	0,9
Mauritanija	0,6	0,7
Meksika	18,8	15,6
Mianmaras	0,0	-
Mongolija	10,1	-
Mozambikas	2,2	3,6

Namibija	0,4	0,7
Naujoji Zelandija	17,7	9,1
Nepalas	0,0	0,1
Nigerija	0,4	0,0
Nigeris	0,1	-
Nikaragva	0,0	0,0
Olandijos Antilai	-	0,0
Omanas	2,3	-
Pakistanas	80,2	41,9
Panama	42,2	1,0
Papua Naujoji Gvinėja	0,2	-
Paragvajus	0,3	0,3
Peru	1,3	4,1
Pietų Afrika	5,0	13,2
Pietų Korėja	21,0	144,1
Pitcairnas	0,0	-
Prancūzijos Pietų sritys	0,1	-
Prancūzijos Polinezija	-	0,0
Salvadoras	0,1	0,0
San Marinas	0,0	0,5
Saudo Arabija	160,8	15,1
Seišeliai	2,4	-
Senegalas	1,2	-
Sent Kitsas ir Nevis	0,0	-
Sent Vinsentas ir Grenadinai	2,2	-
Serbija	10,7	5,6
Seuta	0,4	-
Siera Leonė	0,0	-
Singapūras	197,5	18,1
Sirija	0,6	0,1
Sudanas	1,2	-
Svazilandas	-	0,2
Šiaurės Korėja	-	0,3
Šri Lanka	2,4	10,2
Tailandas	5,1	155,2
Taivas	22,5	222,0
Tanzanija	0,0	2,1
Togas	2,2	-
Trinidadas ir Tobagas	0,1	-
Tunisas	18,9	1,5
Turkija	328,8	474,2
Uganda	0,3	-
Urugvajus	1,7	1,4
Venesuela	0,4	2,1
Vietnamas	2,6	33,4
Zimbabvė	-	0,0

3 PRIEDAS. EKSPORTAS, IMPORTAS PAGAL VALSTYBES 2008 M.

Mln. litų

Sąjunga, valstybė	2008 m. sausis–gruodis	
	eksportas	importas
Iš viso	55511,0	73006,3
Europos Sąjunga	33472,4	42016,0
Airija	152,6	138,6
Austrija	166,7	642,5
Belgija	916,5	1751,0
Bulgarija	93,1	86,0
Čekijos Respublika	399,8	1086,1
Danija	2598,0	1560,9
Estija	3169,8	2115,7
Graikija	40,9	55,7
Ispanija	906,9	1043,1
Italija	884,0	2598,2
Jungtinė Karalystė	2567,8	1371,9
Kipras	20,2	98,0
Latvija	6442,2	3801,0
Lenkija	3207,8	7291,3
Liuksemburgas	96,3	93,3
Malta	25,6	6,3
Nyderlandai	1896,5	2562,2
Portugalija	151,2	50,1
Prancūzija	2682,4	2088,7
Rumunija	122,1	84,3
Slovakija	93,0	329,4
Slovėnija	30,4	212,9
Suomija	760,8	1525,5
Švedija	1885,5	2170,1
Vengrija	183,9	605,4
Vokietija	3974,6	8647,8
Įvairios šalys (Atsargos ir maisto atsargos, tiekiamos vykdant Bendrijos vidaus prekybą)	3,8	-
NVS	14320,3	24747,8
Armėnija	3,7	0,8
Azerbaidžanas	52,7	23,2
Baltarusija	2495,8	1247,0
Gruzija	53,9	17,9
Kazachstanas	640,5	488,3
Kirgizijos Respublika	105,9	0,3
Moldovos Respublika	72,8	14,7
Rusija	8916,5	21854,8
Tadžikistanas	120,8	0,2
Turkmėnistanas	7,1	0,0
Ukraina	1805,4	1017,4
Uzbekistanas	45,3	83,3
ELPA	1749,5	735,1

Islandija	62,5	47,3
Lichtenšteinas	0,4	1,3
Norvegija	1165,9	409,4
Šveicarija	520,8	277,2
Kitos valstybės	5968,7	5507,4
Afganistanas	22,4	0,0
Albanija	0,1	0,0
Alžyras	176,7	0,9
Andora	0,0	-
Angola	1,3	-
Antigva ir Barbuda	0,3	13,2
Argentina	65,0	59,2
Australija	47,5	7,9
Bahamos	59,7	0,0
Bahreinas	1,6	0,6
Bangladešas	1,9	0,8
Barbadosas	0,0	-
Belizas	11,8	0,1
Beninas	2,9	0,1
Bermuda	-	0,0
Bisau Gvinėja	0,0	-
Bolivija	0,7	2,0
Bosnija ir Hercegovina	2,4	1,4
Brazilija	88,1	114,2
Buvusioji Jugoslavijos Respublika Makedonija	1,7	2,2
Centrinės Afrikos Respublika	-	0,1
Čadas	-	0,0
Čilė	4,4	31,4
Didžiosios Britanijos Mergelių salos	16,0	17,2
Dominika	0,1	0,0
Dominikos Respublika	0,5	0,0
Dramblio Kaulo Krantas	5,9	1,4
Džibutis	0,0	-
Egiptas	18,5	16,1
Ekvadoras	0,5	6,0
Etiopija	97,8	1,1
Falklando (Malvinų) salos	-	0,8
Farerų salos	7,6	2,8
Filipinai	0,7	10,2
Gabonas	0,1	-
Gambija	1,6	-
Gana	1,4	0,5
Gibraltaras	128,9	0,0
Grenada	0,5	-
Grenlandija	0,2	0,6
Gvatemala	0,5	0,7
Gvinėja	6,1	-
Haitis	0,1	0,0

Hondūras	0,2	0,1
Honkongas	19,5	32,7
Indija	923,1	87,5
Indonezija	1,6	26,7
Irakas	63,1	-
Iranas	1,9	23,7
Izraelis	49,5	64,7
Jamaika	0,1	0,0
Japonija	46,2	169,9
Jemenas	12,6	-
Jordanija	1,6	0,5
Jungtinės Valstijos	1775,7	1275,0
Jungtiniai Arabų Emyratai	20,7	7,1
Juodkalnija	1,5	0,1
Kambodža	0,0	0,3
Kamerūnas	2,6	0,9
Kanada	672,7	56,3
Kataras	7,9	2,7
Kenija	1,1	0,0
Kinija	65,2	1870,0
Kolumbija	2,2	2,5
Komorai	0,6	-
Kongas	8,6	0,0
Kongo Demokratinė Respublika	7,4	2,4
Kosovas	0,4	0,0
Kosta Rika	0,5	0,3
Kroatija	29,3	18,4
Kuba	2,1	0,1
Kuko salos	0,0	-
Kuveitas	3,9	0,0
Laosas	-	0,0
Libanas	12,9	0,6
Liberija	0,3	1,1
Libija	12,7	0,0
Macao	0,2	0,5
Madagaskaras	0,0	0,0
Malaizija	44,2	45,8
Malavis	-	4,2
Malis	0,9	0,0
Marokas	115,7	184,2
Maršalo Salos	1,6	-
Mauricijus	0,2	0,0
Mauritanija	1,3	1,5
Meksika	178,4	17,4
Mianmaras	-	0,1
Mongolija	7,3	0,2
Mozambikas	0,0	1,6
Namibija	16,0	0,6
Naujoji Zelandija	67,1	13,3

Nepalas	0,1	0,1
Nigerija	26,0	0,1
Nigeris	0,2	-
Nikaragva	0,0	0,0
Okupuota Palestinos teritorija	0,0	-
Olandijos Antilai	0,2	-
Omanas	76,2	-
Pakistanas	13,0	42,2
Panama	23,6	0,2
Papua Naujoji Gvinėja	0,3	-
Paragvajus	0,6	0,6
Peru	0,9	5,8
Pietų Afrika	3,3	25,7
Pietų Korėja	22,8	200,0
Prancūzijos Pietų sritys	0,1	-
Prancūzijos Polinezija	-	0,0
Pusiaujo Gvinėja	0,4	-
Salvadoras	0,6	0,0
San Marinas	0,7	0,6
Saudo Arabija	79,6	7,2
Seišeliai	0,8	-
Senegalas	0,3	0,0
Sent Kitsas ir Nevis	0,0	-
Sent Vinsentas ir Grenadinai	1,5	0,0
Serbija	18,4	14,3
Siera Leonė	1,7	-
Singapūras	240,4	22,9
Sirija	20,1	0,2
Sudanas	0,0	-
Surinamas	-	0,0
Svazilandas	-	0,7
Šiaurės Korėja	-	0,2
Šri Lanka	1,4	11,2
Tailandas	4,9	302,2
Taivanas	19,5	202,3
Tanzanija	0,3	1,5
Togas	2,2	-
Trinidadas ir Tobagas	0,1	0,0
Tunisas	16,5	1,5
Turkija	387,8	398,2
Uganda	0,7	0,0
Urugvajus	17,4	1,9
Vanuatu	0,0	-
Venesuela	0,0	2,7
Vietnamas	2,7	60,3
Zambija	0,2	0,0
Zimbabvė	0,1	0,1

4 PRIEDAS. EKSPORTAS, IMPORTAS PAGAL VALSTYBES

Mln. litų

Sąjunga, valstybė	2009 m. sausis–gruodis	
	eksportas	importas
Iš viso	40724,9	45138,0
Europos Sąjunga	26177,8	26537,8
Airija	134,7	71,3
Austrija	151,6	350,0
Belgija	705,4	1334,9
Bulgarija	59,8	66,3
Čekijos Respublika	280,9	829,9
Danija	1554,9	997,7
Estija	2913,4	1184,5
Graikija	57,4	40,9
Ispanija	674,8	673,8
Italija	815,4	1723,2
Jungtinė Karalystė	1790,0	750,2
Kipras	10,9	9,6
Latvija	4088,6	2866,4
Lenkija	2917,9	4497,3
Liuksemburgas	44,1	26,4
Malta	2,2	3,9
Nyderlandai	2066,1	1839,3
Portugalija	141,9	39,2
Prancūzija	1306,3	1127,8
Rumunija	75,8	89,8
Slovakija	88,7	241,6
Slovėnija	78,1	208,3
Suomija	629,6	834,7
Švedija	1467,4	1224,0
Vengrija	176,7	466,6
Vokietija	3944,3	5040,3
NVS	9580,7	14978,7
Armėnija	6,0	1,0
Azerbaidžanas	60,7	13,5
Baltarusija	1923,5	748,7
Gruzija	32,9	19,4
Kazachstanas	697,1	130,9
Kirgizijos Respublika	51,1	0,8
Moldovos Respublika	63,7	20,6
Rusija	5392,3	13602,6
Tadžikistanas	71,9	0,0
Turkmėnistanas	15,5	0,5
Ukraina	1221,5	427,7
Uzbekistanas	44,5	13,1
ELPA	1252,4	410,2
Islandija	49,6	40,1
Lichtenšteinas	0,1	0,5

Norvegija	1018,5	215,7
Šveicarija	184,3	154,0
Kitos valstybės	3714,0	3211,3
Afganistanas	13,1	1,6
Albanija	0,3	0,2
Alžyras	35,4	0,0
Angola	4,0	-
Antigva ir Barbuda	0,2	-
Argentina	2,4	53,2
Australija	29,9	2,9
Bahamos	0,9	-
Bahreinas	1,1	0,5
Bangladešas	7,9	0,7
Barbadosas	0,2	-
Belizas	1,2	0,0
Beninas	3,3	-
Bermuda	0,0	-
Bolivija	0,6	0,7
Bosnija ir Hercegovina	2,5	0,2
Brazilija	6,7	76,5
Brunėjus	-	0,0
Burkina Fosas	0,3	-
Buvusioji Jugoslavijos Respublika Makedonija	1,2	0,3
Čadas	-	0,0
Čilė	5,5	22,4
Didžiosios Britanijos Mergelių salos	1,0	0,0
Dominika	1,3	-
Dominikos Respublika	0,3	0,1
Drambio Kaulo Krantas	3,7	0,3
Egiptas	87,9	20,7
Ekvadoras	0,6	5,8
Etiopija	45,1	0,4
Farerų salos	5,5	5,3
Filipinai	1,5	4,6
Gabonas	0,3	-
Gajana	0,1	-
Gambija	1,0	-
Gana	0,7	2,1
Gibraltaras	0,8	0,0
Grenada	0,2	-
Grenlandija	0,1	0,0
Guamas	0,0	-
Gvatemala	0,2	0,0
Gvinėja	0,6	0,0
Haitis	0,1	0,0
Hondūras	0,1	0,1
Honkongas	21,3	21,8
Indija	239,0	70,5

Indijos vandenyno britų sritis	0,1	-
Indonezija	4,4	38,4
Irakas	18,6	-
Iranas	4,3	8,9
Izraelis	29,6	29,7
Japonija	44,2	63,0
Jemenas	1,1	-
Jordanija	3,0	0,2
Jungtinės Valstijos	1200,9	504,8
Jungtiniai Arabų Emyratai	183,7	16,8
Juodkalnija	0,7	0,3
Kambodža	-	0,2
Kamerūnas	4,4	0,5
Kanada	215,0	86,3
Kataras	0,8	2,4
Kenija	35,5	0,1
Kinija	75,6	1122,7
Kolumbija	2,9	2,1
Komorai	0,1	-
Kongas	13,5	-
Kongo Demokratinė Respublika	22,5	0,2
Kosovas	0,6	0,0
Kosta Rika	0,3	1,4
Kroatija	28,4	10,9
Kuba	2,6	0,1
Kuko salos	0,0	-
Kuveitas	3,1	3,6
Libanas	3,4	0,8
Liberija	0,3	-
Libija	96,8	-
Macao	0,0	0,4
Madagaskaras	0,0	0,0
Malaizija	9,7	21,4
Malavis	0,1	15,7
Maldyvai	0,0	-
Malis	0,6	-
Marianos šiaurinės salos	-	0,0
Marokas	54,6	40,8
Maršalo Salos	0,3	-
Mauricijus	3,0	0,0
Mauritanija	11,8	1,7
Meksika	64,8	73,7
Mianmaras	-	0,1
Mongolija	3,1	0,0
Mozambikas	0,1	6,9
Namibija	0,5	0,4
Naujoji Zelandija	15,5	7,9
Nepalas	0,0	0,1
Nigerija	282,6	0,3

Nigeris	0,0	-
Nikaragva	0,1	0,0
Okupuota Palestinos teritorija	0,0	-
Olandijos Antilai	0,1	-
Omanas	2,1	1,9
Pakistanas	171,0	28,8
Panama	21,5	0,1
Papua Naujoji Gvinėja	0,2	-
Paragvajus	1,3	0,3
Peru	1,5	4,8
Pietų Afrika	10,5	13,6
Pietų Korėja	17,7	84,9
Prancūzijos Pietų sritys	0,1	-
Prancūzijos Polinezija	0,0	0,0
Pusiaujo Gvinėja	0,5	-
Ruanda	0,0	-
Salvadoras	0,0	0,0
San Marinas	0,3	0,2
Saudo Arabija	52,5	8,3
Senegalas	6,6	-
Sent Kitsas ir Nevis	0,0	-
Sent Lusija	0,0	-
Sent Vinsentas ir Grenadinai	0,8	-
Serbija	9,0	2,6
Siera Leonė	2,9	0,0
Singapūras	83,8	14,7
Sirija	12,7	0,1
Sudanas	0,2	-
Surinamas	0,0	-
Svazilandas	-	0,1
Šiaurės Korėja	0,0	0,0
Šri Lanka	6,4	10,2
Tailandas	3,0	255,6
Taivanas	12,0	97,5
Tanzanija	13,1	3,0
Togas	2,7	-
Trinidadas ir Tobagas	0,0	-
Tunisas	4,4	1,1
Turkija	222,5	257,8
Uganda	0,2	0,0
Urugvajus	32,7	1,1
Venesuela	0,1	2,6
Vietnamas	19,2	68,3
Zambija	0,1	0,0
Zimbabvė	0,0	0,1
Žalioji Kyšulys	0,1	-

5 PRIEDAS. Tiesioginės užsienio investicijos pagal šalį investuotojas

Likutis laikotarpio pabaigoje, mln. lt.

Šalis/Netai	1997 m.	1998 m.	1999 m.	2000 m.	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.	2008	2009 m.
Iš viso	14478,62	21927,18	30537,08	35492,83	40836,97	48560,89	54792,39	60899,77	91222,22	102980,9	136021,7	134926,86	132308,28
Europa	10172,61	16651,49	25352,4	29807,64	35796,61	42738,6	48609,92	55116,91	86435,82	98218,79	130143,41	128386,81	124362,78
Airija	636,05	870,53	838,29	602,2	375,07	201,61	137,68	149,18	301,58	406,11	824,36	1059,82	1133,73
Albanija	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,16	0,16	0,16
Austrija	316,79	374,83	316,48	188,25	191,81	167,2	181,35	1463,6	2277,42	1826,37	756,37	810,07	1006,1
Baltarusija	16,97	25,33	31,56	14,43	12,24	4,11	21,94	53,86	79,36	88	356,94	475,91	471,56
Belgija	46,56	95,61	127,83	217,58	391,58	303,41	257,48	255,85	189,27	209,17	274,65	460,92	585
Bosnija ir Hercegovina	0	0	0	0	3,11	5,29	12,35	12,2	15,75	18,53	14,05	3,71	2,52
Bulgarija	28,38	31,4	24,82	15,56	4,22	0,72	0,86	1,27	2,19	2,72	5,62	1,49	-7,92
Čekija	46,41	97,71	97,68	49,43	46,66	55,97	60,79	93,28	147,23	193,88	200,55	218,1	190,42
Danija	812,43	1333,64	2755,1	5332,28	7788,96	8313,57	9376,55	9328,02	13220,28	16313,69	17392,8	14420,67	13201,33
Didžioji Britanija	1217,64	1549,04	2013,27	2302,19	2641,67	2706,23	2787,5	2234,74	1754,54	1650,79	2203,04	2610,14	2007,05
Estija	438,71	977,41	1239,96	2346,29	3421,45	5445,01	5512,61	4997,38	6212,06	6879,44	7707,37	9186,6	9158,62
Farerai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,12	0,49	0,84	0,66
Germėnis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	102,53	198,44
Gibraltaras	0	29,65	36,65	60,12	58,12	77,68	72,06	67,48	0,85	0,18	15,48	62,51	99,02
Graikija	2,5	4,52	7,41	11,15	8,74	4,43	2,34	1,96	2,21	1,41	1,43	1,96	-20,32
Islandija	81,61	114,03	116,5	82,65	76,74	78,09	58,71	108,06	124,8	325,81	664,73	751,73	745,83
Ispanija	24,24	14,04	8,09	21,89	-55,18	16,42	13,16	10,24	7,6	14,08	130,61	263,57	45,53
Italija	115,5	262,2	146,71	91,68	139,89	259,99	328,64	301,35	416,41	428,9	405,86	353,98	199,15
Jugoslavija	0,98	0,16	0,62	0,35	43,61	1,87	0	0	0	0	0	0	0
Kipras	106,23	181,35	224,81	215,33	213,34	344,19	524,55	774,24	725,66	1347,61	3180,85	3757,39	3514,53
Kroatija	0	0,05	0,15	0,09	0,08	0	0	0	0	0,16	2,21	0,4	8,95
Latvija	73,79	110,47	222,05	407,37	504,18	661,18	876,53	765,11	1129,44	1463,08	6308,83	7302,51	6592,87
Lenkija	144,68	269,83	572,06	651,14	862,95	1032,4	1077,54	1157,84	1511,96	7623,33	26763,36	15445,32	12576,23
Lichtenšteinas	26,61	43,68	73,74	192,03	221,88	306,34	299,41	359,65	347	405,38	241,42	223,46	294,28
Liuksemburgas	610,42	894,86	1218,31	1208,55	1231,69	785,82	752,47	694,86	859,92	2974,88	2390,26	2935,29	3032,9
Malta	0,04	0,04	0,11	0	0,51	0,23	0,24	0,33	540,63	552,08	607,96	842,86	1789,78

Šalis/Metrai	1997 m.	1998 m.	1999 m.	2000 m.	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.	2008	2009 m.
Meno sala	0	0	0	5,44	22,32	11,8	21,95	14,68	131,91	499,86	602,75	255,67	301,34
Moldova	0,14	0,03	0	0	0	0,04	0,1	0,17	0,09	0	0	0,05	0,07
Nyderlandai	211,51	179,12	355,38	522,43	627,84	881,53	1232,33	2396,34	2585,44	2603,41	5639,77	6412,78	8955,9
Norvegija	412,59	884,55	1315,22	1486,17	1612,37	1582,85	1677,9	1821,8	1905,62	2516,11	3553,83	4667,49	5024,62
Portugalija	3,51	32,18	39,2	68,98	18,85	0,17	0,2	0,33	-1,97	1,86	14,48	7,66	1,96
Prancūzija	221,31	287,71	357,61	393,7	433,63	619,85	630,89	733,75	962,87	1122,42	1590,62	2095,22	3329,53
Rumunija	0,04	0	0	0	0	0	0	1,05	3,51	0,73	0,63	-8,83	-18,32
Rusija	256,63	356,59	355,81	236,01	480,44	2130,86	3098,89	4827,48	22303,93	17504,51	12533,31	10838,76	7711,16
Serbija	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,16	0,12	0,56
Serbija ir Juodkalnija	0	0	0	0	0	0	3,8	3,77	0,03	0	0	0	0
Slovakija	25,87	25,49	19,52	25,2	35,76	45,83	44,38	43,61	40,38	42,24	76,03	104,2	115,56
Slovėnija	0,07	0,17	0,31	0,07	0,03	0,89	0,52	1,89	0,93	0,53	3,07	3,59	2,35
Suomija	634,9	1964,79	3268,61	2299,22	2441,38	2972,59	4175,31	4969,64	5836,03	7184,4	7416,87	7221,18	6527,95
Švedija	1747,02	3142,75	5319,83	5882,53	6691,34	7482,89	8203,18	9225,95	10306,33	11529,78	14095,64	19785,01	18290,58
Šveicarija	238,94	332,88	1622,47	1894,96	1510,08	1454,4	1597,71	1648,36	1658,45	1900,02	2025	2672,74	3063,63
Turkija	2,88	35,2	113,9	134,68	159,53	169,33	178,44	216,33	94,9	17,54	18,19	14,36	3,49
Ukraina	15,46	39,64	65,54	46,95	38,81	23,51	27,85	47,11	31,66	26,77	91,89	92,3	83,87
Vengrija	4,26	6,35	7,05	8,37	18,42	7,93	27,52	63,32	63,15	75,28	63,04	63,6	156,87
Vokietija	1650,94	2083,66	2419,75	2592,37	3522,49	4562,37	5334,19	6030,83	10646,4	10465,21	11968,73	12868,97	13420,9
Afrika	4,08	6,02	13,31	3,19	2,26	0,23	5,32	34,38	32,13	30,12	15,72	22,66	137,93
Egiptas	0	0	0	0	0	0	2,07	7,63	7,64	7,65	7,67	7,68	7,69
Liberija	0	0,26	0,01	1,12	0,04	0	0	0	0	0,02	0,03	0	0
Malis	2,6	2,44	3,86	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Marokas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-0,38
Mauricijus	0	0,16	8,14	0,78	0	0	3,07	6,52	7	6,74	4,58	0	123,63
Mauritanija	0	1,89	0	0	0	0	0	0,03	0	0	1,96	2,24	1,32
P.A.R.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,24	0,28	2,04
Seišeliai	1,48	1,27	1,3	1,29	2,22	0,23	0,18	19,96	17,28	15,39	0,9	11,46	3,36

Šalis/Metai	1997 m.	1998 m.	1999 m.	2000 m.	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.	2008	2009 m.
Tunisas	0	0	0	0	0	0	0	0,24	0,21	0,12	0,34	1	0,27
Amerika	4172,35	4943,49	4545,44	4917,35	4399,97	5356,61	5814,26	5454,51	4088,77	3693,05	4304,48	4561,34	5507,27
Antigva ir Barbuda	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2,61	2,96	1,56
Argentina	9,53	1,77	0,04	0	0	0	0	0	0,02	0,03	0,23	0,56	0,99
Bahamos	2,86	3,33	2,21	2,8	2,9	1,59	0,91	0,15	1,11	4,7	7,64	5,97	1,77
Belizas	0	0	0,3	0,52	0,53	9,18	24,28	24,28	18,21	0	9,86	7,98	10,74
Bermuda	36,22	13,94	0,21	0,24	0	0	21,28	20,92	5,22	0	1,66	2,59	1,45
Bolivija	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,12	0,12	0
Brazilija	0	0	0	0	-0,04	0	0	0	0	0,02	2,55	3,52	1,76
Dominikos Respublika	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,42	0,6	0,4
Ekvadoras	0,03	0,03	0,03	0,04	0,01	0	0	0	0	0	0	0	0
JAV	3986,78	4653,16	4258,33	4458,83	3723,38	4287,84	4665,1	4636,03	3294,56	2824,89	3016,43	3142,03	3587,76
Kaimanų salos	0	7,53	0,11	0	0	0	0	7,78	-0,6	231,68	566,14	462,25	7,67
Kanada	98,58	167,66	165,25	241,01	197,25	262,69	374,47	436,01	532,24	491,91	484,63	561,61	646,05
Kolumbija	0,42	1,03	0,78	0,55	0	0	0	0	0	0	0	0	0,21
Kuba	0	0	0	0,01	0,02	0	0	0	0	0	0	0	0
Meksika	0	0	0	0	0	0	0	3,72	3,87	12,95	2,96	14,25	54,13
Mergelės salos (Didžio)	19,74	32,5	29,92	33,63	403,62	720,32	682,22	267,3	187,28	81,13	145,15	266,14	155,22
Mergelės salos (JAV)	0,13	0	0	0	0	7,01	0	0	0,04	0,14	0,34	0,08	0,03
Olandijos Antilai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1,96	0,76
Panama	17,66	60,54	88,26	179,72	72,3	67,98	46	58,32	46,6	45,6	62,14	87,68	105,8
Peru	0,36	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1,16	1,04	0,52
Salvadoras	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,44	0	0
Sent Kitsas ir Nevis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	990,45
Turkso ir Kaikoso salo	0	0	0	0	0	0	0	0	0,22	0	0	0	0
Urugvajus	0,04	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Azija	29,12	118,24	296,81	330,66	363,11	256,34	249,25	216,23	506,31	640,3	974,67	1529,45	1912,99
Armėnija	0	0	0	0	0,06	0,02	0,14	0,42	0,53	0,38	2	3,99	2,72

Šalis/Metrai	1997 m.	1998 m.	1999 m.	2000 m.	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.	2008	2009 m.
Azerbaidžanas	0,5	0,09	0,24	0,2	0,19	0,11	0,51	1,33	1,18	1,14	5,35	5,26	4,05
Gruzija	0	6,13	24,73	23,48	18,54	19,99	24,94	27,92	26,94	33,26	26,25	47,18	39,25
Honkongas	-1,32	0,84	127,89	160,93	170,42	72,28	47,3	15,22	13,13	9,92	3,35	3,53	4,02
Indija	0	0	0	0	0,6	0,01	0,03	0,06	4,13	9,71	14,3	5,53	5,43
Irakas	0	0	0	0	0	0,01	0,04	0,04	0,03	0	0	0	0
Iranas	0	0	0	0	0	0,02	0,03	0	0,02	0,04	0,03	0	0
Izraelis	6,66	7,43	7,07	7,08	16,68	21,7	16,24	23,89	52,5	86,38	234,74	531,12	201,46
Japonija	5,16	4,92	0,78	1,18	0,12	0,04	0,92	0,72	2,83	8,22	11,66	12,98	10
Jemenas	0,16	0,15	0,14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jordanija	0	0	0,03	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jungtiniai Arabų Emyrai	0,19	0,21	0,15	0,5	1,46	1,48	1,14	5,21	2,53	0,15	0	1,38	1,41
Kazachija	1,62	4,43	5,79	6,58	6,83	10,37	18,73	50,29	56,97	62,79	69,29	68,03	62,6
Kinija	3,84	34,57	51,25	46,7	44,1	60,14	50,57	31,24	35,45	37,5	44,61	34,13	28,4
Kirgizija	0,04	0,01	0	0	0	0	0	0	0	0	0,24	0	2,53
Laosas	0	0,02	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Libanas	1,02	3,58	2,46	3,6	0,14	0,17	0,05	0,04	2,79	1,88	3,82	5,95	5,16
Malajzija	1,36	3,1	0	2,19	8,76	8,76	8,76	8,76	8,76	8,76	1,72	1,65	0,8
Pakistanas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pietų Korėja	0,15	8,58	27	27,38	17,8	14,11	8,98	4,45	3,94	64,81	191,56	214,76	219,03
Saudo Arabija	8,84	39,95	46,27	45,05	73,59	43,47	67,45	43,68	45,06	64,74	74,46	53,05	27,68
Singapūras	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,46	2,71	1,66	0,75
Sirija	0	0	0	0	0	0	0	0	0,12	0,16	0,2	0,2	0,1
Tadžikija	-0,45	1,16	0,75	4,13	3,27	3,42	2,7	2,51	0,3	0	0	0	0
Tailandas	0	0,42	1,63	1,66	0,37	0	0	0	248,6	248,6	286,87	532,71	1278,81
Taivanas	0	0	0	0	0	0	0	0,03	0	1,06	0	0	0
Turkmenija	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,04	0,04	0,04
Uzbekija	1,35	2,65	0,63	0	0,18	0,24	0,72	0,42	0,5	0,34	0,19	5,02	18,15
Vietnamas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1,28	1,28	0,6

6 PRIEDAS. Tiesioginės užsienio investicijos pagal šalis investuotojas
Investuota per laikotarpį, mln. lt.

Šalis /Metai	1997m.	1998 m.	1999 m.	2000 m.	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.
Iš viso	3702	1945,83	1515,49	1783,25	2151,33	2851,94	5000,19	5085,35	4297,65	864,51			
Europa	3382,05	1727,35	1556,97	1687,45	2273,22	499,02	2268,59	3111,8	4853,8	5052,18	3835,91	295,17	
Airija	-14,9	39,53	-75,33	-1,92	-18,19	8,93	25,94	23,39	10,39	82,19	-24,35	-5,9	
Albanija	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Austrija	32,03	7,79	-11,61	-8,74	-3,86	8,68	455,72	122,21	-353,41	62,96	10,22	24,62	
Baltarusija	0,13	0,98	-2,75	0,64	1,16	4,41	12,19	1,31	9,32	68,9	14,33	-2,32	
Belgija	3,46	7,71	-1,35	31,56	23,39	17,62	4,21	-11,34	-16,65	13,01	32,28	57,11	45,27
Bosnija ir Hercegovina	0	0	0	0,77	2,16	-0,64	-0,03	1,54	0,03	-0,02	-1,23	0	0
Bulgarija	1,27	0,82	-2,69	-1,49	-0,12	0,08	0,01	-2	0,72	0,84	-2,26	-4,81	-9,82
Čekija	14,34	3,51	-13,57	0,05	0,65	0,46	1,09	7,44	18,36	1,83	4,78	5,76	-14,65
Danija	99,69	128,64	372,37	228,7	407,79	317,15	77,48	125,68	500,78	409,2	-856,93	382,94	-198,8
Didžioji Britanija	75,17	129,93	140,58	57,39	74,71	50,54	-37,24	-54,92	-99,33	-24,02	193	40,16	42,57
Estija	152,29	80,72	63,84	231,84	453,23	381,88	-310,16	158,92	269,14	124,78	314,37	419,29	-248,63
Farerai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,12	0,02	0,07	-0,05
Germenis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	50,69	-4,43
Gibraltaras	0	8,89	1,17	2,28	2,71	3,28	-2,22	-1,14	-16,25	-0,07	15,36	0,4	14,06
Graikija	-0,44	0,41	2,05	-0,62	-0,15	-1,14	0,28	-0,04	0,12	-0,6	-1,23	1,67	-12,62
Islandija	1,64	5,92	-1,35	1,18	11,09	-5,89	2,22	19,11	18,89	18,02	100,32	-84,73	12,77
Ispanija	5,04	-4,26	-0,14	3,2	-14,05	14,94	0	-0,63	-0,81	13,05	31,32	41,48	1,46
Italija	45,61	9,64	-44,73	3,3	18,12	23,97	6,33	-4,27	11,07	-2,01	-25,09	-8,24	19,9
Jugoslavija	0,16	-0,37	0	-1,72E-15	0,84	0	0	0	0	0	0	0	0
Kipras	3,43	18,34	10,64	-2,9	-18,34	93,11	22,55	47,27	-188,7	518,97	134,68	60,72	-134,98
Kroatija	0	0	-0,01	0	0	0	0	0	0	0,15	0,08	0,02	-0,05
Latvija	1,97	35,49	13,3	39,08	17,71	81,69	28,57	-38,79	97,58	87,83	1137,24	207,45	-274,61
Lenkija	13,06	66,78	35,91	50,23	6,45	-7,72	0,15	28,55	70,35	6135	594,1	50,21	1641,28
Lichtenšteinas	1	6,19	5,85	25,69	-28,36	16,45	14,3	-4,64	13,52	-29,31	-4,29	-0,67	5,95
Liuksemburgas	38,88	23,73	-5,72	2,3	-53,84	-108,29	42,24	-57,27	54,49	306,08	71,06	250,12	-113,35
Malta	0	0	0,04	-0,05	0,17	0	0,04	0	138,96	6,39	34,5	105,62	368,55
Meno sala	0	0	2,27	0,23	-1,72	4,01	-1,69	4,28	20,33	32,58	-94,97	10,97	

Šalis/Netai	1997m.	1998 m.	1999 m.	2000 m.	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.
Moldova	0	-0,01	0	0	0	0	0,07	0,1	-0,07	0	0	0,01	0,01
Nyderlandai	4,03	-2,22	46,45	22,8	89,54	-60,46	55,12	97,59	85,59	26,9	736,94	-412,28	447,54
Norvegija	64,52	190,67	77,74	91,58	22,39	11,21	61,14	42,97	37,24	259,36	365,9	174,37	11,66
Portugalija	0,29	-0,29	8,12	3,14	-10,85	-0,39	0	-0,01	-0,59	3,01	4,08	-3,67	-1,27
Prancūzija	32,27	30,4	14,64	24,13	3,14	61,78	-10,51	82,34	70,75	14,82	108,05	253,58	-23,07
Rumunija	0	-0,01	0	0	0	0,15	0	0,56	-0,34	-0,33	-1,21	-1,03	-6,43
Rusija	19,29	55,9	-0,3	-26,12	62,54	537,01	129,74	578,92	1066,53	-3750,9	792,98	424,01	22,49
Serbija	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Serbija ir Juodkalnija	0	0	0	0	0	0	0,09	0	-0,93	0	0	0	0
Slovakija	0,67	-0,75	-2,48	0,09	4,43	0,13	0,48	-1,29	0,29	0,02	8,91	0,93	14,91
Slovėnija	0	0,03	-0,01	-0,02	0,01	0,57	-0,57	1,63	-1,26	-0,37	0,11	0,07	-0,21
Suomija	56,68	1148,13	183,36	110,49	52,26	171,56	359,36	114,67	246,16	373,77	-107,44	-165,5	-323,77
Švedija	169,77	1265,59	308,54	656,23	281,15	321,03	-51,06	383,35	174,09	332,35	912,94	1318,18	-1310,22
Šveicarija	9,98	39,52	354,69	88,94	-22,42	67,01	1,15	46,8	20,93	95,06	4,77	131,58	49,12
Turkija	-0,01	27,56	0,13	7,76	6	2,62	10,68	4,25	-16,21	-0,3	-0,71	-0,62	-2,68
Ukraina	2,6	-2,22	5,06	-9,55	-3,4	-1,73	1,1	4,95	-13,03	8,52	-5,09	-7,14	9,96
Vengrija	-0,01	-0,05	-0,4	0,39	5,88	1,24	6,29	6,02	-0,36	1,62	-0,76	3,99	36,22
Vokietija	107,87	90,45	107,32	2,79	304,44	302,97	60,7	201,68	418,04	224,35	212,79	640,17	203,72
Afrika	0,09	0,38	1,53	-1,83	0,4	0,22	1,2	4,54	0,73	-4,75	-0,97	2,67	54,03
Egiptas	0	0	0	0	0	0	0,12	0,02	0	0	0	0	-0,01
Liberija	0	0	-0,15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Malis	0,08	0	0,48	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Marokas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-0,32
Mauricijus	0	0,07	1,15	-1,81	0	0	1,66	0,09	0,18	0	-0,1	0	55,32
Mauritanija	0	0,36	0	0	0	0	0	-0,01	0	0	0	0	0
P.A.R.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,21
Seišėliai	0,01	-0,05	0,05	-0,02	0,4	0,22	-0,58	4,32	0,64	-4,75	-1,09	2,67	-1,09
Tunisas	0	0	0	0	0	0	0	0,12	-0,09	0	0,22	0	-0,08
Amerika	366,58	278,24	169,74	-27,46	110,21	400,59	77,8	-112,17	-327,72	138,48	-37,8	287,32	417,18

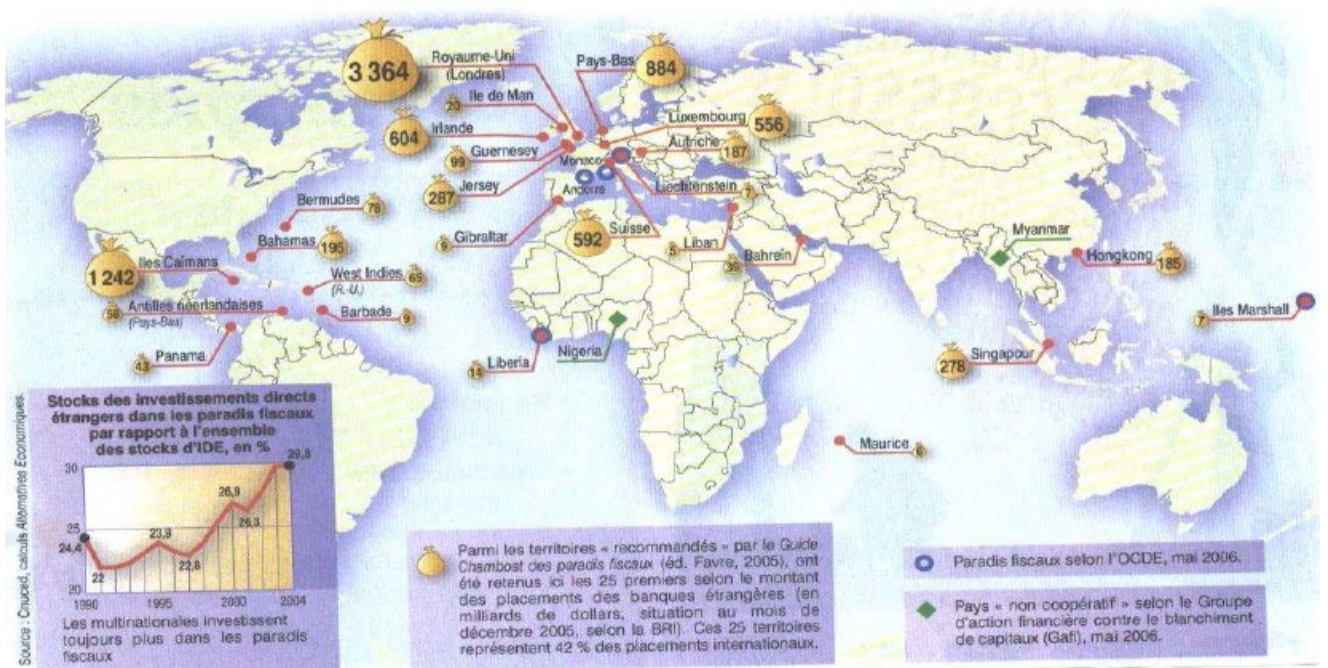
Šalis / Metai	1997m.	1998 m.	1999 m.	2000 m.	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.
Antigua ir Barbuda	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,15	0	0
Argentina	2,63	-2,36	0	0	0	0	0	0	0,01	-0,03	0,04	0,24	-0,54
Bahamos	0,1	-1,05	0,05	-0,05	-0,29	-0,48	0	0,06	0,32	1,35	0,12	0,14	-0,1
Belizas	0	0	0,14	0	0,11	7,88	-0,87	0	0	0	-0,96	-0,39	0,29
Bermuda	3,73	-7,66	0,02	0,12	0	0	0	-0,11	-5,22	0	0,83	-0,81	0,31
Bolīvija	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brazīlija	0	0	0	0	-0,01	0	0	0	0	-0,1	0,94	0	0
Domīnikos Respublika	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,14	0	0
Ekvadoras	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JAV	349,44	263,08	161,95	-68,81	-20,38	317,91	54,67	-173,09	-314,93	54,15	-81,05	156,31	252,53
Kaimaņu salas	0	3,41	0,11	0	0	0,01	0	2,09	6,27	70,27	2,83	-8,94	5,34
Kanada	9,12	16,56	2,91	11	-5,24	26,84	15,99	32,43	6,6	-4,71	10,13	20,81	27,71
Kolumbija	-1,16	-0,17	-0,01	-0,02	0,09	0	0	0	0	0	0	0	0,21
Kuba	0	0	0	0,01	0,01	0	0	0	0	0	0	0	0
Meksika	0	0	0	0	0	0	0	2,51	1,2	1,83	-1,98	9,21	4,24
Mergelēs salas (Dīdžiosīe)	1,93	-3,43	0,37	7,91	143,19	40,69	12,31	22,75	-19,74	14,34	23,11	107,97	-124,61
Mergelēs salas (JAV)	0,2	0	0	0	0	7,01	0	0	0,01	0,11	-0,55	-0,38	-0,01
Olandijas Antīlai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1,96	-1,33
Panama	0,58	9,96	4,2	22,38	-7,26	0,73	-4,3	1,19	-2,23	1,27	8,45	1,2	-2,33
Peru	0,01	-0,09	0	0	-0,01	0	0	0	0	0	0	0	0
Salvadoras	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sent Kitsas ir Nevis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	255,47
Turkso ir Kaikoso salas	0	0	0	0	0	0	0	0	-0,01	0	0	0	0
Urugvajus	0	-0,01	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Azija	3,33	31,92	31,01	7,55	-8,89	1,72	2,11	-6,47	76,25	5,89	57,83	184,38	103,37
Armēnija	0	0	0	0	0,01	0,01	0,04	0,01	-0,01	0	0,1	0,56	0,02
Azerbaidžanas	-2,4	0,03	0,09	-0,08	0	-0,02	0,23	0,06	-0,01	-0,03	-0,04	0,13	0,01
Gruzija	0	5,93	0,3	-0,68	-0,49	0,42	2,51	0,98	0,05	-1,17	0,44	-3,3	3,02
Honkongas	-2,32	0,22	36,51	10,4	-9,03	-4,27	-2,25	-12,43	-0,51	-1,51	-1,4	-0,11	0,34

Šalis/Netai	1997m.	1998 m.	1999 m.	2000 m.	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.
Indija	0	0	0	-0,06	0,11	-0,18	0	0,04	1,57	0,95	1,03	-2,66	-0,04
Irakas	0	0	0	0	0	0,01	0	0	0	0	0	0	0
Iranas	0	0	0	0	0	0,01	-0,24	0	-0,01	0	0	0	0
Israelis	0,46	0,25	0,15	0,92	3,83	1,32	0,68	4,04	9,12	3,33	10,13	1,33	8,9
Japonija	1,28	-0,52	-0,51	0,02	-0,29	0,01	0,18	0	2,03	-0,14	-0,34	0,06	0,35
Jemenas	0,01	-0,01	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jordanija	0	0	0,01	0	0	0,01	0	0	0	0	0	0	0
Jungtiniai Arabų Emyratai	0,07	-0,02	-0,03	-0,02	-0,09	0,07	-0,13	1,09	-1,1	-0,05	0	0,69	0
Kazachija	-0,54	1,08	0,04	0,1	0,19	0,66	8,09	1,36	2,33	0,57	1,06	0,23	0,53
Kinija	0,33	15,22	-5,52	0,11	0,33	3,59	-3,17	-0,27	1,19	-0,65	-0,84	-0,53	0,98
Kirgizija	0	-0,01	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,94
Laosas	0	-0,02	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Libanas	0,25	-0,36	-1,34	-0,99	-0,35	0,07	-0,09	-0,17	0,73	-0,06	0,59	0,07	0,1
Malajzija	0,77	-0,77	0	0	0	0	0	0	0	0	-2,19	0	0
Pakistanas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pietų Korėja	0,05	6,15	0,93	-1,78	-2,7	-0,77	-1,99	0,48	-3,36	4,35	31,87	-0,16	0,42
Saudo Arabija	5,45	4,38	0,3	-0,35	0,07	0,5	-1,64	-1,08	2,4	-0,11	-0,28	-10,76	-0,13
Singapūras	0	0	0	0	0	0	0	0	-0,02	0,46	0,25	-0,32	-0,13
Sirija	0	0	0	0	0	0	0	0	-0,01	0	0	0	-0,04
Tadžikija	-0,1	0,03	0,17	0	-0,09	0,25	-0,28	-0,41	-0,32	0	0	0	0
Tailandas	0	0,42	-0,05	-0,09	-0,37	0	0	0	62,15	0	17,5	194,5	88,23
Taivanas	0	0	0	0	0	0	0	0,03	-0,03	0	0	0	0
Turkmenija	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Uzbekija	0,02	-0,08	-0,04	0,05	-0,02	0,03	0,17	-0,2	0,06	-0,05	-0,05	4,65	-0,13
Vietnamas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Okeanija	0,7	-0,49	0,1	1,51	-3,19	-10,34	6,92	-0,66	6,37	-0,38	3,36	8,25	-3,76
Amerikos Samoa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Australija	0,66	-0,34	-0,3	-0,07	-0,96	0	-0,91	0	0,01	0,01	-1,68	0,43	-1,71
Maršalo salos	0	0	0	0	0	0	7,83	-0,66	1,84	0,45	-3,88	0	0
Naujoji Zelandija	0	0	0	0	0	-0,04	0	0	4,52	-0,84	3,29	3,18	-2,05
Niue sala	0	0	0,4	1,58	-2,23	-10,3	0	0	0	0	5,63	4,64	0
Palau	0,04	-0,15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

7 PRIEDAS. Tarptautinės Lietuvos Respublikos dvišalės dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartys

Valstybės pavadinimas (abėcėlės tvarka)	Sutarties pasirašymo data	Lietuva ratifikavusi sutartį (data)	Sutarties įsigaliojimo data
1. Airija	1997-11-18	1998-05-12	1998-06-05
2. Armėnijos Respublika	2000-03-13	2000-11-21	2001-02-26
3. Austrijos Respublika	2005-04-06	2005-10-13	2005-11-17
4. Azerbaidžano Respublika	2004-04-02	2004-07-13	2004-11-13
5. Baltarusijos Respublika	1995-07-18	1995-11-28	1996-06-26
6. Belgijos Karalystė	1998-11-26	1999-07-08	2003-05-05
7. Bulgarijos Respublika	2006-05-09	2006-11-16	2006-12-27
8. Čekijos Respublika	1994-10-27	1995-01-26	1995-08-08
9. Danijos Karalystė	1993-10-13	1993-11-30	1994-01-01
10. Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Jungtinė Karalystė	2001-03-19	2002-01-12	Neįsigaliojusi
11. Estijos Respublika	2004-10-21	2005-12-15	2006-02-08
12. Graikijos Respublika	2002-05-15	2002-10-22	2005-12-05
13. Gruzija	2003-09-11	2004-01-15	2004-07-20
14. Islandijos Respublika	1998-06-13	1998-10-20	1999-06-17
15. Ispanijos Karalystė	2003-07-22	2003-12-02	2003-12-29
16. Italijos Respublika	1996-04-04	1996-08-21	1999-06-03
17. Izraelis	2006-05-11	2006-11-16	Neįsigaliojusi
18. Jungtinės Amerikos Valstijos	1998-01-15	1999-12-23	1999-12-30
19. Kanada	1996-08-29	1997-01-21	1997-12-12
20. Kazachstano Respublika	1997-03-07	1997-11-11	1997-12-11
21. Kinijos Liaudies Respublika	1996-06-03	1996-09-24	1996-10-18
22. Kirgizijos Respublika	2008-05-15	2008-12-16	Neįsigaliojusi
23. Korėjos Respublika	2006-04-20	2007-06-07	2007-07-14
24. Kroatijos Respublika	2000-05-04	2000-11-21	2001-03-30
25. Latvijos Respublika	1993-12-17	1994-07-04	1994-12-30
26. Lenkijos Respublika	1994-01-20	1994-07-04	1994-07-19
27. Liuksembur-go Didžioji Hercogystė	2004-11-22	2005-05-12	Neįsigaliojusi
28. Makedonijos Respublika	2007-08-29	2008-04-17	2008-08-27
29. Malta	2001-05-17	2003-12-16	2004-02-02
30. Moldovos Respublika	1998-02-18	1998-06-23	1998-09-07
31. Nyderlandų Karalystė	1999-06-16	2000-06-29	2000-08-31
32. Norvegijos Karalystė	1993-04-27	1993-11-30	1994-01-01
33. Portugalijos Respublika	2002-02-14	2002-10-22	2003-02-26
34. Prancūzijos Respublika	1997-07-07	1997-11-04	2001-05-01
35. Rumunija	2001-11-26	2002-05-07	2002-07-15
36. Rusijos Federacija	1999-06-29	2000-06-29	2005-05-05
37. Serbijos Respublika	2007-08-28	2008-04-17	Neįsigaliojusi
38. Singapūro Respublika	2003-11-18	2004-05-11	2004-06-28
39. Slovakijos Respublika	2001-03-15	2002-10-01	2002-12-16
40. Slovėnijos Respublika	2000-05-23	2000-11-21	2002-02-01
41. Suomijos Respublika	1993-04-30	1993-11-30	1994-01-01
42. Švedijos Karalystė	1993-09-27	1993-11-30	1994-01-01
43. Šveicarijos Konfederacija	2002-05-27	2002-10-22	2002-12-18
44. Turkijos Respublika	1998-11-24	1999-07-08	2000-05-17
45. Ukraina	1996-09-23	1997-01-21	1997-12-25
46. Uzbekistano Respublika	2002-02-18	2002-10-10	2002-10-30
47. Vengrijos Respublika	2004-05-12	2004-09-21	2004-12-22
48. Vokietijos Federacinė Respublika	1997-07-22	1997-11-04	1998-11-11

8 PRIEDAS. Ofšoriniai centrai

Žalia spalva: šalys, kurios vengia bendradarbiauti pagal FATF

Mėlyna spalva: mokesčių rojai pagal OECD

Ruda spalva: pelningiausi ofšoriniai centrai . Pagal “The Chambost Guide” nurodytos tiesioginės banko investicijos mln. JAV dolerių 2008 m. gruodžio mėnesį. Šie pinigai sudaro 45 % visų tarptautinių investicijų.